

บรรณานุกรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2539) การพัฒนาแบบยั่งยืนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย

ในทิศทางที่ยั่งยืน. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : (ท.ท.ท)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545) การประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้โครงการ

ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็ด เซทารา จำกัด

จิราภรณ์ ทัดตะวร. (2542) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ :

กรณีศึกษาหมู่บ้านประสาธน์ใต้อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. ภาคนิพนธ์ (สาขาพัฒนา

บริหารศาสตร์) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ถ่ายเอกสาร

ทิสทา แคมณี. (2527) วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ธีระพงษ์ แก้วหาญ. (2543) กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง. ประชาคม ประชาสังคม, ขอนแก่น

โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527) การมีส่วนร่วมของประชาชน นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของ

ชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ, ศักดิ์โสภารการพิมพ์

พิเชษฐ์ ศิริไพบุลย์. (2544) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษา

เฉพาะกรณีชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภาคนิพนธ์ (สาขาพัฒนาสังคม)

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ถ่ายเอกสาร

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2537) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ ศักดิ์โสภาร

การพิมพ์

ละเอียด ศิลาณ้อย. (7 กันยายน 2549). **การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน**. [ออนไลน์].

เข้าถึงได้จาก : <http://www.tat.or.th/e-journal/article-03.html>.

ลีสึก ฤทธิเนติกุล. (7 พฤศจิกายน 2549). **การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน**

บ้านห้วยน้ำริน อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก

: http://www.communitytourism.net/research/rdg46n0023_sum.php.

วิชัย พงษ์โหมด และบุญมา พงษ์โหมด. (2547) **รายงานการวิจัยเรื่องประวัติการตั้งถิ่นฐานของ**

ชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา. ถ่ายเอกสาร

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2548) **ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น : วิถีชีวิตบนป่าภาคตะวันออก**

สิ้นสุดท้าย, กรุงเทพฯ (ม.ป.ท.)

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540) **การดำเนินงานเพื่อกำหนดนโยบาย**

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

Cohen, J.M and Uphoff, N.T. (1980) ***"Participation' Place Impure Development Seeking***

Clarrity Through Specificity" World Development, Vol 8.

[http:// www.ahrq.gov/Research/cbrrole.htm](http://www.ahrq.gov/Research/cbrrole.htm) (2004, June 15)

[http:// www.uru.ac/th](http://www.uru.ac/th) (2004, August 20)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เข้าร่วมเวทีประชาคม

ตารางที่ 1 รายชื่อ ประชาชนตำบลเสม็ดได้ที่เข้าร่วมประชาคม

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล	กลุ่มชุมชน	หมู่ที่	เบอร์โทร
1	นางตึก ภูมิสวัสดิ์	หมอดำแย/นวดแผนโบราณ	4	
2	นางสมศรี ประสิทธิ์พานิชย์	กลุ่มออมทรัพย์	4	
3	นางนันทพร ท่วมประเสริฐ	กลุ่มบาติก	4	089-6009697
4	นางปราณี จงรงกุล	กลุ่มบาติก	4	089-6084758
5	นายประสาธ ชุมเกษียร	หมอชาวบ้าน	4	038-521593
6	นายมนัส คิตฐ์ปัญญา	ประธานประชาคม	4	087-7236110
7	นายทเวส ลิ้มสวัสดิ์	รองนายก อบต.เสม็ดใต้	4	081-9183657
8	นายประเดิม ลิ้มสวัสดิ์	เหรียญกอกองทุน	4	089-0939125
9	นายสันต์ ศรีเจริญ	ค้าขาย	4	038-583176
10	นางสาวสุวดี โอ่งเจริญ	แม่บ้านกลุ่มแปรรูป	4	081-5758595
11	นางสุพร รัตนวิจิตร	รองประธานสภา	4	089-8317445
12	นายอักษร สวัสดิ์	กลุ่มแปรรูปเนื้อสัตว์	4	087-0001359
13	นายสุเทพ สุขสวัสดิ์	ผู้ใหญ่บ้าน	4	081-6876837
14	นางศรีเงินขวง ลิ้มสวัสดิ์	กลุ่มผ้าบาติก	4	081-6226027
15	นางสุทิดย์ สันฐิติ	เพาะเห็ด	4	084-7801731
16	นายลอย ป้อมถาวร	กลุ่มประชาชน	3	089-8049374
17	นางอัมพร แสงสุทธีวาส	กลุ่มออมทรัพย์	3	089-6006591
18	นางรำพึง สุริหยัง	เลี้ยงปลา	3	
19	นางสาวอนงค์ ปานเรือง	กลุ่มสัจจะ	3	081-6262167
20	นางมาลี อยู่เจริญ	แม่บ้าน	3	089-6713009
21	นายเฉลา สมจิตต์	กลุ่มสัจจะ	3	085-1879535
22	นางคิม ปิ่นเจริญ	กลุ่มสัจจะ	3	089-4037707
23	นางวิไล หาญณรงค์	กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	3	081-5758672
24	นายทนงค์ศักดิ์ พ่วงศรี	กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	3	081-9447004
25	นายพัน ปิ่นเจริญ	กลุ่มสัจจะ	3	
26	นางสาวศิริวรา มธุลาภรังสรรค์	เลขากลุ่มกองทุนฯ	3	086-8388465
27	นางปราณี กัดัดเจริญ	สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	3	
28	นายศุคพยง อยู่เจริญ	เหรียญกอกองทุน	3	086-8159084
29	นายวิจารณ์ จันทร์สุวรรณ	ประธานกองทุนหมู่บ้าน	3	
30	นายบุญลือ ศรีสวัสดิ์	ประธานกองทุนหมู่บ้าน	4	085-3913566

ตารางที่ 1 (ต่อ) รายชื่อ ประชาชนตำบลเสม็ดได้ที่เข้าร่วมประชาคม

ลำดับ	ชื่อ – นามสกุล	กลุ่มชุมชน	หมู่ที่	เบอร์โทร
31	นายเจี๋ยง เปี่ยมเจริญ	กรรมการผู้สูงอายุ	4	085-3913566
32	นายศิริ คัมพาศิษฐ์	กลุ่มผู้สูงอายุ		030-503582
33	นางมาลี ทวานกลับ	ผ้าบาติก		
34	นางปทุม สวัสดิ์	กลุ่มผู้สูงอายุ, บายศรี		
35	นางอำไพ บุญเรือง	กลุ่มผู้สูงอายุ		
36	นางชฎาพร เปี่ยมเจริญ	สวัสดิการชุมชน		086-0329077
37	นางกัลยา ศรีสวัสดิ์	กลุ่มแปรรูปปลาร้า		089-6020370
38	นายมานพ เปี่ยมเจริญ	สมาชิก อบต.	5	085-3174803
39	นายสมหมาย ศรีสวัสดิ์	สมาชิก อบต.	5	081-4252518
40	นายสมนึก เปี่ยมเจริญ	รองนายกอบต		087-5856926

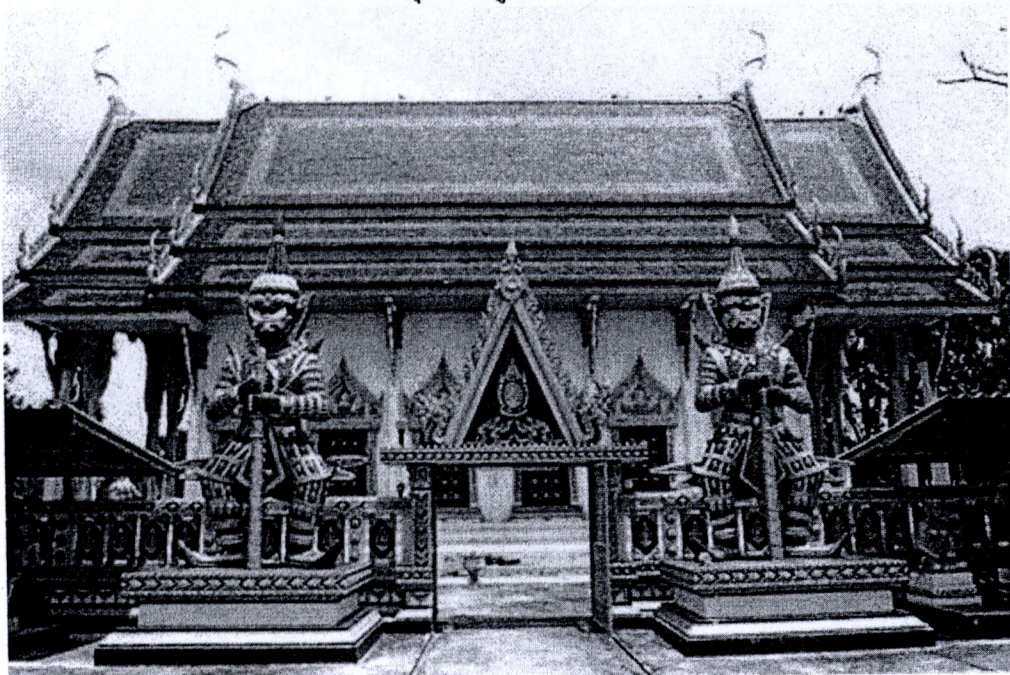
ภาคผนวก ข

แหล่งท่องเที่ยว

วัดสนามช้าง

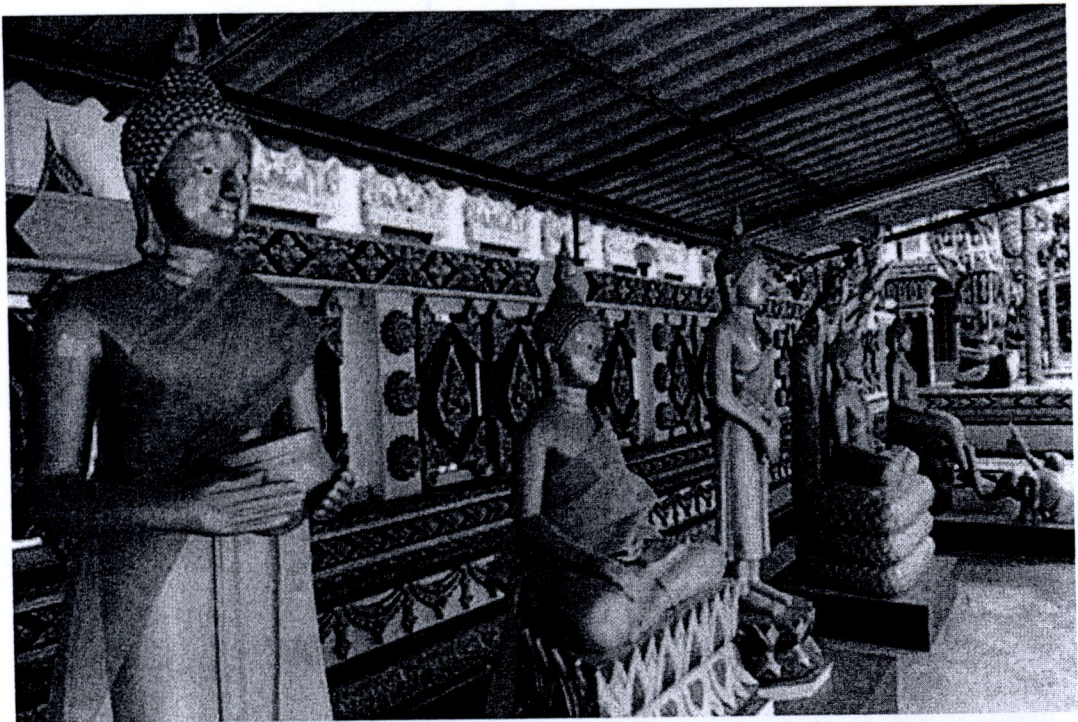
ภาพที่ 1 ซุ้มประตูวัดสนามช้าง

ภาพที่ 2 โบสถ์วัดสนามช้าง

ภาพที่ 3 พระครูประดิษฐสุตาคม (ตึก)

ภาพที่ 4 บริเวณรอบวัดสนามช้าง

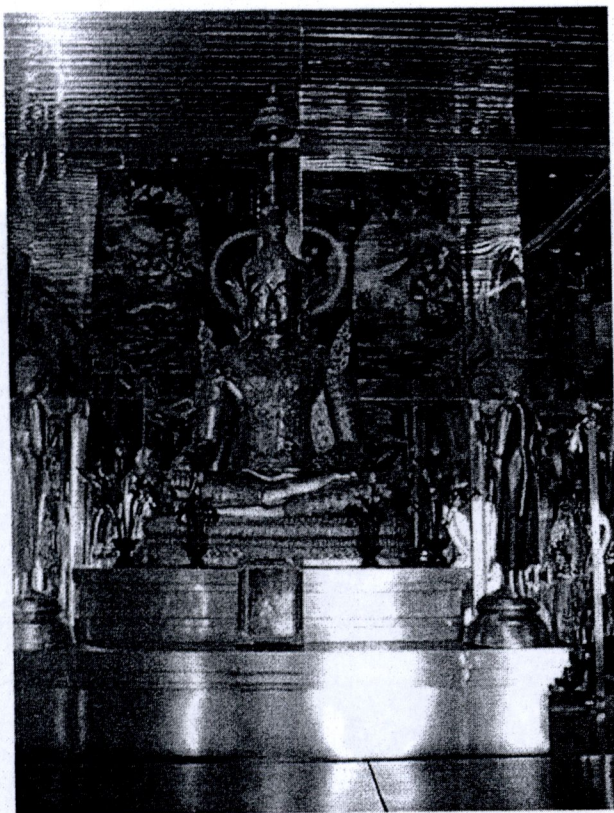
วัดหัวสวน

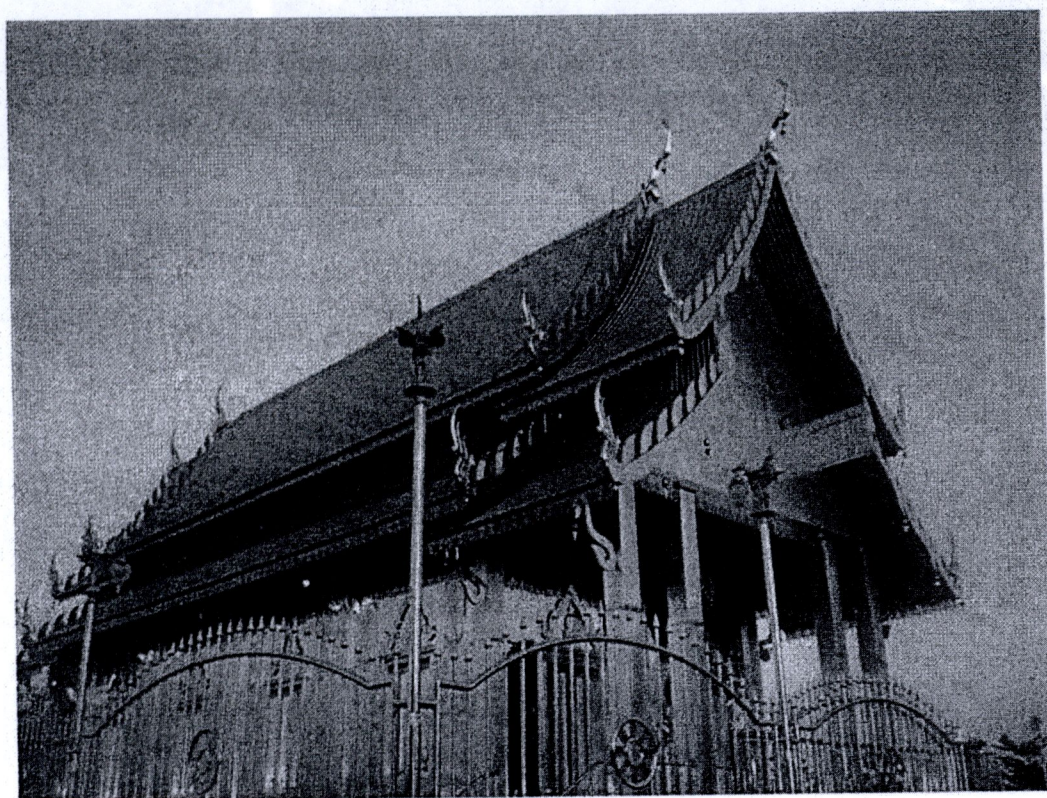
ภาพที่ 5 ชุ่มประตูดุวัดหัวสวน

ภาพที่ 6 โบสถ์วัดหัวสวน

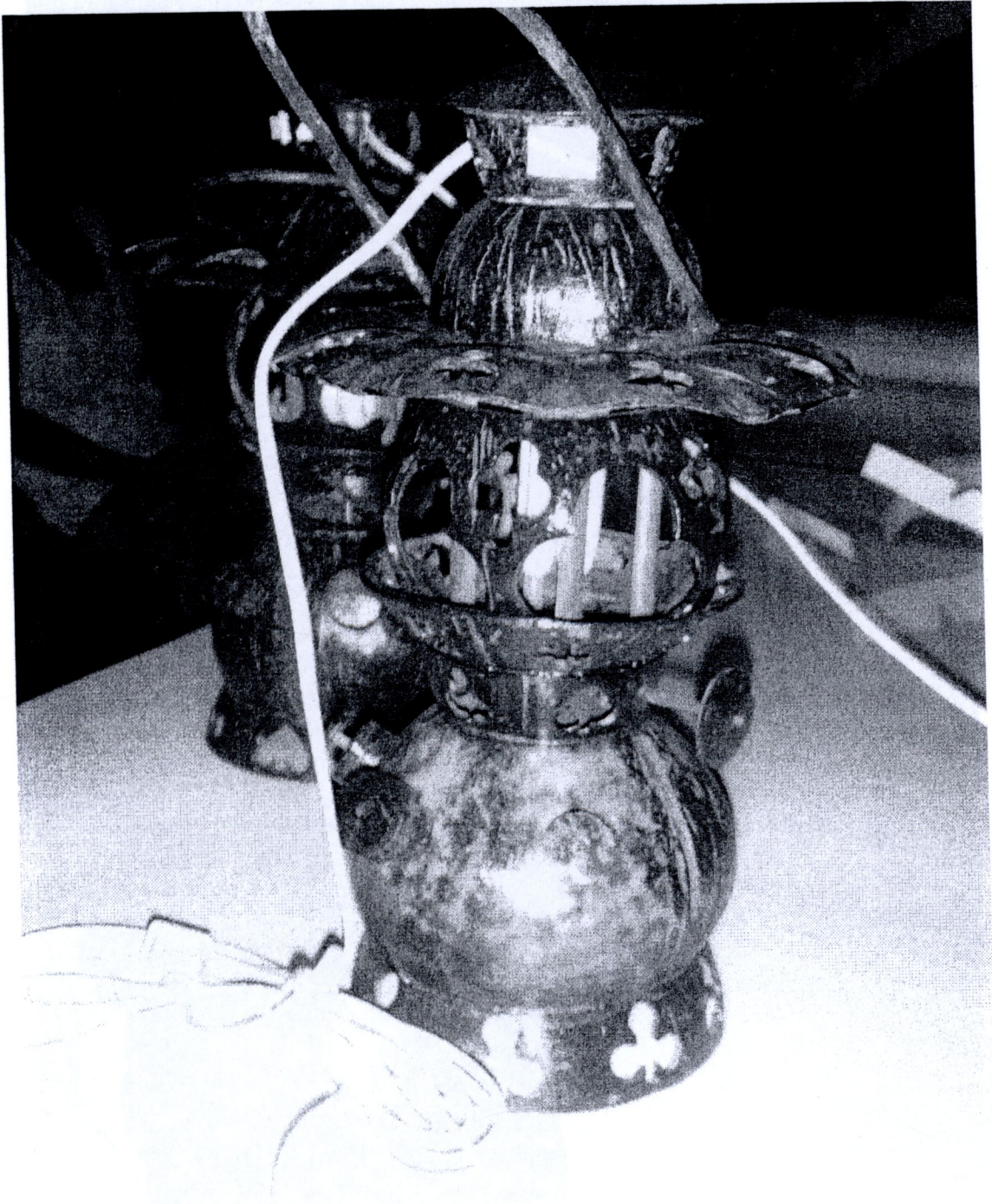

ภาพที่ 7 พระประธานในโบสถ์วัดหัวสวน

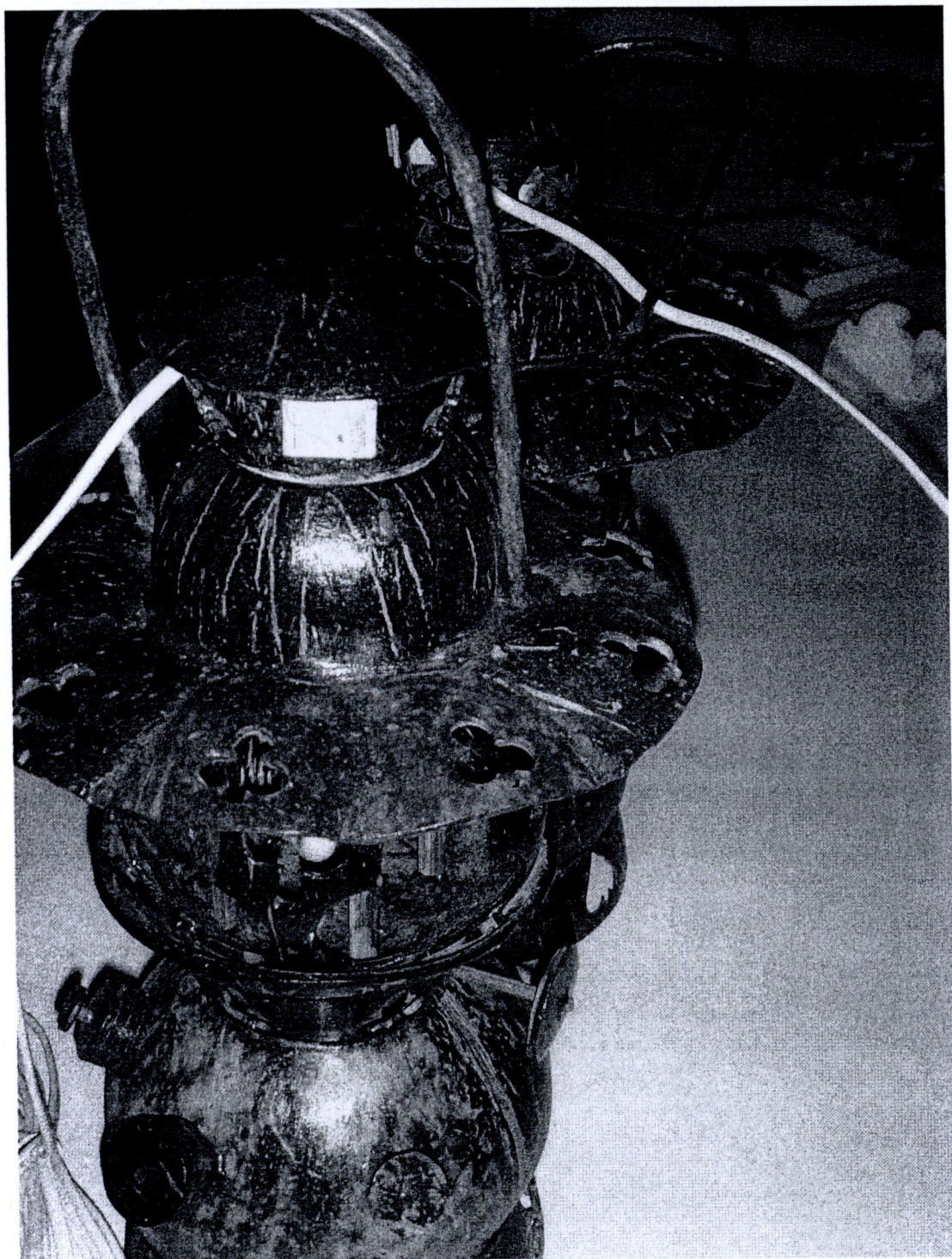

ภาพที่ 8 โบสถ์วัดหัวสวน

กลุ่มตะเกียงกะลา

ภาพที่ 9 ตะเกียงกะลา

ภาพที่ 10 ตะเกียงกะลา

กลุ่มพะเห็ด

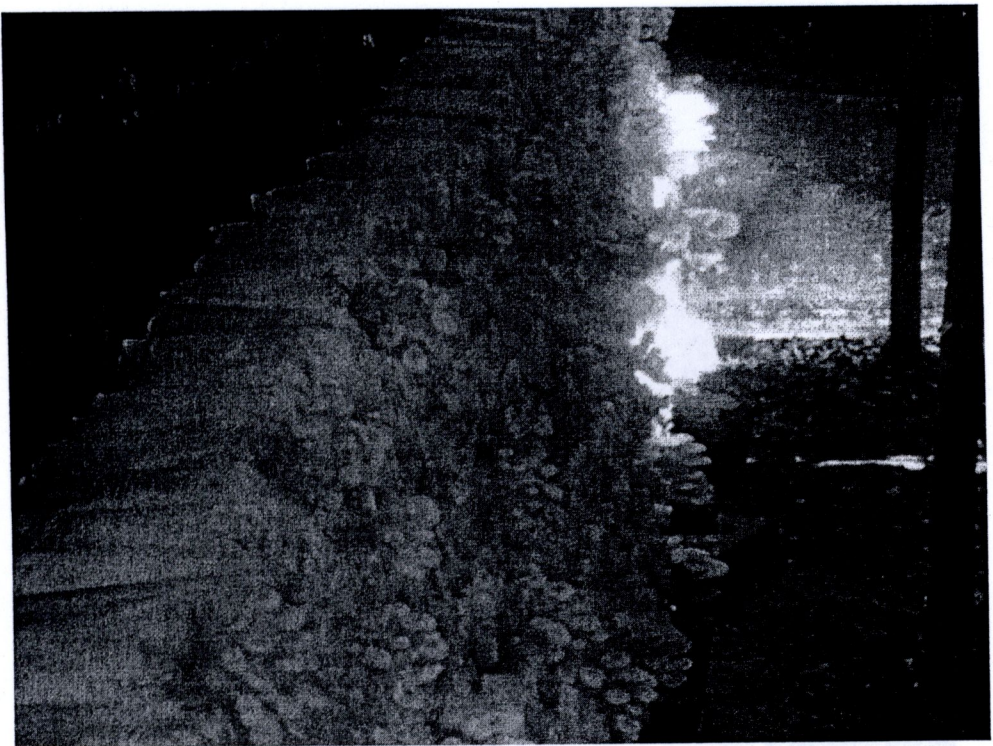
ภาพที่ 11 กลุ่มพะเห็ด

ภาพที่ 12 กลุ่มพะเห็ด

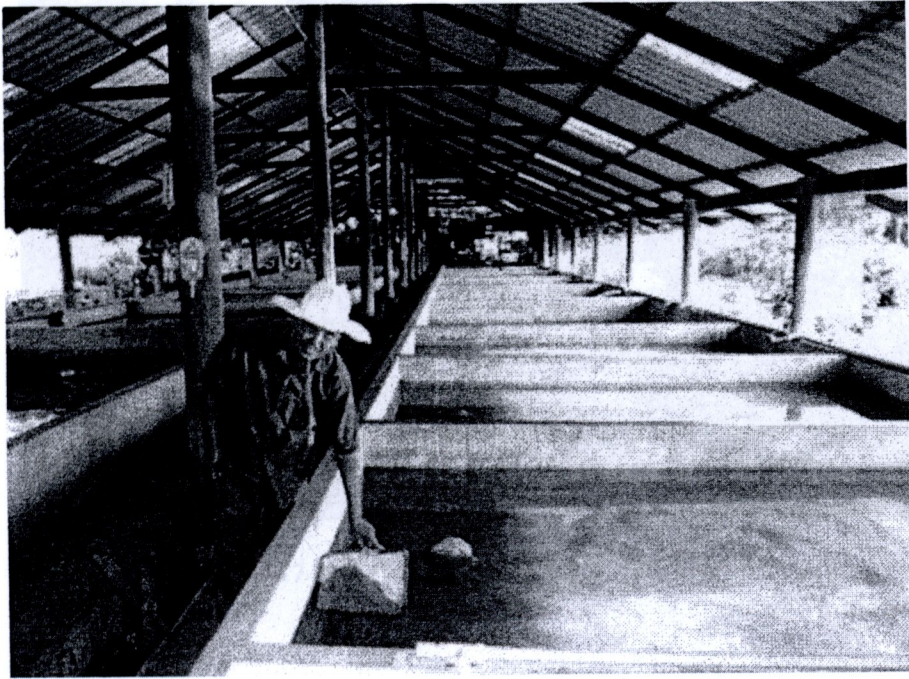

ภาพที่ 13 กลุ่มพะเห็ด

ภาพที่ 14 กลุ่มพะเห็ด

อุทัยวรรณพันธุ์ปลาฟาร์ม

ภาพที่ 15 บ่อเพาะพันธุ์ปลา อุทัยวรรณพันธุ์ปลาฟาร์ม

ภาพที่ 16 โรงน้ำ อุทัยวรรณพันธุ์ปลาฟาร์ม

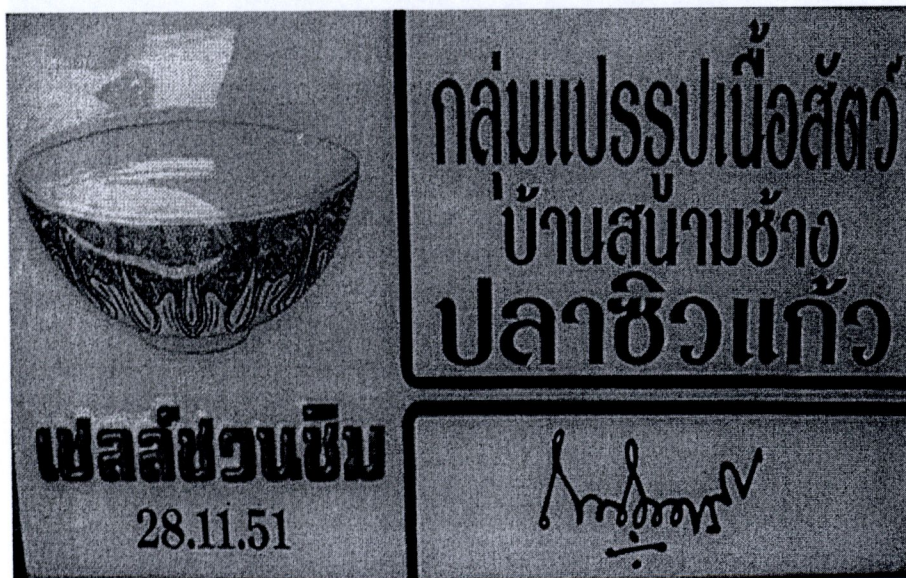

ภาพที่ 17 อุทัยวรรณพันธุ์ปลาฟาร์ม

ภาพที่ 18 อุทัยวรรณพันธุ์ปลาฟาร์ม

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสนามช้าง

ภาพที่ 19 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสนามช้าง

ภาพที่ 20 ปลาไร่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสนามช้าง

ภาพที่ 21 ผลิตภัณฑ์ปลาสามรส ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสนามช้าง

ภาพที่ 22 ผลิตภัณฑ์ปลากรอบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสนามช้าง

ภาคผนวก ค

ภาพการประชุม/อบรม

การประชุมประชาคมตำบลเสม็ดใต้

ภาพที่ 23 ประชุมประชาคม ต.เสม็ดใต้

ภาพที่ 24 ประชุมประชาคม ต.เสม็ดใต้

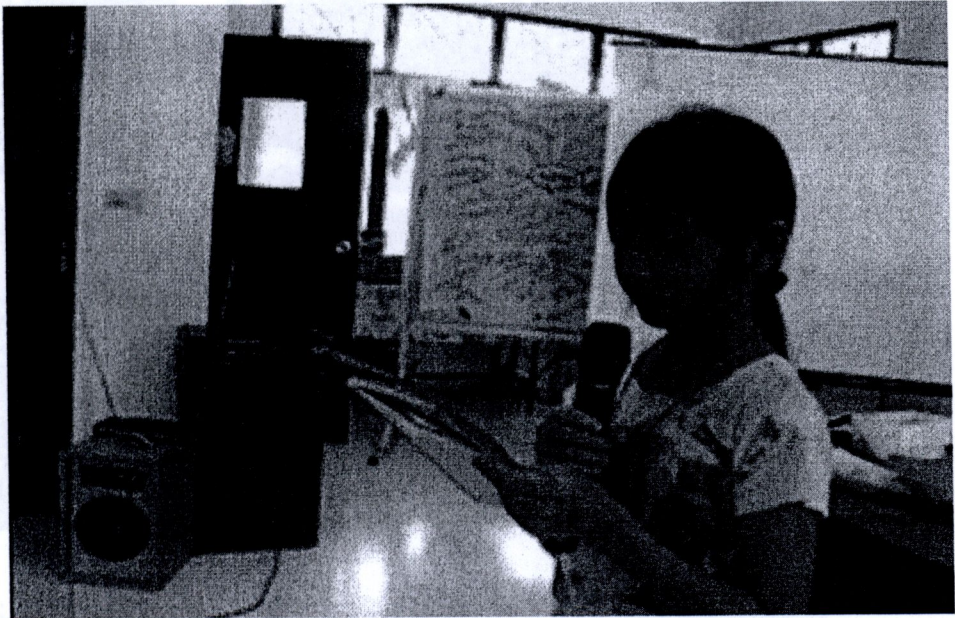

ภาพที่ 25 ประชุมประชาคม ต.เสม็ดใต้

ภาพที่ 26 ประชุมประชาคม ต.เสม็ดใต้

การอบรมให้ความรู้เรื่องการบริการและการปฏิบัติของมัคคุเทศก์น้อย

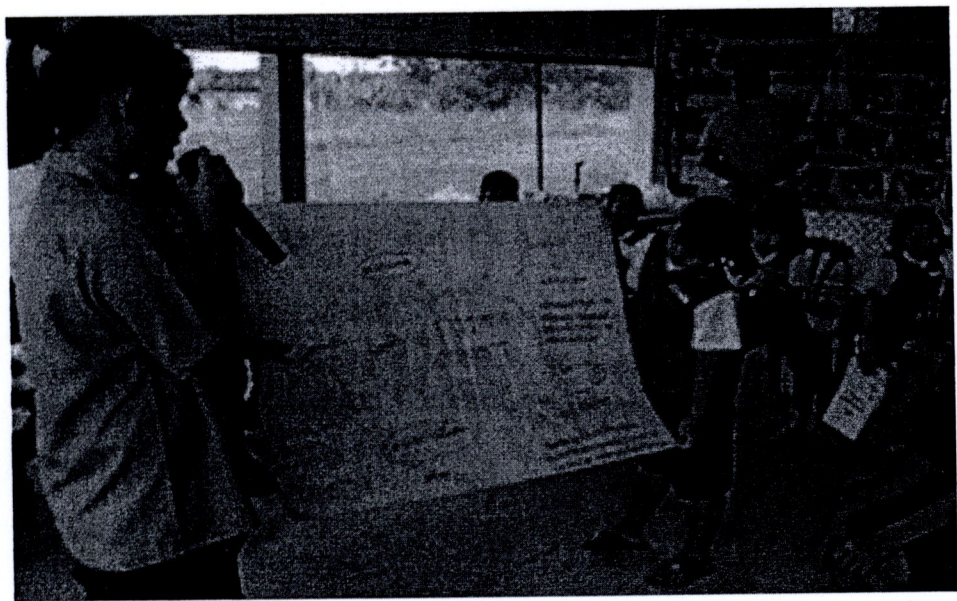
ภาพที่ 27 การอบรมให้ความรู้เรื่องการบริการและการปฏิบัติของมัคคุเทศก์น้อย

ภาพที่ 28 การอบรมให้ความรู้เรื่องการบริการและการปฏิบัติของมัคคุเทศก์น้อย

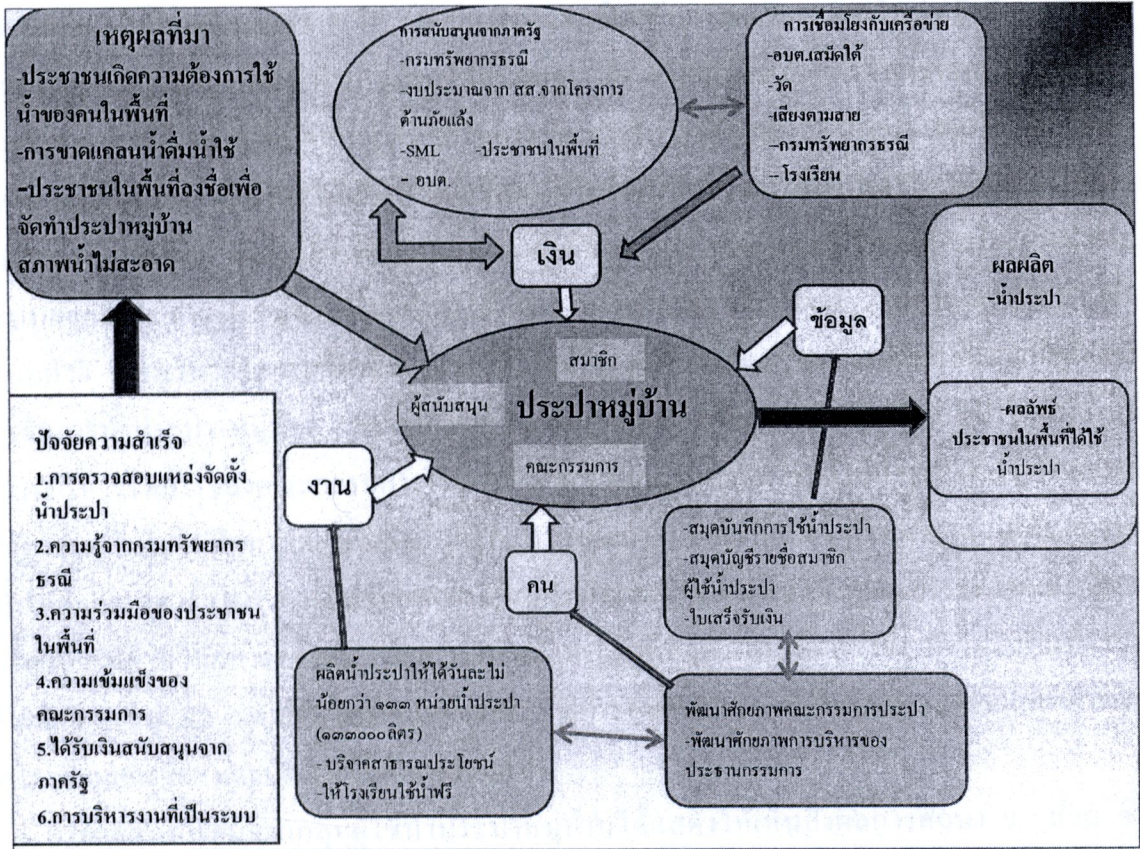
ภาพที่ 29 การอบรมให้ความรู้เรื่องบริการและการปฏิบัติของมัคคุเทศก์น้อย

ภาพที่ 30 การอบรมให้ความรู้เรื่องบริการและการปฏิบัติของมัคคุเทศก์น้อย

ภาคผนวก ง
ทบทวนข้อมูลบริบทพื้นที่
ตำบลเสม็ดใต้

กลุ่มน้ำประปา

แผนภาพที่ 1 ความคิดรวมของกลุ่มผู้ใช้น้ำประปา

บทนำ

กลุ่มน้ำประปาหมู่บ้าน มีลักษณะดำเนินงานในระบบบริหารจัดการภายในกลุ่มมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันให้กับสมาชิกภายในหมู่บ้านและหมู่บ้านอื่นที่ใกล้เคียงกัน กับการใช้น้ำที่สะดวกสะอาดและปลอดภัย เป็นกลุ่มที่เริ่มต้นมาจากความขาดแคลนน้ำที่ใช้ตามลำคลองและน้ำฝน จนเกิดวิกฤตการภัยแล้งและน้ำในคลองเปลี่ยนแปลงกลายเป็นน้ำกร่อย ทำให้ชุมชนมีความเดือดร้อนกับการใช้น้ำในหมู่บ้าน รัฐบาลได้มีนโยบายจัดสรรงบประมาณฯลงหมู่บ้าน ได้มีโครงการน้ำประปาในหมู่บ้าน รัฐบาลในขณะนั้นจึงได้มอบหมายให้กรมทรัพยากรธรณีได้เข้ามาก่อสร้างระบบน้ำประปาในหมู่บ้าน ที่มีความเดือดร้อนและต้องการใช้น้ำประปา ได้ลงพื้นที่สำรวจหาแหล่งน้ำและได้ก่อสร้างระบบน้ำประปาเพื่อใช้สอยในหมู่บ้าน ในระบบน้ำประปาแบบผิวดินให้กับหมู่บ้านขึ้น และได้มอบหมายให้จัดตั้งกลุ่มแกนนำเพื่อบริหารจัดการระบบน้ำประปาภายในหมู่บ้าน โดยกรมทรัพยากรธรณีเป็นที่ปรึกษาทุกๆด้าน และออกกฎระเบียบข้อปฏิบัติในการใช้น้ำให้แก่แกนนำและสมาชิกในหมู่บ้าน เมื่อมีความพร้อมของแกนนำและสมาชิกกลุ่มจึงได้มีการจัดการเลือกตั้งคณะกรรมการน้ำประปาขึ้นในหมู่บ้านขึ้นจากสมาชิกเป็นผู้เลือกคณะกรรมการ เพื่อ

เป็นแกนนำที่สำคัญของกลุ่มมาเป็นผู้บริหารจัดการระบบน้ำประปาในหมู่บ้าน ภายใต้กฎระเบียบข้อปฏิบัติที่สำคัญของสมาชิกผู้ใช้น้ำประปา โดยอ้างอิงมาจากกรมทรัพยากรธรณีเป็นข้อบังคับใช้น้ำ และคณะกรรมการกลุ่มมีวาระคราวละ 2 ปี ต้องมีการจัดการเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ ซึ่งถือว่าเป็นการบริหารจัดการในการใช้น้ำประปาในหมู่บ้านให้กับชุมชนให้พ้นวิกฤติภัยแล้วและขาดแคลนน้ำในหมู่บ้านได้ดี และจากการที่มีแกนนำที่มีความสามารถในการพัฒนาบริหารจัดการกันเองภายในกลุ่มโดยไม่ต้องพึ่งแหล่งน้ำจากที่อื่นนี้เอง จึงส่งผลให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ประจำชุมชนในการใช้น้ำประปา เพื่อแสดงให้เห็นถึงจุดเด่นของชุมชนขึ้น ซึ่งจากการจัดการของกลุ่มผู้ใช้น้ำประปาในหมู่บ้านได้มีการเชื่อมโยงการทำงานกับระบบย่อยอื่นๆ ภายในหมู่บ้านที่สะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมของการพัฒนาตำบลโดยส่วนหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย การบริหารจัดการท้องถิ่น (หอกระจายข่าว) ระบบองค์กรการเงิน (กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการบริหารจัดการน้ำประปา หมู่ที่ 3) ทั้งนี้ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขเพื่อการพัฒนาของกลุ่มน้ำประปาในหมู่บ้านก็คือ การบริหารจัดการของคณะกรรมการในการจัดกิจกรรมกลุ่มและสมาชิกผู้ใช้น้ำประปาหมู่บ้านมีความต้องการเป็นไปในทิศทางเดียวกันซึ่งนั่นก็คือ การผลิตน้ำดื่มน้ำใช้ที่สะอาดและเพียงพอให้กับสมาชิกผู้ใช้น้ำได้ตลอด 24 ชั่วโมง การมีประสบการณ์ในการทำงานของแกนนำที่เป็นคณะกรรมการกลุ่ม มีการจัดการบริหารที่ดี มีวินัยทางการเงิน สามารถผลิตน้ำประปาที่มีคุณภาพ มีแหล่งจ่ายน้ำไปในพื้นที่ตำบลอื่นที่ใกล้เคียง (หมู่ 3,2 ต.บ้านโพธิ์ และบ้านเช่า) มีการจ่ายน้ำประปาที่เอื้อคุณประโยชน์แก่สาธารณะให้แก่โรงเรียนและวัด และมีความซื่อสัตย์ซื่ออดทน

การถอดบทเรียนจากกลุ่มผู้ใช้น้ำประปาหมู่บ้านได้แสดงให้เห็นถึงผลการศึกษา 9 ส่วน ซึ่งประกอบด้วย 1) เส้นทางการพัฒนาของกลุ่ม 2) เป้าหมายจากการปฏิบัติงานของกลุ่ม 3) สักภาพแหล่งการเรียนรู้ 4) การจัดการแหล่งเรียนรู้ 5) การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น 6) รูปธรรมบทบาทหน้าที่ของแกนนำและสมาชิก 7) ผลลัพธ์/ผลผลิตจากการพัฒนา กลุ่ม 8) ปัจจัยเงื่อนไขของการพัฒนา และ 9) แนวทางที่จะพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคต

1 ที่มาและเส้นทางการพัฒนา

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มผู้ใช้น้ำประปาทั้งบุคคลที่เป็นแกนนำ และสมาชิกผู้ใช้น้ำ และบุคคลที่เป็นผู้ใช้น้ำประปาในชุมชนได้แสดงให้เห็นถึงฐานการพัฒนาจนเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำประปาหมู่บ้านที่ส่งผลให้คนในชุมชนตนเองและชุมชนใกล้เคียงมีน้ำประปาใช้ที่เพียงพอในการบริโภค และส่วนหนึ่งก็มีการเรียนรู้เทคนิคขั้นตอนกระบวนการการผลิตน้ำประปาหมู่บ้านของคณะกรรมการประปาจากการถ่ายทอดมาจากช่างของกรมทรัพยากรธรณี ซึ่งสามารถสรุปเป็นบทเรียนเส้นทางการพัฒนาได้ดังนี้

1.1 การเรียนรู้เทคนิคระบบน้ำประปาจากในอดีต

เมื่อช่วงประมาณ ปี พ.ศ. 2547 รัฐบาลได้มีนโยบายจัดสรรงบประมาณฯลงหมู่บ้านได้มีโครงการน้ำประปาในหมู่บ้าน รัฐบาลในขณะนั้นจึงได้มอบหมายให้กรมทรัพยากรธรณีได้เข้ามาก่อสร้างระบบน้ำประปาในหมู่บ้าน เนื่องจากประชาชนขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้เนื่องจากปริมาณการใช้น้ำมากขึ้นสภาพ

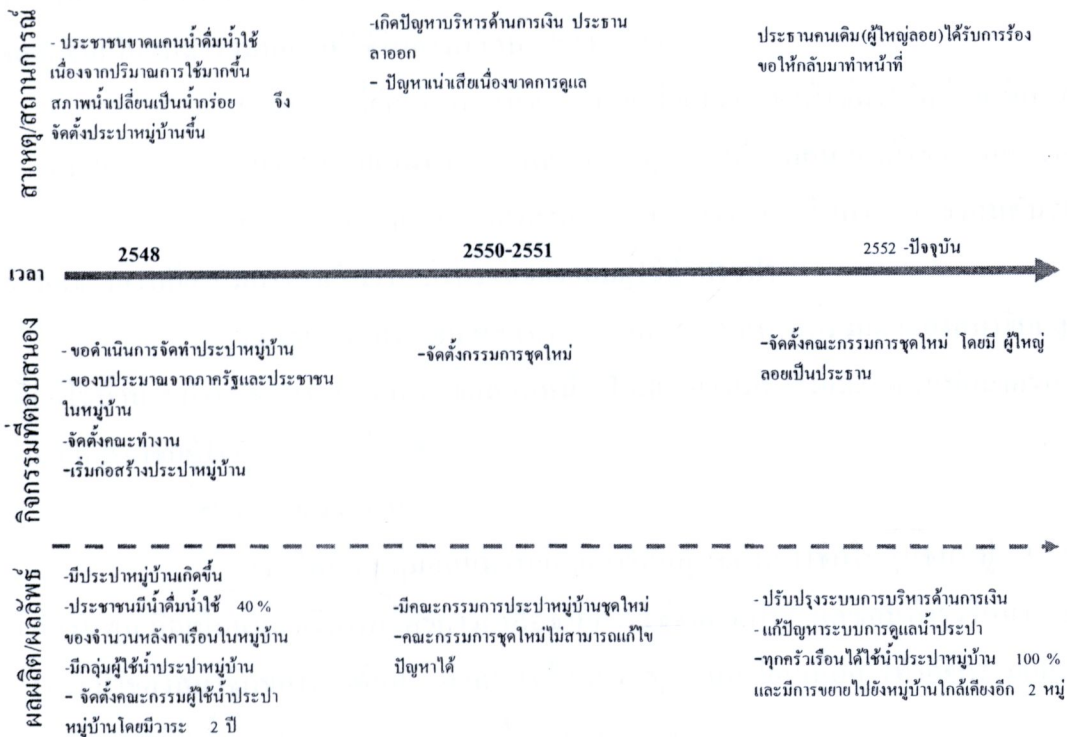
น้ำเปลี่ยนเป็นน้ำกร่อย จึงขอจัดตั้งประปาหมู่บ้านขึ้น มีแกนนำได้ยื่นเรื่องขอดำเนินการจัดทำประปาหมู่บ้าน และได้ของบประมาณจากภาครัฐและประชาชนในหมู่บ้านเพื่อเป็นทุนจัดสรรการบริหารการใช้น้ำประปาในหมู่บ้าน และเริ่มก่อสร้างประปาหมู่บ้าน โดยกองช่างจากกรมทรัพยากรธรณี

1.2 การสร้างกลุ่มผู้ใช้น้ำประปาชุมชน

ต่อมาช่วงประมาณปี พ.ศ. 2548 ได้จัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำประปาหมู่บ้าน และได้เรียนรู้ระบบน้ำประปาและเทคนิคต่างๆ เกี่ยวกับระบบน้ำประปาแบบผิวดินจากช่างที่มาก่อสร้างระบบน้ำประปาของกรมทรัพยากรธรณี จนมีความเชี่ยวชาญและพัฒนาตนเองสามารถยกระดับเป็นแกนนำสามารถบริหารจัดการระบบน้ำประปาและระบบการเงินกองทุนรวมถึงกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มที่สมาชิกทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติตามกฎระเบียบการใช้น้ำประปาหมู่บ้านขึ้น ได้ดำเนินการวางท่อน้ำตามถนนเป็นท่อเมนใหญ่หลักและดำเนินต่อท่อเป๊ปปเล็กเข้าบ้านสมาชิก มิเตอร์ท่อน้ำในบ้านและก๊อคน้ำสมาชิกผู้ใช้น้ำเป็นผู้จ่ายเอง และประกันค่ามิเตอร์และลงค่าหุ้นของสมาชิก หรือสมาชิกไม่ลงก็ได้ เสียค่าน้ำต่อเดือนยูนิตละ 8 บาท มีคณะกรรมการที่ถูกเลือกตั้งจากสมาชิกเป็นผู้บริหารจัดการดำเนินงานและจัดการดูแลซ่อมบำรุงรักษาระบบน้ำประปาในหมู่บ้านให้ได้มีใช้ที่เพียงพอให้กับสมาชิก

ต่อมาช่วงประมาณปี พ.ศ. 2550-2551 เมื่อครบวาระของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำประปาที่บริหารกลุ่มหมดกำหนดวาระ จึงได้มีการจัดการเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ของกลุ่มผู้ใช้น้ำประปาหมู่บ้านขึ้นเพื่อมาบริหารจัดการระบบน้ำประปาในหมู่บ้านให้แก่สมาชิกผู้ใช้น้ำประปา เกิดปัญหาการบริหารด้านการเงินประมาณลาออก และเกิด ปัญหาเน่าเสียของแหล่งน้ำเนื่องขาดการดูแล คณะกรรมการชุดใหม่ที่บริหารกลุ่มไม่ครบวาระการดำเนินงาน

ต่อมาช่วงประมาณปี พ.ศ. 2552-ปัจจุบัน เมื่อประธานคณะกรรมการได้ลาออกตำแหน่งประธานจึงได้ว่างลงขาดแกนนำมาบริหาร คณะกรรมการกลุ่มจึงได้มีการจัดการเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่โดยสมาชิกกลุ่มเป็นผู้เลือกตั้ง โดยมีผู้ใหญ่ลอยเป็นประธาน ซึ่งประธานคนเดิม (ผู้ใหญ่ลอย) ได้รับการร้องขอจากสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำประปาหมู่บ้าน ให้กลับมาทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่ม เพื่อดำเนินการบริหารจัดการดูแลระบบน้ำประปาให้กับสมาชิกต่อไป และมีการจัดการดูแลน้ำประปาในหมู่บ้านที่เป็นระบบ และมีกองทุนจากหน่วยงานของรัฐฯ มาสนับสนุนเงินกองทุนกลุ่มเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลบำรุงรักษา หักค่าใช้จ่ายต่างๆ จะมีเงินกองทุนปันผลให้แก่สมาชิกเท่ากันทุกคน 2 ปี/ครั้ง

แผนภาพที่ 2 เส้นทางการพัฒนาของกลุ่มผู้ใช้น้ำประปา

2 เป้าหมาย

กลุ่มผู้ใช้น้ำประปาหมู่บ้านเป็นกลุ่มที่มีการดำเนินงานอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบกองทุนพึ่งพา ซึ่งจากการบริหารจัดการของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มพบว่า จากการพัฒนาสามารถสรุปเป็นเป้าหมายของกลุ่มใน 4 ประเด็นคือ 1) ประชาชนได้ใช้น้ำประปาที่สะอาด 2) การผลิตน้ำประปาใช้ได้ตลอด 24 ชั่วโมง 3) จ่ายค่าน้ำประปาที่ราคาถูกลง 4) การบริหารจัดการกองทุนออมทรัพย์ในกลุ่ม ซึ่งจะเห็นได้จากการพัฒนากลุ่มได้ส่งผลที่ดีต่อชุมชนทั้งภายในและภายนอก

3 ศักยภาพแหล่งเรียนรู้

ศักยภาพของชุมชนที่มีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนากลุ่มผู้ใช้น้ำประปาหมู่บ้าน ทั้งนี้อาจแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา และ 2) โครงสร้างทางสังคมที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา

- สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตน้ำประปา และแหล่งประโชชน์

(1) สถานที่หลักในการผลิตน้ำประปา (หลังศาลาเก็บผลผลิตทางการเกษตร) ใช้เป็นสถานที่ในการเรียนรู้ขั้นตอนการผลิตน้ำประปาหมู่บ้าน เป็นสถานที่ในการจัดหา และจัดเก็บอุปกรณ์

เครื่องมือ และสารเคมีสำหรับใช้ในการผลิตน้ำประปา และเป็นแหล่งรับและจ่ายน้ำให้แก่สมาชิกผู้ใช้น้ำ ตลอดจนเป็นแหล่งรวมบ่อน้ำที่ใช้ในการผลิตน้ำประปาด้วย

(2) สถานที่ย่อยในการเปิด-ปิดวาล์วท่อเมนใหญ่สู่ผู้ใช้น้ำให้แก่สมาชิก อีกทั้งยังเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันของผู้ใช้น้ำลักษณะเดียวกัน

(3) หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย ใช้เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงาน กิจกรรมของกลุ่มผู้ใช้น้ำประปา

(4) ศาลารวบรวมผลผลิตทางการเกษตร เป็นสถานที่รวมตัวของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อผู้ใช้น้ำประปาชุมชนหมู่ 3 ซึ่งสมาชิกส่วนหนึ่งเป็นผู้ดูแลซ่อมบำรุงและจัดบันทึกมาตรมิเตอร์และเก็บค่าน้ำกับสมาชิกผู้ใช้น้ำประปาในชุมชน

➤ ด้านกลุ่มกองทุน

(1) ได้จากกลุ่มออมทรัพย์จากการถือหุ้นของสมาชิกในชุมชนหมู่ 3 สนับสนุนในด้านเงินทุน ถือเป็นแหล่งเงินทุนโดยการเหลือจากการใช้จ่ายในการดูแลซ่อมบำรุงรักษา และค่าการใช้น้ำประปาของสมาชิกของทุกเดือน สำหรับใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการทำกิจกรรมและการจัดการที่เกี่ยวกับการผลิตน้ำประปา และอีกกองทุนได้มาจากภาครัฐฯ

(2) การรวมหุ้นของกลุ่มผู้ใช้น้ำประปา เป็นกองทุนที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของสมาชิกผู้ใช้น้ำประปาในชุมชน ที่นำเงินมารวมกันในอัตราครอบครัวละ 1 หุ้น (100 บาท) และไม่บังคับสำหรับสมาชิกที่ไม่พึงประสงค์จะถือหุ้นก็ได้ ถ้าไรที่เหลือจากรายได้ที่เก็บจากสมาชิกผู้ใช้น้ำเมื่อหักค่าใช้จ่ายต่างๆ แล้ว เป็นเงินปันผลกำไรให้แก่สมาชิกผู้ถือหุ้นทุกหุ้นๆ ละเท่าๆ กัน ส่วนเงินกองทุนต้นเก็บเป็นเงินเพื่อนำไปเป็นเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการทำกิจกรรมและการจัดการที่เกี่ยวกับกิจการของการผลิตน้ำประปาชุมชน

2) โครงสร้างทางสังคมที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา

(1) ผู้ที่มีความชำนาญเกี่ยวกับการดูแลระบบน้ำประปาหมู่บ้านและมีความพร้อมในการดำเนินการซ่อมบำรุงรักษา ให้การสนับสนุนการพัฒนากลุ่มโดยการตั้งตนเป็นผู้รับจ้างซ่อมบำรุงรักษาให้แก่สมาชิกที่เกิดการชำรุดของอุปกรณ์ประปาภายในครัวเรือนของสมาชิก

(2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท้องที่ เป็นผู้สนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการผลิตน้ำประปาในด้านการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องน้ำประปาในชุมชน และร่วมประสานงานบุคคลภายนอกในการเข้ามาศึกษาดูงานและเรียนรู้เรื่องการทำโรงทำแฉะในชุมชน

(3) การเรียนรู้ ผู้ใช้น้ำประปาในชุมชน และสมาชิกกลุ่มได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยอาศัยการพูดคุย เช่น เมื่อผู้เป็นสมาชิกพบปัญหากับระบบน้ำประปา หรืออุปกรณ์ของน้ำประปาชำรุด ก็จะมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันระหว่างสมาชิกกับผู้ดูแลระบบน้ำประปา เพื่อการซ่อมบำรุงรักษาให้มีคุณภาพและพร้อมใช้งานได้สะดวกขึ้น

4. การจัดการแหล่งเรียนรู้

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มผู้ใช้น้ำประปาพบว่า ในส่วนของการจัดการแหล่งเรียนรู้ดังกล่าวการจัดการแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) การจัดการคน 2) การจัดการข้อมูล 3) การจัดการทรัพยากรทุน/เงิน และ 4) การจัดการงาน ซึ่งสามารถอธิบายเป็นรายละเอียดได้ ดังนี้

1) การจัดการคน การจัดการคนของกลุ่มผู้ใช้น้ำประปา แบ่งออกเป็นได้ 3 ส่วน คือ คณะกรรมการกลุ่ม, สมาชิกของกลุ่ม, และผู้ดูแลระบบน้ำประปา

(1) คณะกรรมการกลุ่ม จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการทำงานของระบบน้ำประปา และมีความพร้อมในด้านบริหารจัดการ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นที่มาของการเป็นแกนนำที่สำคัญยิ่ง ทั้งนี้คณะกรรมการที่เป็นแกนนำต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการที่ดี มีวินัยด้านการเงินที่เป็นกองทุนกลุ่มและการหาข้อบกพร่องของสมาชิกที่ต้องการ นอกจากนี้อาจต้องเป็นผู้ที่ให้ความรู้เพิ่มเติมพัฒนาความสามารถของสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มผู้ใช้น้ำประปา เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตน้ำประปาที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของสมาชิก

(2) ผู้ดูแลระบบน้ำประปา เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสนใจในการรด ซึ่งจะเป็นผู้ดูแลระบบน้ำประปา เข้ามาเป็นช่างซ่อมบำรุงรักษาร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกในการดูแลซ่อมบำรุงรักษาระบบน้ำประปาในหมู่บ้าน

(3) สมาชิกของกลุ่มผู้ใช้น้ำประปา เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสนใจในการร่วมกันดูแลระบบน้ำประปาของหมู่บ้าน ซึ่งจะเป็นผู้ที่เข้ามาเป็นช่างซ่อมบำรุงร่วมกับผู้ดูแลและคณะกรรมการในการบำรุงรักษาระบบน้ำประปาชุมชน

2) การจัดการข้อมูล

การบริหารจัดการของกลุ่มผู้ใช้น้ำประปา มีความจำเป็นที่จะต้องรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบต่างๆ ของการผลิตน้ำประปาใช้ในชุมชน และข้อมูลความต้องการของสมาชิกหรือผู้ใช้ เพื่อนำมาประกอบในการกำหนดค่ามาตรฐาน ph ความเป็นกรด ด่างของน้ำประปา ให้ตรงตามมาตรฐานของกรมทรัพยากรธรณี ซึ่งจะยังผลไปยังปริมาณของน้ำที่สะอาดได้มาตรฐานอีกด้วย

3) การจัดการทรัพยากรทุน/เงิน

ทรัพยากรทุน/เงิน ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการลงทุนของการบริหารจัดการ หรือเป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและใช้ในการบริหารจัดการด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตน้ำประปาชุมชน ทั้งนี้ผู้บริหารจัดการได้มาจากเงินทุนซึ่งเป็นของส่วนหนึ่งของภาครัฐที่สนับสนุนกลุ่มและการนำเงินหมุนเวียนมาจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อใช้จ่ายของสมาชิกกลุ่ม เพื่อนำมาใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการบริหารจัดการกลุ่มดังกล่าว

4) การจัดการงาน

สำหรับการจัดการงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำประปาชุมชน อาจมองจากภาพรวมของการผลิต ซึ่งจะสามารถแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่จะใช้ในการผลิต 2) การดูแลซ่อมบำรุงรักษาระบบ 3) การบริหารจัดการของคณะกรรมการ 4) การจ่ายน้ำหรือส่งน้ำไปสู่ผู้ใช้น้ำประปาแก่สมาชิก

5. การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น

จากการดำเนินงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำประปา ส่วนหนึ่งได้แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานที่มีการเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ระบบย่อยอื่น ๆ ที่อยู่ในตำบล ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการพัฒนาของตำบลในภาพรวม โดยมีการเชื่อมโยงกับระบบอื่น ๆ ดังนี้

1) กรมทรัพยากรธรณี จากเส้นทางการพัฒนาและจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผู้ใช้น้ำประปา จะเห็นได้ว่าในระยะแรก (ประมาณปี พ.ศ. 2548) กรมทรัพยากรธรณีได้มีส่วนเข้าไปสนับสนุนและจุดประกายในเรื่องของการสร้างระบบน้ำประปาเพื่อใช้ในชุมชน นอกจากนี้ในส่วนของการผลิตน้ำประปาในชุมชน กรมทรัพยากรธรณียังได้เข้าไปมีส่วนสนับสนุนในเรื่องของการก่อสร้างถังจ่ายน้ำประปา อาคารพักน้ำจ่ายน้ำให้ผู้ใช้น้ำ อีกทั้งยังสอนวิธีการดูแลบำรุงรักษาให้แก่คณะกรรมการที่เป็นแกนนำและสมาชิกอีกด้วย

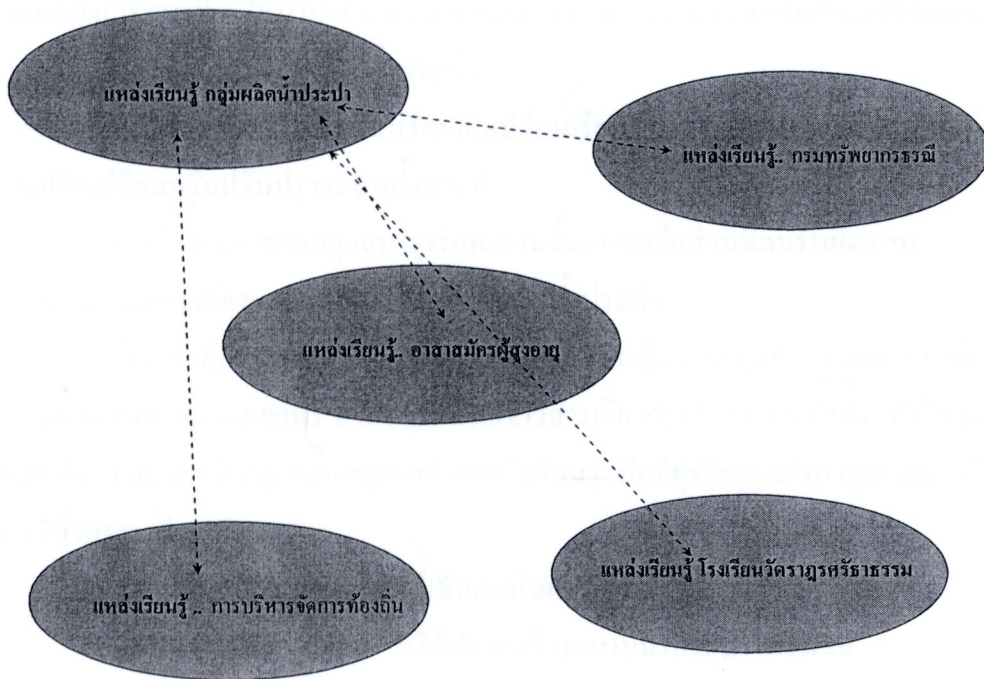
2) การบริหารจัดการท้องถิ่น จากเส้นทางการพัฒนาและจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผู้ใช้น้ำประปา จะเห็นได้ว่าในระยะแรก (ประมาณปี พ.ศ. 2548) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนเข้าไปสนับสนุนและจุดประกายในเรื่องของการสร้างระบบน้ำประปาเพื่อใช้ในชุมชน นอกจากนี้ในส่วนของการผลิตน้ำประปาในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังได้เข้าไปมีส่วนสนับสนุนในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ เช่น ช่วยประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและกิจกรรมของกลุ่มผู้ผลิตน้ำประปาผ่านเสียงตามสาย วิทยุชุมชน เป็นต้น รวมทั้งยังให้การสนับสนุน โดยการเป็นผู้เชื่อมประสานงานระหว่างผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานและผู้ที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการผลิตน้ำประปาในชุมชน

3) ระบบองค์กรการเงิน ส่วนหนึ่งของระบบองค์กรการเงินที่มีการเชื่อมโยงกับการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผู้ผลิตน้ำประปาก็คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อชุมชน (หมู่ที่ 3) ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์ดังกล่าวมีเป้าหมายที่เป็นเงินทุนจากสมาชิกให้เกิดเป็นเงินปันผลส่วนที่เป็นกำไรของหุ้นจากการที่เหลือจากหักค่าใช้จ่ายแล้วสำหรับปันผลให้สมาชิกภายในกลุ่ม ในการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

4) อาสาสมัครผู้สูงอายุ คณะกรรมการแกนนำได้เชื่อมโยงเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุภายในตำบลอีกด้วย เพื่อการดำรงชีพที่ดีของผู้สูงอายุภายในตำบล ที่มีอาสาสมัครมาให้การดูแลและจัดกิจกรรมดี ๆ ให้กับชมรมผู้สูงอายุของตำบล

5) โรงเรียนและวัดราษฎร์ศรัทธาธรรม การเชื่อมโยงจ่ายน้ำประปาให้แก่วัด, โรงเรียน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เป็นการเอื้อให้กับสาธารณะประโยชน์ที่เป็นส่วนรวม

สรุปผังแผนภาพที่ 3 ปฏิบัติการของกลุ่มผลิตน้ำประปาที่เชื่อมโยงกับระบบย่อยอื่น ๆ

แผนภาพที่ 3 ปฏิบัติการของกลุ่มผลิตน้ำประปาชุมชนเชื่อมโยงกับระบบย่อยอื่น ๆ

6. รูปธรรมบทบาทหน้าที่ของแกนนำ สมาชิก และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มผู้ใช้น้ำประปา ได้สะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) คณะกรรมการกลุ่ม (แกนนำ) มีบทบาทหน้าที่ คือ

- (1) ดำเนินการบริหารจัดการและดำเนินการ โดยการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ และวัตถุดิบที่เกี่ยวข้องในการผลิตน้ำประปา
- (2) ประชาสัมพันธ์และประสานงานกับสมาชิกที่จะเข้าร่วมในการผลิตน้ำประปา ทั้งนี้ อาจเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตและใช้น้ำประปาอยู่ในชุมชน
- (3) จัดให้มีการทบทวนหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการพูดคุยเพื่อพัฒนาศักยภาพการดูแลระบบประปาและสมาชิกผู้ใช้น้ำ ในกรณีที่มีหรือพบระบบหรือต้องการที่จะพัฒนาขั้นตอนการทำการประปาในชุมชน
- (4) ดำเนินการบริหารงานและจัดประชุมกลุ่มตามวาระ

(5) ทำการตรวจสอบคุณภาพของระบบและให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้น้ำประปาที่เป็นสมาชิกกลุ่มและพื้นที่นอกเหนืออื่น

(6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตน้ำประปา ร่วมกับช่างของกรมทรัพยากรธรณี และสมาชิกผู้ใช้น้ำประปา เช่น ความเคลื่อนไหว ความต้องการภายในท้องที่และนอกพื้นที่

2) ผู้ดูแลและสมาชิกผู้ผลิตผู้ใช้น้ำประปา

(1) เข้าร่วมการทบทวนหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการพูดคุยเพื่อพัฒนาศักยภาพ เช่นการเรียนรู้การปรับเปลี่ยนหรือปรับปรุงระบบน้ำประปา

(2) ดำเนินการผลิตดูแลบำรุงรักษาตามขั้นตอนหรือส่วนที่ตนรับผิดชอบ

3) องค์กรที่เกี่ยวข้องของแหล่งเรียนรู้ผู้ผลิตผู้ใช้น้ำประปา

(1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่ เป็นผู้สนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการผลิตน้ำประปาชุมชนในด้านการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องระบบน้ำประปาในชุมชน และร่วมเป็นผู้เชื่อมประสานระหว่างบุคคลภายนอกกับแหล่งเรียนรู้ เมื่อมีผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานและเรียนรู้เรื่องการผลิตการใช้น้ำประปาในชุมชน

(2) กลุ่มหน่วยงานต่าง ๆ ได้ที่เข้ามาสนับสนุนด้านการผลิตน้ำประปา ได้แก่

- กรมทรัพยากรธรณี ที่ได้เข้ามาสร้างระบบน้ำประปาในชุมชน
- กองทุนจากสมาชิกผู้แทนราษฎร (สส.) ในเขต
- องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

7. ผลผลิต ผลลัพธ์

1) ผลผลิต

- น้ำประปา
 - น้ำประปาที่สะอาด
 - น้ำประปามีใช้ตลอด 24 ชั่วโมง
 - น้ำประปามีค่าเป็นกรด-ด่าง ได้มาตรฐาน
 - น้ำประปามีใช้ในกลุ่มและนอกกลุ่ม
 - น้ำประปามีใช้ให้แก่สาธารณประโยชน์ (วัด, โรงเรียน)

2) ผลลัพธ์

- แก่นนำที่มีความสามารถ
- ผู้ดูแลระบบที่มีความชำนาญ
- สร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิก

➤ มีน้ำใช้ในชุมชนและนอกชุมชนมีหุ่นปั้นผลของกำไรในการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

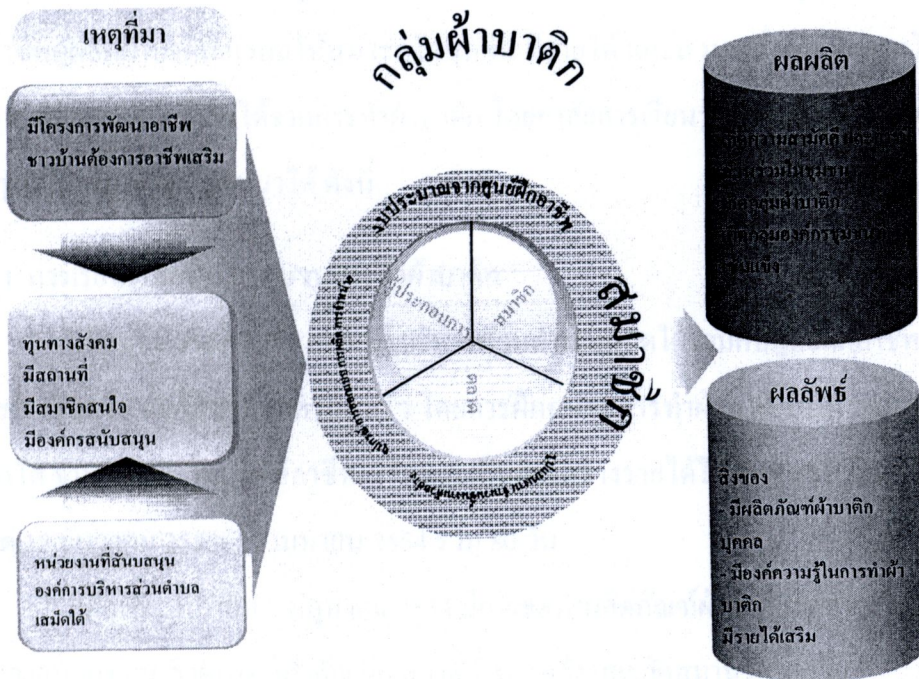
8. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มผู้ผลิตผู้ใช้น้ำประปา พบว่าปัจจัยหรือเงื่อนไขที่จะส่งผลให้การพัฒนา
กลุ่มประสบความสำเร็จไปนั้น ควรประกอบด้วย 1) แกนนำที่ดี 2)การบริหารจัดการที่ดี 3)วินัยการเงิน 4)
การมีส่วนร่วม 5) ความขยัน / อดทน และซื่อสัตย์สุจริต

9.แนวทางที่จะพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคต

จากแนวคิดของกลุ่มในการพัฒนาเพื่อการต่อยอด คือต้องการให้มีการขยายกลุ่ม และร่วมกันจัดการ
กลุ่ม และถ่ายทอดเป็นลักษณะภูมิปัญญาแก่คนรุ่นหลัง เช่น การสอนให้แก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่ การ
อบรมความรู้เรื่องน้ำประปาให้แก่สมาชิก การตรวจทดสอบคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านจากกรมอนามัยฯหรือ
ศูนย์ตรวจสอบฯ

กลุ่มผ้าบาติก

แผนภาพที่ 1 ความคิดรวมของกลุ่มผ้าบาติก

บทนำ

กลุ่มผ้าบาติก เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมาจากการที่องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ ต้องการให้สมาชิกมีรายได้และอาชีพเสริม โดยร่วมกับศูนย์ฝึกอาชีพฯ ศูนย์เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดชลบุรี ในการฝึกอบรมให้กับกลุ่มสตรี จำนวน 30 คน ร่วมคิดร่วมทำ แก้ปัญหา ศึกษาทดลองปฏิบัติงานเพื่อก่อให้เกิดการต่อยอดของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาให้เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับกลุ่มองค์กรอื่นจนเกิดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และเป็นแหล่งในการศึกษาดูงานทั้งในและนอกพื้นที่ตามบริบทชุมชนกลุ่มผ้าบาติก ตำบลเสม็ดได้

การถอดบทเรียนจากกลุ่มผ้าบาติก ได้แสดงให้เห็นผลการศึกษา ประกอบด้วย 1. จุดกำเนิดของกลุ่มผ้าบาติก 2. เป้าหมายจากการปฏิบัติงานของกลุ่ม 3. ศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ 4. การจัดการแหล่งเรียนรู้ 5. รูปแบบ บทบาทหน้าที่ของแกนนำและสมาชิก 6. ผลผลิต ผลลัพธ์จากการพัฒนา กลุ่ม 7. ปัจจัยเงื่อนไขของการพัฒนา 8. แนวทางที่จะพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคต

1. ที่มาและเส้นทางการพัฒนา

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มผ้าบาติก สมาชิกกลุ่มได้แสดงให้เห็นถึงฐานการพัฒนา เพื่อให้เกิดเป็นกลุ่มอาชีพผู้ผลิตผ้าบาติก ส่งผลให้สมาชิกในชุมชน มีรายได้ และส่วนหนึ่งเป็น โอกาสให้ผู้ด้อยโอกาส เช่น ผู้สูงอายุ และเยาวชน มีรายได้จากการทำผ้าบาติก โดยอาศัยการเรียนรู้ ผ่านการถ่ายทอดภายในชุมชน ที่สามารถสรุปเป็นเส้นทางการพัฒนาได้ ดังนี้

1.1 การเรียนรู้เทคนิค กระบวนการทำผ้าบาติก

เดือนธันวาคม 2553 องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ร่วมกับศูนย์ฝึกอาชีพฯ ได้เปิดโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว โดยการฝึกอบรมการทำผ้าบาติกให้กับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านตำบลเสม็ดได้ จำนวน 30 คน ให้มีอาชีพเสริมและเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยระยะเวลาในการอบรมตั้งแต่ 13 ธันวาคม 2553- 12 เมษายน 2554 รวม 80 วัน

เดือนพฤษภาคม – มิถุนายน 2554 มีการจัดทำผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกออกขายให้กับคนในชุมชนและภายนอกชุมชน ซึ่งตลาดที่สำคัญ คือ ตลาดน้ำบางคล้า และวัดสมานรัตนาราม

เดือนกรกฎาคม – สิงหาคม 2554 ผู้เข้ารับการอบรมฝึกทำผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก รวมตัวกันก่อตั้งกลุ่มผ้าบาติกขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ และร่วมกันร่างระเบียบกฎเกณฑ์กลุ่มผ้าบาติก พ.ศ. 2554 ขึ้น

เวลา	วัตถุประสงค์/สถานการณ์				
	ธันวาคม 53	กุมภาพันธ์ 54	เมษายน 54	มิถุนายน 54	สิงหาคม-ปัจจุบัน
กิจกรรมที่ตอบสนอง	1. การสอนคิดปะการเขียนผ้าบาติก	1. ปักเขียนบาติกและปักลงสี	1. ปักเขียนบาติกและปักลงสี 2. ปักทักษะเพื่อเพิ่มความชำนาญ เชี่ยวชาญ	1. ร่างแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มผ้าบาติก องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ 2. ร่างระเบียบกลุ่มผ้าบาติกเสม็ดได้	1. จัดทำผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก 2. จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก 3. พัฒนารูปแบบ การออกแบบผลิตภัณฑ์ 4. พัฒนารรจภัณฑ์ 5. ทำแผนการตลาด
	1. ผู้สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน 30 คน	1. ผลิตภัณฑ์ได้	1. พัฒนาฝีมือเพื่อให้งานมีคุณภาพ	1. เกิดกลุ่มผลิตผ้าบาติก 2. ผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย เช่น เสื้อ หมวก ผ้าสำเร็จ พร้อมตัด ผ้าเช็ดหน้า	1. เกิดความชำนาญในการเขียนลายบนผ้าบาติก 2. สร้างงานที่มีคุณภาพ 3. สามารถผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายได้ตามความต้องการของตลาด

แผนภาพที่ 2
 เส้นทางการพัฒนาของกลุ่มผ้าบาติก

2. เป้าหมาย

กลุ่มผ้ากลุ่มผ้าบาติก เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมาจากการที่องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ต้องการให้สมาชิกมีรายได้และอาชีพเสริม โดยร่วมกับศูนย์ฝึกอาชีพฯ ในการฝึกอบรมให้กับกลุ่มสตรีจำนวน 30 คน ร่วมคิด ร่วมทำ แก้ปัญหา ศึกษาทดลองปฏิบัติงานเพื่อก่อให้เกิดการต่อยอดของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาให้เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับกลุ่มองค์กรอื่นจนเกิดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และเป็นแหล่งในการศึกษาดูงานทั้งในและนอกพื้นที่ตามบริบทชุมชนกลุ่มผ้าบาติก ตำบลเสม็ดได้ ต่อไป

3. ศักยภาพแหล่งเรียนรู้

ศักยภาพของชุมชนมีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาของกลุ่มผ้าบาติก กล่าวคือ มีโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา และโครงสร้างทางสังคมที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา

1. โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา
- 1.1 มีสถานที่ที่ใช้ในการผลิต จัดทำผ้าบาติก (กุฎี วัดสนามช้าง) ใช้เป็นสถานที่ในการเรียนรู้ขั้นตอน กระบวนการผลิต และการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก และเป็นสถานที่ในการ

ดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวกับการผลิตผ้าบาติก และจัดเก็บ เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ ของ
กลุ่มผ้าบาติก

1.2 อบต.หนองเสม็ดได้ มีการจัดทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิชชุมชน หอกระจายข่าวและเสียง
ไร้สาย มี website ของอบต. ในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารของกลุ่ม

1.3 มีการรวมหุ้นของสมาชิกร่วมกันเงินในหุ้นละ 10 บาท/วัน (ประมาณ 8,000 บาท)และ
มอบให้กับเหรียญกลุ่ม เพื่อนำไปเป็นกองทุนหมุนเวียนในการผลิตผ้าบาติก

2. โครงสร้างทางสังคมที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา ได้แก่

2.1 ผู้ที่มีความชำนาญเกี่ยวกับการผลิตผ้าบาติกทุกขั้นตอนที่มีความพร้อมในการลงทุน เช่น
จากสมาชิกของกลุ่ม และคนในชุมชน

2.2 ความสามัคคีของกลุ่มผู้ผลิตผ้าบาติก

2.3 องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ เป็นผู้สนับสนุนในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่
การตลาดลูกค้า มีสถาบันทางการศึกษา ตรวจสอบคุณภาพให้การแนะนำในการพัฒนา
เทคนิค ขั้นตอนการผลิต และการตลาด

2.4 การเรียนรู้ สมาชิกกลุ่มผลิตผ้าบาติก มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยวิธีการพูดคุย หา
จุดบกพร่อง

2.5 เพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์สินค้า ให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า

4. การจัดการแหล่งเรียนรู้

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มผ้าบาติก พบว่าการจัดการแหล่งเรียนรู้ประกอบด้วย การจัดการคน
การจัดการข้อมูล การจัดการทรัพยากรทุน/เงิน และการจัดการงาน มีรายละเอียด ดังนี้

1. การจัดการคน การจัดการ การจัดการคนของกลุ่มผ้าบาติก มีการบริหารจัดการในเรื่องช่าง ผู้ผลิต
แต่ละขั้นตอน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความสามารถของแต่ละบุคคล
2. การจัดการข้อมูล กลุ่มผ้าบาติกมีความจำเป็นต้องเก็บบันทึก รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
บัญชีการลงทุนเงินหุ้นสมาชิก รายรับ/รายจ่าย วัสดุ/อุปกรณ์ ยอดการผลิต/จำหน่าย รายการส่ง
สอนค้า รูปแบบของสินค้า ขั้นตอนการผลิต ความรู้ความสามารถความชำนาญของผู้ผลิตผ้า
บาติก รวมถึงเทคนิค(ทุกขั้นตอนของการผลิต)

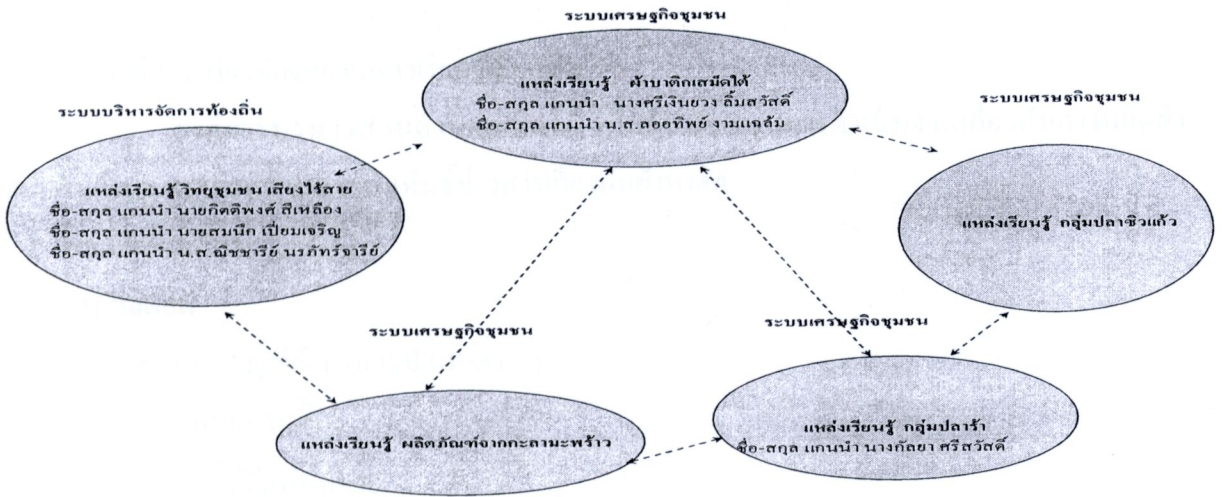
3. การจัดการทรัพยากรทุน/เงิน ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการลงทุนของสมาชิกกลุ่มที่ใช้ในการลงทุนในการจัดซื้อหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และใช้ในการบริหารจัดการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับขบวนการผลิตผ้าบาติก
4. การจัดการงานของกลุ่มผ้าบาติก จากภาพงานของการผลิตแบ่งออกเป็นสี่ขั้นตอน 1) การจัดการเรื่องของคน การแบ่งงานตามความสามารถแต่ละขั้นตอน 2) การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต 3) การออกแบบ เลือกลาย คัดลอกลาย เขียนเทียน ลงสีพื้น เคลื่อนย้ายผ้า ซัก/ตาก รีดผ้า ตัดเย็บ(ตามแบบที่ต้องการ) บรรจุผลิตภัณฑ์ และส่งลูกค้า/ออกจำหน่าย

5. การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น

จากการดำเนินงานของกลุ่มผ้าบาติกส่วนหนึ่งได้แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานที่มีการเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ระบบย่อยอื่น ๆ ที่อยู่ในตำบล ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการพัฒนาของตำบลในภาพรวม โดยมีการเชื่อมโยงกับระบบอื่น ๆ ดังนี้

1) การบริหารจัดการท้องถิ่น จากเส้นทางการพัฒนาและจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผ้าบาติกจะเห็นได้ว่าในระยะเริ่มแรก (ปลายปี พ.ศ. 2553) องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ ได้มีส่วนเข้าไปสนับสนุนและจุดประกายในเรื่องของการสร้างกลุ่มผ้าบาติก โดยได้ประสานศูนย์ฝึกอาชีพฯ ศูนย์เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดชลบุรี จัดการพัฒนาศักยภาพความรู้ในการผลิตผ้าบาติก ด้วยการจัดทำโครงการฝึกอบรม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านและประชาชนในตำบลเสม็ดได้ ที่สนใจ เข้าร่วมการฝึกอบรมฯ ดังกล่าว และองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ ยังได้สนับสนุนในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ เช่น ช่วยประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและกิจกรรมของกลุ่มผ้าบาติก ออกตามเสียงไร้สาย วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เป็นต้น

2) ระบบองค์กรการเงิน ส่วนหนึ่งของระบบองค์กรการเงินที่มีการเชื่อมโยงกับการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผ้าบาติก ก็คือ มีการระดมทุนจากสมาชิกให้เกิดเป็นกองทุนเงินหมุนเวียน วันละ 10 บาทต่อวันเริ่มตั้งแต่วันที่ 13 ธันวาคม 2554 ในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการผลิตผ้าบาติก สรุปแผนภาพที่ 3 ปฏิบัติการของกลุ่มผลิตรองเท้าและเชื่อมโยงกับระบบย่อยอื่น ๆ

แผนภาพที่ 3 ปฏิบัติการของกลุ่มผ้าบาติกเชื่อมโยงกับระบบย่อยอื่น ๆ

6. รุปรธรรมบทบาทหน้าที่ของแกนนำ สมาชิก และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มผ้าบาติก ได้สะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ผู้ประกอบกิจการ (แกนนำ) มีบทบาทหน้าที่ คือ

- (1) นำเงินกองทุนกลุ่มจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ และวัตถุดิบที่เกี่ยวข้องในการผลิตผ้าบาติก
- (2) ประชาสัมพันธ์หาสมาชิกที่จะเข้าร่วมในการผลิตผ้าบาติก ทั้งนี้อาจเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการตัดเย็บผ้าและอยู่ในชุมชน
- (3) ดำเนินการออกแบบ และรับแบบผ้าบาติกจากลูกค้า เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดรูปแบบการผลิตผ้าบาติกให้กับสมาชิก
- (4) จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการพูดคุยเพื่อพัฒนาศักยภาพสมาชิกผู้ผลิตผ้าบาติกในกรณีที่มีรูปแบบใหม่ๆ ส่งเข้ามาหรือต้องการที่จะพัฒนาขั้นตอนการผลิตผ้าบาติก
- (5) ดำเนินการจ่ายและรับงานให้แก่สมาชิกผู้ผลิตผ้า
- (6) องค์กรบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้วางแผนด้านการตลาดเพื่อหาแหล่งส่งและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้รวมถึงการประชาสัมพันธ์ร่วมด้วย

2) สมาชิกผู้ผลิตผ้าบาติก

- (1) เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการพูดคุยเพื่อพัฒนาศักยภาพ เช่นการทำผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ๆ
- (2) ดำเนินการผลิตผ้าบาติกตามขั้นตอนที่ตนเองถนัด

3) องค์กรที่เกี่ยวข้องของแหล่งเรียนรู้ผ้าบาติก

องค์กรบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ เป็นผู้สนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการผลิตผ้าบาติก ในด้านการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับผ้าบาติก

7. ผลผลิต ผลลัพธ์

1) ผลผลิต

- ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกรูปแบบต่าง ๆ
 - เสื้อผ้าบาติก
 - เสื้อยืดพิมพ์ลาย
 - ผ้าบาติกขึ้นสำหรับตัดชุด
 - ผ้าคลุมผม
 - ผ้าเช็ดหน้า
 - หมวก

2) ผลลัพธ์

- สมาชิกมีการพัฒนาฝีมือ
- สร้างการมีส่วนร่วม ของสมาชิกในกลุ่ม
- สร้างรายได้
 - อาชีพเสริม

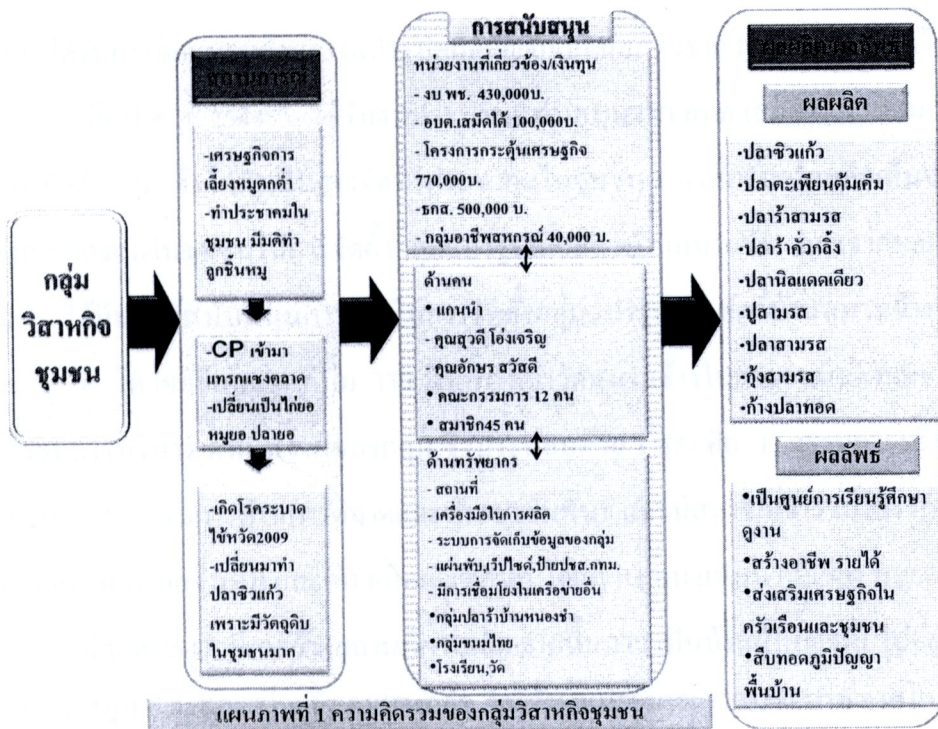
8. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มผ้าบาติก พบว่าปัจจัยหรือเงื่อนไขที่จะส่งผลให้การพัฒนา กลุ่มประสบความสำเร็จไปนั้น ควรประกอบด้วย 1) ประสิทธิภาพสมาชิก 2)การบริหารจัดการที่ดี 3) การเงิน 4) การตลาด 5) ราคาเหมาะสม 6) คุณภาพชิ้นงาน และ 7)ความขยัน/อดทน

9. แนวทางที่จะพัฒนาต่อไปในอนาคต

เนื่องจากในจังหวัดจะเชิงเตราไม่มีกลุ่มองค์กรใดที่ผลิตผ้าบาติก ดังนั้นเพื่อเป็นการต่อยอด กลุ่มที่มีความต้องการให้กลุ่มมีความเข้มแข็งต่อเนื่อง มีการจดเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นำผลิตภัณฑ์ขึ้นทะเบียน OTOP และถ่ายทอดเป็นลักษณะภูมิปัญญาแก่คนรุ่นหลัง เช่น การสอนให้แก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปเนื้อสัตว์บ้านสนามช้าง

บทนำ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสนามช้าง ตั้งอยู่เลขที่ 77/ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นกลุ่มที่เริ่มต้นมาจากการผลิตลูกชิ้นหมู ต่อมาได้มีการพัฒนาการผลิตภัณฑ์ตามสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ ด้านความต้องการของผู้บริโภค มาเป็น หมูยอ ไก่ยอ ปลาโยย แหนม กุนเชียง โดยมีลักษณะดำเนินงานในระบบเศรษฐกิจชุมชน เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เป็นการนำวัตถุดิบทางธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์และสร้างรายได้ให้กับครอบครัว มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงาน

การขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐและเอกชน ได้มีสมาชิกสมัครเข้าร่วมกลุ่มจากคนในชุมชนผู้ว่างงาน มีแกนนำที่มีความรู้ความสามารถ มีความขยันอดทน เสียสละเพื่อชุมชน สามารถแก้ไขสถานการณ์ตามวิกฤตเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีความยั่งยืนสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนต่อไป

ที่มาและเส้นทางการพัฒนา

เนื่องจากธุรกิจประกอบการค้าเลี้ยงหมูในท้องตลาดตกต่ำ คุณสุวดี โอ่งเจริญ เป็นผู้ประกอบการเลี้ยงหมู จึงคิดหาวิธีการแปรรูปจากเนื้อหมู ประกอบกับคุณสุวดี โอ่งเจริญ เคยได้รับเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการแปรรูปลูกชิ้นหมูที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม และได้รับการฝึกอบรมด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์จาก สถาบันวิจัยพัฒนา

เมื่อปี พ.ศ. 2544 ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก อบต.เสม็ดใต้ จำนวน 100,000 บาท เพื่อดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม จึงได้ดำเนินการจัดทำประชาคมในชุมชน ม.4 เพื่อรับความคิดเห็นจากประชาชน ถึงความต้องการของคนในชุมชนในการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปเนื้อสัตว์บ้านสนามช้าง และจากผลการประชาคมในชุมชน ม.4 ได้มีมติให้สนับสนุนการดำเนินการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปเนื้อสัตว์บ้านสนามช้างขึ้น เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2544 โดยขอใช้สถานที่ปัม TPI ปากทางเข้าวัดสนามช้างในการดำเนินงานของกลุ่ม มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร ดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย 3 ชุด คือ 1) กรรมการบริหารจัดการ 2) กรรมการด้านการผลิต 3) กรรมการด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ และมีสมาชิกเข้าร่วมโครงการ จำนวน 45 คน โดยเริ่มทดลองผลิต ลูกชิ้นหมู และเพิ่มผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้แก่ หมูทุบ แหนม กุนเชียง หมูยอ

ปี พ.ศ.2547 มีการย้ายสถานที่การผลิต จากปัม TPI เป็นบ้านผู้ใหญ่ สัน ไปอยู่ที่ทำการใหม่ ตั้งอยู่เลขที่ 77/ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลเสม็ด อำเภอบางคล้า โดยรับงบประมาณ 770,000 บาท จากโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อก่อสร้างสถานที่ผลิตและแปรรูปอาหาร และจัดหาเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ และได้ขอรับรองมาตรฐานสถานที่ผลิตผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

ปี พ.ศ. 2548 เนื่องจากบริษัท CP เข้ามาแทรกแซงทางการตลาด ทำให้ผลิตภัณฑ์แปรรูป ลูกชิ้นหมู หมูทุบ แหนม กุนเชียง หมูยอ ของกลุ่มแปรรูปเนื้อสัตว์ มีรายได้ลดน้อยลง คุณสุภาวดี โอ่งเจริญ จึงได้มีแนวคิดพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูป เป็น ไก่ยอ หมูยอ ปลาโย โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมพัฒนาชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 400,000 บาท

ปี พ.ศ. 2549 ได้ขอการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ โดยขอขึ้นทะเบียน และเข้าร่วมการคัดสรรผลิตภัณฑ์ OTOP ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ 3 ดาว จากสำนักงานพัฒนาชุมชน

ปี พ.ศ. 2550 เนื่องจากเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก (ไข้หวัด 2009) ทำให้ผลิตภัณฑ์ไก่ยอ ปลาโย หมูยอ ไม่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภค มีรายได้ลดน้อยลง และด้านการเงินขาดสภาพคล่องในดำเนินงาน คุณสุภาวดี โอ่งเจริญ ได้เล็งเห็น หมู่บ้านซึ่งมีวัดอุทิศ "ปลาชีวะ"เป็นจำนวนมาก จึงคิดที่จะผลิตปลาชีวะแก้ว โดยกู้ยืมเงิน จากธนาคารเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) จำนวน 500,000 บาท และได้จัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ โดยได้รับงบประมาณจากกลุ่มอาชีพสหกรณ์จังหวัด จำนวน 40,000 บาท และให้สมาชิกเป็นผู้ถือหุ้นๆละ 100 บาท และมีเงินปันผลจากกลุ่มเป็นรายปีและนำเงินปันผลชำระหนี้ ธกส.

ปี พ.ศ.2551 เพื่อให้เป็นที่ยอมรับแก่ผู้บริโภค ในด้านคุณภาพอาหาร จึงได้ขอรับรองจาก "เชลล์ชวนชิม"

ปี พ.ศ. 2552 ได้ขอรับรองคุณภาพอาหาร โดยขอขึ้นทะเบียน และเข้าร่วมกิจกรรมการคัดสรรผลิตภัณฑ์ OTOP โดยได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ 4 ดาว จากสำนักงานพัฒนาชุมชน

ปี พ.ศ. 2553 ได้ขอรับรองคุณภาพอาหาร โดยขอขึ้นทะเบียน และเข้าร่วมกิจกรรมการคัดสรรผลิตภัณฑ์ OTOP ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ 5 ดาว จากสำนักงานพัฒนาชุมชน

จนกระทั่งปัจจุบัน มีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ ผ่านสื่อ ทางอินเทอร์เน็ตโดยการสนับสนุนของ อบต.เสม็ดใต้ มีการจำหน่ายระหว่างจังหวัด เคะมะมอล ทุกสาขา , เซ็นทรัล , เมืองทองธานี , โลตัส , ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ไบเทค บางนา ตลาดน้ำบางคล้า โดยมีลูกค้าประจำและลูกค้าจร

เส้นทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสนามช้าง

พ.ศ.	สาเหตุ/สถานการณ์					กิจกรรมที่ตอบสนอง	ผลผลิต/ผลลัพธ์
	2544-2545	2547	2548	2549	2550		
	1. ผู้ประกอบการเลี้ยงหมูพบสถานการณ์แย่ลงเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ 2. มีงบประมาณสนับสนุนจาก อบต. จำนวน 100,000 บาท ในการสนับสนุนอาชีพในชุมชน	1. มีการย้ายสถานที่การผลิตจากบ้าน TPI เป็นบ้านผู้ใหญ่ โดยได้รับงบประมาณจากโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจเป็นจำนวน 770,000 บาท	1. เนื่องจากบริษัท CP เข้ามาแทรกแซงทางการตลาด ทำให้ผลิตภัณฑ์แปรรูปถูกขึ้นหมูหมู แทน หมูเลี้ยง หมูขอ มีรายได้ลดลง	1. ขอรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์	1. เนื่องจากเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก (ใช้หวัด 2009) ทำให้ผลิตภัณฑ์ ไก่อบ ปลาช่อน หมูขอ ไม่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภค ทำให้มีรายได้ลดน้อยลง 2. ขาดสภาพคล่องทางทุนธุรกิจการเงิน	1. เพื่อให้เป็นที่รู้จักแก่ผู้บริโภคในด้านของสุขภาพของอาหาร กลุ่มจึงคิดหาหน่วยงานรับรองคุณภาพอาหาร	
	1. คุณสุชาติ โอ่งเจริญ คิดหาวิธีการแปรรูปเนื้อสัตว์โดยการอบรมควันการแปรรูปเนื้อสัตว์ จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน 2. จัดประชุมในหมู่ 4 เพื่อรับความคิดเห็นในการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปเนื้อสัตว์ 3. จัดตั้งคณะกรรมการ การดำเนินงาน	1. ก่อสร้างสถานที่ในการผลิตและแปรรูปอาหาร 2. จัดหาเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการผลิตและแปรรูปอาหาร	1. คุณสุชาติ โอ่งเจริญ มีแนวความคิด เปลี่ยนผลิตภัณฑ์แปรรูป เป็น ไก่อบ หมูขอ ปลาช่อน 2. กลุ่มรออนุมัติงบประมาณสนับสนุนกลุ่มจากกรมพัฒนาชุมชนจังหวัดและเชิงเทรา จำนวน 400,000 บาท	1. จดทะเบียนและเข้าร่วมการคัดสรรผลิตภัณฑ์ OTOP	1. คุณสุชาติ โอ่งเจริญ ได้สังเกตเห็นความสำคัญปลาช่อนในท้องถิ่น ซึ่งมีผู้จำนวนมาก และหาง่าย จึงได้ริเริ่มผลิตปลาช่อนแก้ว 2. กู้ยืมเงินจาก ธนาคารเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) จำนวน 500,000 บาท 3. จัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ โดยมีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 45 คน มีการถือหุ้นหุ้นละ 100 บ. โดยมีการปันผลทุกปี	1. ได้ขอการรับรองคุณภาพอาหาร 2. จดทะเบียนและเข้าร่วมการคัดสรรผลิตภัณฑ์ OTOP 3. มีการประชาสัมพันธ์ ทางสื่อ อินเตอร์เน็ต มีการจำหน่ายระหว่างจังหวัด	
	1. เกิดการเรียนรู้การแปรรูปเนื้อสัตว์ ในการผลิต ลูกชิ้น หมูทุบ แทน หมูเลี้ยง หมูขอ 2. เกิดจากการประชุมชมในการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปเนื้อสัตว์บ้านสนามช้าง 3. ขอรับการสนับสนุน TPI ในการดำเนินงานของของกลุ่ม 4. ศึกษาทางด้านนิเวศ นโยบาย การรณการ 5. ผลิตภัณฑ์แปรรูป ลูกชิ้น หมูทุบ แทน หมูเลี้ยง หมูขอ	1. สถานที่ในการประกอบ การ ได้มาตรฐาน GMP	1. ผลิตภัณฑ์แปรรูป ไก่อบ หมูขอ ปลาช่อน	1. ได้ OTOP 3 ดาว	1. ผลิตภัณฑ์แปรรูป ปลาช่อนแก้ว ปลาตัวต้ม ปลาตะเพียนต้มเค็ม ปลานิลแดดเดียว 2. เงินปันผลรายปี โดยนำมาใช้หนี้ให้กับ ธกส.	1. ได้รับรองเป็นร้าน “เซนต์สวามิ” 2. ได้ OTOP 4 ดาว 3. ได้ OTOP 5 ดาว 4. ส่งทอดตลาด เคะมะมอลทุกสาขา , เซ็นทรัล , เมืองทองธานี , โลตัส , ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ไบเทคบางนา	

2. เป้าหมาย

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปเนื้อสัตว์บ้านสนามช้าง เป็นกลุ่มที่มีการดำเนินงานอยู่ในระบบเศรษฐกิจครัวเรือน ซึ่งจากการดำเนินงานของกลุ่มพบว่าเป้าหมายในการดำเนินงาน ได้แก่ การสร้างงานสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เป็นการนำวัตถุดิบทางธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการถนอมอาหาร ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพัฒนากลุ่มได้ส่งผลดีต่อชุมชนคือคนในชุมชนมีรายได้และอาชีพหลักและอาชีพเสริม ส่วนภายนอกชุมชน ได้แก่นำวัตถุดิบจากกลุ่มต่างๆมาใช้ในการผลิต

3. ศักยภาพแหล่งเรียนรู้

ศักยภาพของชุมชนที่มีส่วนช่วยให้สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาของกลุ่มแปรรูปเนื้อสัตว์สนามช้าง ประกอบด้วย

1) โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพที่สนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ด้านเงินทุนสนับสนุน

- กลุ่มแปรรูปเนื้อสัตว์สนามช้าง ได้รับงบประมาณสนับสนุน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ -กรมพัฒนาชุมชนจังหวัดพะเยา จำนวน 430,000 บาท
- อบต.เสม็ดใต้ จำนวนงบประมาณ 100,000 บาท
- โครงการกระตุ้นเศรษฐกิจ งบพัฒนาจังหวัดปรับปรุงคุณภาพสินค้า

จำนวน 770,000 บาท

- ธนาคารเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) จำนวน 500,000 บาท
- กลุ่มอาชีพสหกรณ์ ให้งบประมาณสนับสนุน จำนวน 40,000 บาท

ด้านคน

มีแกนนำของกลุ่มที่มีความมุ่งมั่นในการศึกษา หาความรู้ ในการพัฒนา การแปรรูปผลิตภัณฑ์

ของกลุ่ม ประกอบด้วย คุณสุวดี โอ่งเจริญ และคุณอักษร ศรีสวัสดิ์

ด้านทรัพยากร

สถานที่ได้รับงบประมาณในการก่อสร้างอาคาร สถานที่ในการผลิต ผลิตภัณฑ์ รวมทั้งเครื่องมืออุปกรณ์ในการผลิต

ด้านกลุ่มกองทุน

มีการรวมหุ้นของกลุ่มจัดตั้งเป็น เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 45 หุ้นละ 100 บาท และมีการปันผลให้กับสมาชิกทุกปีโดยนำเงินปันผลไปใช้ในการชำระหนี้ ธกส.

2) โครงสร้างทางสังคมที่สนับสนุนการพัฒนา

1) หน่วยงานต่างๆให้การสนับสนุนในการดำเนินงาน เช่น ด้านงบประมาณด้านการก่อสร้างอาคารสถานที่ การจัดหาเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการผลิตรวมทั้งบรรจัพันธ์ ด้านองค์ความรู้ในการดำเนินงาน เช่น การผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน GMP

2) การเรียนรู้ แก่นนำกลุ่มและสมาชิกได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า และผลักดันให้เป็นสินค้า OTOP 5 ดาว เพื่อให้เกิดความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ที่วางจำหน่าย จึงนำเอามีการแลกเปลี่ยนสินค้ากับกลุ่มชมรมไทย ม.5 ไปวางจำหน่าย และนำปลาร้าแปรรูปจากกลุ่มปลาร้าบ้านหนองซำ มาแปรรูปผลิตภัณฑ์เป็นปลาร้าคั่วกลิ้ง

4. การจัดการแหล่งเรียนรู้

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มแปรรูปเนื้อสัตว์พบว่า ในส่วนของการจัดการแหล่งเรียนรู้แบ่งการจัดการเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) การจัดการคน 2) การจัดการข้อมูล 3) การจัดการทรัพยากรทุนเงิน 4) การจัดการงาน ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1) การจัดการคน ของกลุ่มแปรรูปเนื้อสัตว์ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

- คณะกรรมการบริหารงานมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงาน ประกอบด้วย 3 ชุด ได้แก่ คณะกรรมการบริหารจัดการ คณะกรรมการด้านการผลิต มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน แต่คณะกรรมการบางคนอาจได้รับการแต่งตั้งเป็นหลายตำแหน่ง หลายบทบาทหน้าที่และมีแกนนำที่มีองค์ความรู้และชำนาญด้านการผลิตและแปรรูป

- สมาชิกกลุ่ม มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ แต่มีผู้ดำเนินการผลิต จำนวน 12 คน ส่วนสมาชิกอื่นๆ อยู่ในส่วนของการร่วมคิด ร่วมประเมินผลการดำเนินงาน

2) การจัดการข้อมูล

มีการจัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องรูปแบบกระบวนการผลิตปลาชีวแก้ว โดยการจัดเก็บมูลที่เป็นเอกสาร ภาพถ่าย แผ่นพับ และการขึ้นเว็บไซต์ของ อบต.เสม็ดใต้ เพื่อใช้ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กลุ่มให้กับประชาชนที่สนใจถึงผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาชีวแก้ว และเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการตรวจสอบด้านการเงิน

3) การจัดการทรัพยากรทุน/เงิน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสนามช้าง ได้รับการสนับสนุนและกู้ยืมจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรต่างๆ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก อบต.เสม็ดใต้ จำนวนงบประมาณ 100,000 บาท ในการจัดตั้งกลุ่ม งบประมาณโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจ สนับสนุน 770,000 บาท ในการสิ่งก่อสร้างอาคารสถานที่ผลิต /อุปกรณ์ในการผลิตผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ กู้ยืมเงินจากธนาคารเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) จำนวน 500,000 บาท เพื่อแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจช่วงโรคไข้หวัดนก ระบาด และพัฒนาผลิตภัณฑ์

จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และวัตถุดิบ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ไก่ทอด หมูทอด ปลาทอด ได้รับงบประมาณสนับสนุน จากกรมพัฒนาชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 430,000 ในการพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์ ไก่ทอด หมูทอด ปลาทอด ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกลุ่มอาชีพสหกรณ์ ให้งบประมาณสนับสนุน จำนวน 40,000 บาท ในการต่อระบบประปาภายในอาคารและจัดทำถนนและภูมิทัศน์

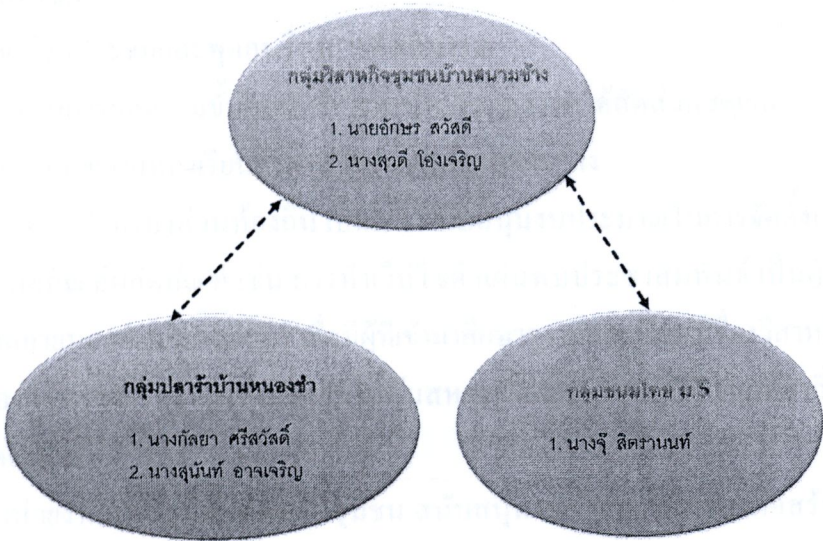
4) การจัดงาน

การจัดการงานในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสนามช้าง เป็นการจัดการเฉพาะภายในกลุ่ม โดยจัดตามความถนัดของสมาชิกในกระบวนการผลิต

5. การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้

จากการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสนามช้าง มีความเชื่อมโยงในการนำวัตถุดิบ ปลาร้าแปรรูป จากกลุ่มปลาร้าบ้านหนองชำ เพื่อนำมาแปรรูปเป็นปลาร้าคั่วกลิ้ง และนำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มขนมไทยหมู่ 5 ไปวางจำหน่ายเพื่อความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ มีการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ให้กับโรงเรียน วัดในและนอกเขตรับผิดชอบ เช่น กิจกรรมในวันเด็ก สนับสนุนความรู้แก่นักเรียนในการถนอมอาหาร การแปรรูปผลิตภัณฑ์

ตัวอย่าง การเชื่อมโยงกับระบบย่อย

6. ระบุธรรมชาติบทบาทหน้าที่ของแกนนำ สมาชิก และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสนามช้าง ได้สะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ผู้ประกอบกิจการหรือนายจ้าง (แกนนำ) มีบทบาทหน้าที่ คือ

(1) ดำเนินการลงทุนโดยการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ และวัตถุดิบที่เกี่ยวข้องในการผลิตผลิตภัณฑ์

(2) ประชาสัมพันธ์และประสานงานกับสมาชิกที่จะเข้าร่วมในการผลิต โดยเป็นประชาชนที่อยู่ในชุมชน

(3) ดำเนินการออกแบบผลิตภัณฑ์ และรับผลิตภัณฑ์จากท้องตลาดหรือเชื่อมโยงกับเครือข่าย เพื่อนำผลิตภัณฑ์มาจำหน่าย

(4) ดำเนินการจ่ายและรับงานให้แก่ผู้ผลิตและสมาชิกผู้ผลิตผลิตภัณฑ์

(5) นำผลิตภัณฑ์ส่งตรวจสอบคุณภาพที่กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานสาธารณสุข

จังหวัด

(6) วางแผนด้านการตลาดเพื่อหาแหล่งส่งและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้อาจจะให้มีการประชาสัมพันธ์ร่วมด้วย

2) ผู้ผลิตและสมาชิก

(1) เข้าร่วมประชุมและพูดคุยเรื่องการดำเนินงาน

(2) ดำเนินการผลิตตามขั้นตอนหรือส่วนประกอบกลางที่ได้สัดส่วนชัดเจน

3) องค์กรที่เกี่ยวข้องของแหล่งเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านสนามช้าง

(1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ เช่น การทำเว็บไซต์ แผ่นพับประชาสัมพันธ์ เป็นต้น และเชื่อมประสานระหว่างบุคคลภายนอกกับแหล่งเรียนรู้ เมื่อมีผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานและเรียนรู้เรื่องวิสาหกิจชุมชน

(2) องค์กรภาคประชาชนร่วมลงทุนในหุ้นสหกรณ์และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยไม่ใช้สารกันบูดในการผลิตอาหาร

(3) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ พัฒนาชุมชน สนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างอาคารการผลิตผลิตภัณฑ์

(4) กลุ่มหน่วยงานต่าง ๆ ได้ที่เข้ามาสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ให้กู้ยืมในการลงทุน และสหกรณ์สนับสนุนงบประมาณให้เปล่าโดยไม่ต้องใช้คืน

7. ผลผลิต ผลลัพธ์

1) ผลผลิต

➤ ผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ

- ปลาชีวแก้ว
- ปลาตะเพียนต้มเค็ม
- ปลาร้าสามรส
- ปลาร้าคั่วกลิ้ง
- ปลานิลแดดเดียว
- ปูสามรส
- ปลาสามรส
- กุ้งสามรส
- ก้างปลาทอด

2) ผลลัพธ์

- เป็นการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับชุมชน
- ส่งเสริมเศรษฐกิจในครัวเรือนและชุมชน
- เป็นศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนด้านการประกอบอาชีพ
- สืบทอดภูมิปัญญาพื้นบ้าน

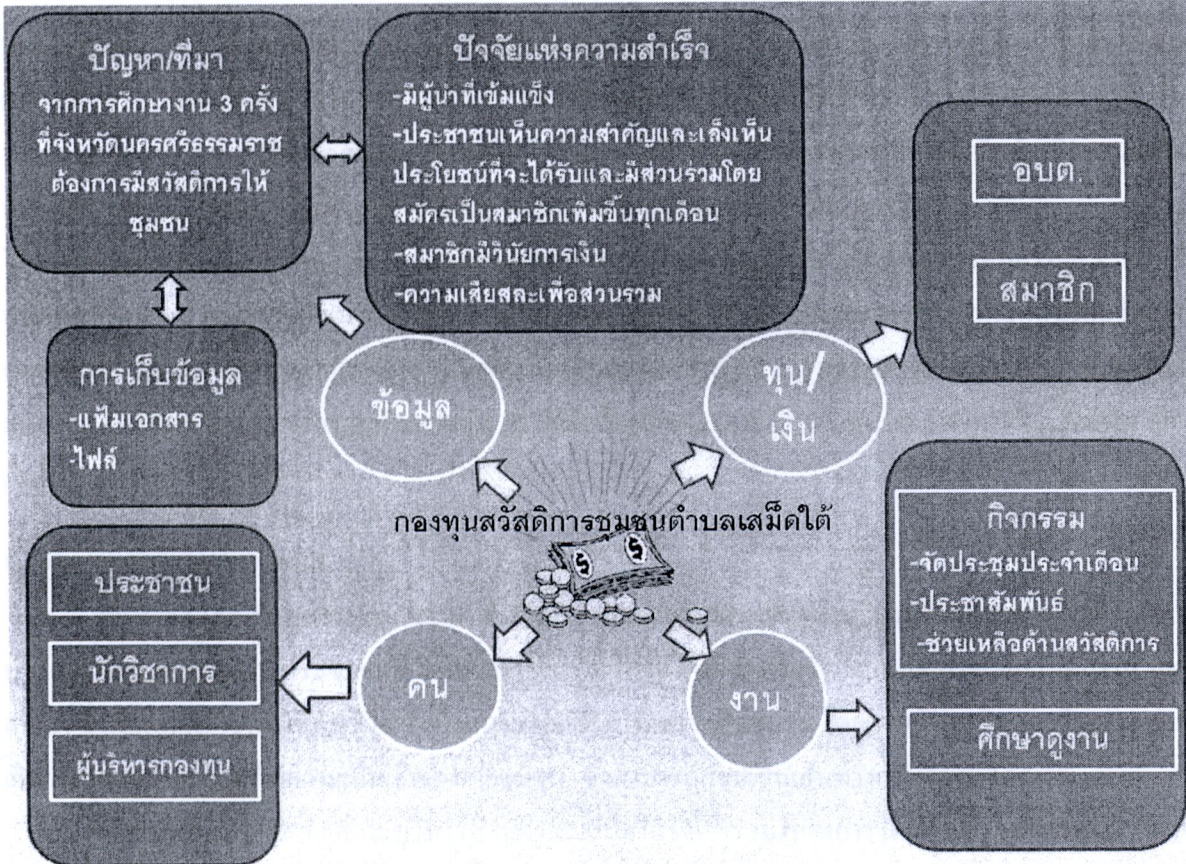
8. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสนามช้าง พบว่าปัจจัยหรือเงื่อนไขที่จะทำให้ส่งผลให้การพัฒนาประสบความสำเร็จนั้น ควรประกอบด้วย 1)ความชอบ 2)ความถนัด 3)ความร่วมมือ ร่วมใจของสมาชิก 4)แรงกระตุ้นและกำลังใจจากภาครัฐเช่นOTOP 5ดาว 5) ความขยัน/อดทน และ6) คุณภาพของผลิตภัณฑ์

9.แนวทางที่จะพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคต

จากแนวคิดของกลุ่มในการพัฒนาเพื่อการต่อยอด คือควรประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างยอดขายเพิ่มขึ้น และพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์เพื่อยืดอายุของผลิตภัณฑ์ให้นานขึ้นแต่ยังคงคุณภาพเดิม

กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดใต้

แผนภาพที่ 1 ความคิดรวมของกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้

บทนำ

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้ เริ่มจากแนวคิดของการรวมกลุ่มออมทรัพย์วันละบาท เพื่อนำมาจัดทำสวัสดิการให้กับชุมชน หรืออีกแนวทางหนึ่งเกิดจากความคิดของชุมชนที่ว่า ประชาชนน่าจะมีสวัสดิการของตนเองในเวลาเจ็บป่วยหรือเสียชีวิต เมื่อเปรียบเทียบกับข้าราชการ หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานเอกชน พนักงานบริษัทต่างๆ ยังมีสวัสดิการที่ให้ความช่วยเหลือสำหรับในยามตกทุกข์ได้ยาก หรือในยามเจ็บป่วย ดังนั้นชุมชนหรือชาวบ้านก็น่าที่จะมีสวัสดิการเป็นของตนเองหรือได้รับสวัสดิการช่วยเหลือเช่นข้าราชการ ประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ได้เข้าร่วมโครงการโดยความร่วมมือของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) กระทรวงมหาดไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำ

ชุมชนตำบลเสม็ดได้ ได้ไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการสร้างตำบลให้เป็นตำบลสุขภาวะที่ตำบลปากพูน และตำบลขุนทะเล หลังจากที่ได้ไปศึกษาดูงานที่ตำบลดังกล่าว ผู้นำชุมชนจึงร่วมกันประชุมและก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้ขึ้นภายใต้การรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้จัดตั้งเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2553 โดยประชาชนตำบลเสม็ดได้ได้ประชุมปรึกษาหารือ ถึงความเป็นไปได้ โดยมีการยกองค์การบริหารส่วนตำบลหลักดันให้เกิดการจัดตั้ง ที่ประชุมได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานและพิจารณาประโยชน์ที่จะได้รับ ผู้นำชุมชนมีความเห็นตรงกันว่า เป็นกิจกรรมที่ดีทั้งปัจจุบันและอนาคต จึงได้มีมติจัดตั้งและดำเนินการกำหนดข้อบังคับของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้ และได้มีการประชุมใหญ่ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2553 เพื่อเลือกคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้ เพื่อดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพ และในขณะนั้นมีสมาชิกครั้งแรกจำนวน 392 คน ปัจจุบันมีสมาชิก 858 คน โดยการถอดบทเรียนจากกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้ได้แสดงให้เห็นถึงผลการศึกษาโดย 5 ส่วน ซึ่งประกอบด้วย 1) เส้นทางพัฒนาของกลุ่ม 2) เป้าหมายจากการปฏิบัติงานของกลุ่ม 3) ศักยภาพแหล่งเรียนรู้ 4) การจัดการแหล่งเรียนรู้ 5) การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น 6) ภูมิธรรมบทบาทหน้าที่ของแกนนำและสมาชิก 7) ผลลัพธ์/ผลผลิตจากการพัฒนา 8) ปัจจัยเงื่อนไขของการพัฒนา และ 9) แนวทางที่จะพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคต

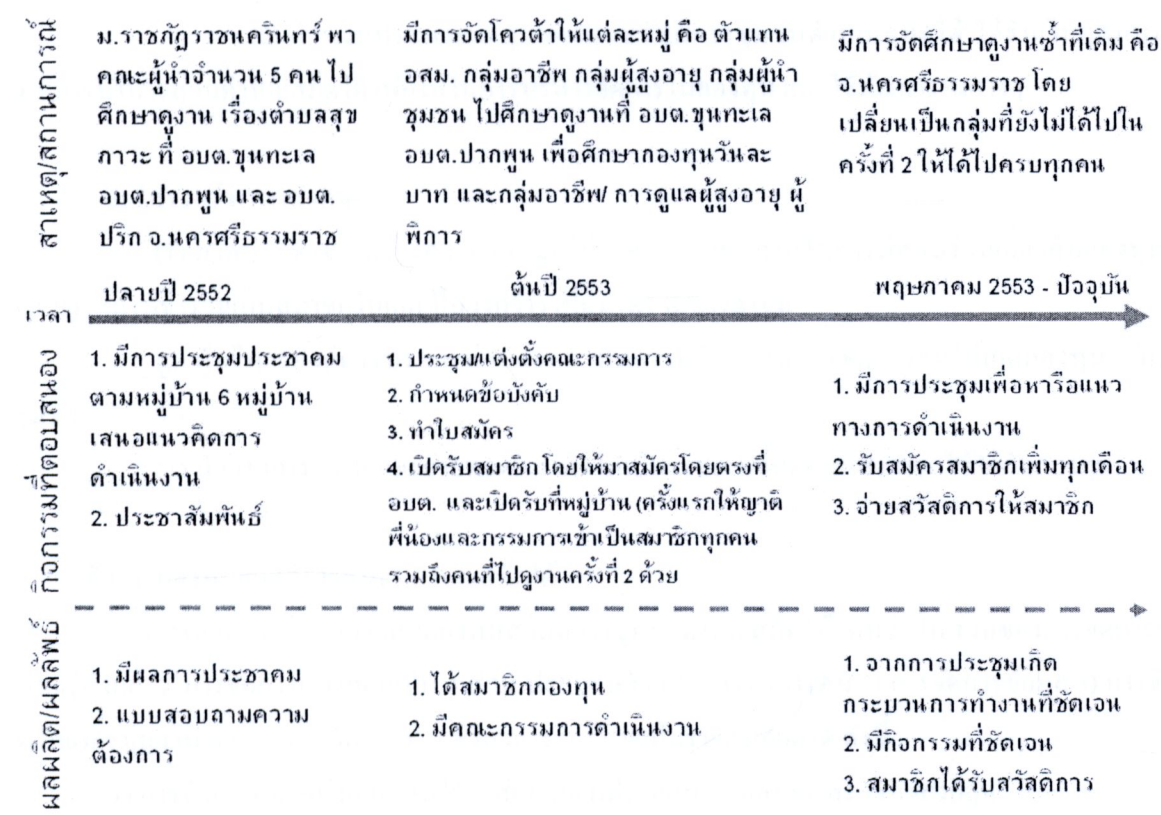
1. ที่มาและเส้นทางพัฒนา

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้ เกิดจากแรงผลักดันขององค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ และแกนนำของชุมชน มีแนวคิดที่ว่าประชาชนที่ไม่ใช่ข้าราชการ หรือไม่ได้ทำงานในรัฐวิสาหกิจ น่าจะมีสวัสดิการเป็นของตนเอง ซึ่งเป็นหลักประกันให้กับชีวิต จึงเป็นการช่วยเหลือประชาชนในชุมชน โดยการเข้ามาเป็นสมาชิกของกองทุน เกิดการมีส่วนร่วมและสร้างความเป็นเจ้าของจากชุมชน ซึ่งสามารถสรุปเป็นเส้นทางพัฒนาได้ดังนี้

ปลายปี พ.ศ. 2552 องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ได้เข้าร่วมโครงการโดยความร่วมมือของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กระทรวงมหาดไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนตำบลเสม็ดได้ จำนวน 5 คน ได้ไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการสร้างตำบลให้เป็นตำบลสุขภาวะที่ตำบลปากพูน และตำบลขุนทะเล จึงได้แนวคิดจากการศึกษาดูงานดังกล่าว ในเรื่องของการสะสมวันละ 1 บาท สร้างหลักประกันให้กับชีวิต โดยได้นำแนวคิดนี้มาใช้ในการสร้างสวัสดิการให้กับชุมชน ในระยะแรก ได้มีการจัดประชุมหารือเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของกองทุนสวัสดิการชุมชนที่จะทำในตำบลเสม็ดได้

ต้นปี พ.ศ. 2553 หลังจากที่ได้มีการศึกษาดูงานไปแล้วในครั้งแรก และได้มีการประชุมใน 6 หมู่บ้านของตำบลเสม็ดได้ ทำให้ประชาชนเกิดความสนใจและอยากมีสวัสดิการเพื่อเป็นประกันให้กับตนเอง จึงมีการจัดการศึกษาดูงานในรอบที่ 2 โดยมีแกนนำกลุ่มต่างๆ ได้แก่ อสม. กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้นำชุมชน ไปศึกษาดูงานที่ อบต.ขุนทะเล อบต.ปากพูน เพื่อศึกษากองทุนวันละบาท และกลุ่มอาชีพ/ การดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการ จากนั้นได้มีการดำเนินการประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดข้อบังคับ จัดทำใบสมัครและเปิดรับสมาชิก โดยให้มาสมัครโดยตรงที่องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ หรือเปิดรับที่หมู่บ้าน ซึ่งในครั้งแรกจะให้ญาติพี่น้องและกรรมการเข้าเป็นสมาชิกทุกคน รวมถึงคนที่ไปดูงานครั้งที่ 2 ด้วย

พฤษภาคม พ.ศ.2553 – ปัจจุบัน หลังจากมีการศึกษาดูงานในครั้งที่ 2 แล้ว ก็ได้มีการจัดการศึกษาดูงานอีก ในกลุ่มที่ยังไม่ได้ไปในครั้งที่ 2 ให้ได้ไปดูงานเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน และจากการที่ทุกคนได้ไปศึกษาดูงานครบทุกคนแล้วจึงได้กลับมาประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานในกองทุนสวัสดิการตำบลเสม็ดได้ โดยรับสมาชิกเพิ่มทุกเดือน และมีการจ่ายสวัสดิการแก่สมาชิก เกิดกระบวนการดำเนินงานกิจกรรมที่ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งสามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 เส้นทางการพัฒนาของกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้

2. เป้าหมาย

ตามนโยบายการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ ให้สมาชิกชุมชนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมบริหารจัดการ ร่วมรับผิดชอบ กำหนดทิศทางของตนเองในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันจากเงื่อนไขภายนอกเข้าไปชุมชน ทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง ให้รู้จักประหยัด และมีวัฒนธรรมเก็บออม เพื่อสวัสดิการของตนเองและครอบครัว ชุมชนมีความเกื้อกูลกันและสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

3. ศักยภาพแหล่งเรียนรู้

ศักยภาพของชุมชนที่มีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้
ทั้งนี้อาจแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ และ 2) โครงสร้างทางสังคมที่ โดยมีรายละเอียด
ดังนี้

1) โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ

สถานที่และแหล่งประโยชน์ของกองทุน

(1) สถานที่หลักของกองทุนใช้พื้นที่อาคารองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ เพื่อเป็น
สถานที่ประชุม ประชาสัมพันธ์ รับสมัครสมาชิก และดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ของกองทุน

(2) ด้านงบประมาณ กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้ ได้รับเงินอุดหนุนจาก
องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ เพื่อให้ในการบริหารจัดการในกองทุน และใช้พัฒนางานต่างๆ

2) โครงสร้างทางสังคม

(1) ภาคประชาชน สร้างความร่วมมือให้เกิดการดำเนินงานในการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกองทุน เพื่อ
ขยายฐานการเข้าร่วมเป็นสมาชิกให้เกิดเป็นวงกว้าง เป็นภาพรวมของตำบล

(2) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นแรงผลักดันในการขับเคลื่อนให้เกิดกองทุนสวัสดิการ
ชุมชน

(3) นักวิชาการ เสนอและถ่ายทอดแนวคิดให้เป็นระบบ มีขั้นตอนที่สามารถใช้ได้กับกองทุน

4. การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้ พบว่า ในส่วนของการจัดการแหล่ง
เรียนรู้ดังกล่าว การจัดการแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) การจัดการคน 2) การจัดการข้อมูล 3) การจัดการ
ทรัพยากรทุน/เงิน และ 4) การจัดการงาน ซึ่งสามารถอธิบายเป็นรายละเอียดได้ ดังนี้

1) การจัดการคน แบ่งออกเป็นได้ 2 ส่วน คือ ผู้ประกอบการและช่างสมาชิกของกลุ่ม

(1) คณะกรรมการบริหารกองทุน มีการจัดตามบทบาทและหน้าที่และความเหมาะสม

(2) สมาชิก ได้รับความช่วยเหลือจากสวัสดิการด้านต่างๆ ตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย อันเป็นการ
แบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวและสร้างหลักประกันความมั่นคง

2) การจัดการข้อมูล

ลักษณะข้อมูล เป็นข้อมูลของการได้รับเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ และการได้รับสวัสดิการกรณีเกิด
แก่ เจ็บ ตาย ระเบียบกองทุนสวัสดิการกองทุน เอกสารสรุปการดำเนินงาน รายงานการเงิน สรุปรายรับรายจ่าย
และงบบุคลากรของกองทุนสวัสดิการ ซึ่งการได้มาของข้อมูลโดยการสำรวจข้อมูลประชากร การทำประชาคมหมู่บ้าน
บันทึกข้อมูลการให้บริการสุขภาพในแบบรายงานต่างๆ จากการจดบันทึกและเก็บเป็นไฟล์ข้อมูล จากการมีข้อมูล
เหล่านี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเวทีประชุมจัดทำแผนสวัสดิการชุมชนและใช้เป็นข้อมูลประกอบการ
ดำเนินงาน

3) การจัดการทรัพยากรทุน/เงิน

การได้มาของทุนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

(1) สมาชิก โดยผู้ที่เข้ามาเป็นสมาชิกครั้งแรกนั้นจะใช้หลักฐาน สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน พร้อมค่าสมัคร 20 บาท และเงินกองทุนสวัสดิการเดือนแรก 30 บาท รวมเป็นเงิน 50 บาท และเดือนต่อไปสมาชิกต้องชำระทุกเดือน เดือนละ 30 บาท (กรณีเดือนที่มี 31 วัน ให้ชำระ 31 บาท) ซึ่งรายรับจากการเก็บเงินจากสมาชิกจะเก็บในรูปของการฝากธนาคาร

(2) องค์การบริหารส่วนตำบล มีการสนับสนุนงบประมาณให้กองทุนในปี 2553 จำนวน 20,000 บาท และในปีงบประมาณ 2554 จะจ่ายเป็นรายหัว หัวละ 365 บาท

4) การจัดการงาน

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยแบ่งตามความสามารถ เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์และสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น

เนื่องจากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้ เพิ่งเริ่มก่อตั้งจึงยังไม่มี การเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นๆ ที่ชัดเจน จึงมีเพียงการเข้าร่วมเป็นสมาชิกจากกลุ่มอื่นเท่านั้น และในอนาคตหากมีจำนวนสมาชิกและกองทุนมากพอ และได้มีการจดทะเบียนขึ้นเป็นกองทุนสาธารณะประโยชน์จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา อาจจะมีการนำไปใช้เกี่ยวกับสวัสดิการผู้เฒ่าให้แก่สมาชิก และช่วยเหลือสาธารณะประโยชน์อื่นๆ

6. รูปธรรมบทบาทหน้าที่ของแกนนำ สมาชิก และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มกองทุนสวัสดิการ ได้สะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) แกนนำ

(1) ประธานกรรมการ มีบทบาทหน้าที่ คือ เป็นผู้บริหารงานในกองทุน และควบคุมการดำเนินงานในกองทุนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

(2) รองประธานกรรมการ

(3) กรรมการ

(4) กรรมการและเหรัญญิก

(5) กรรมการเลขานุการ

(2)-(5) มีหน้าที่ดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้ให้เป็นไปตามข้อบังคับ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิก

2) องค์กรที่เกี่ยวข้องของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้สนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้ในด้านการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องกองทุน และการเข้าร่วมเป็นสมาชิก อีกทั้งยังเอื้อเพื่อสถานที่ให้เป็นที่ดำเนินการเกี่ยวกับกองทุน และยังสนับสนุนด้านเงินทุนเพื่อใช้ในการบริหารจัดการกองทุน

7. ผลผลิต ผลลัพธ์

1) ผลผลิต

- สวัสดิการทั้ง 4 ด้าน
 - การคลอดบุตร
 - กรณีเจ็บป่วย
 - เบี้ยยังชีพคนชรา
 - เสียชีวิต

2) ผลลัพธ์

- สมาชิกมีสวัสดิการและได้ใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ
- เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน
- เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

8. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

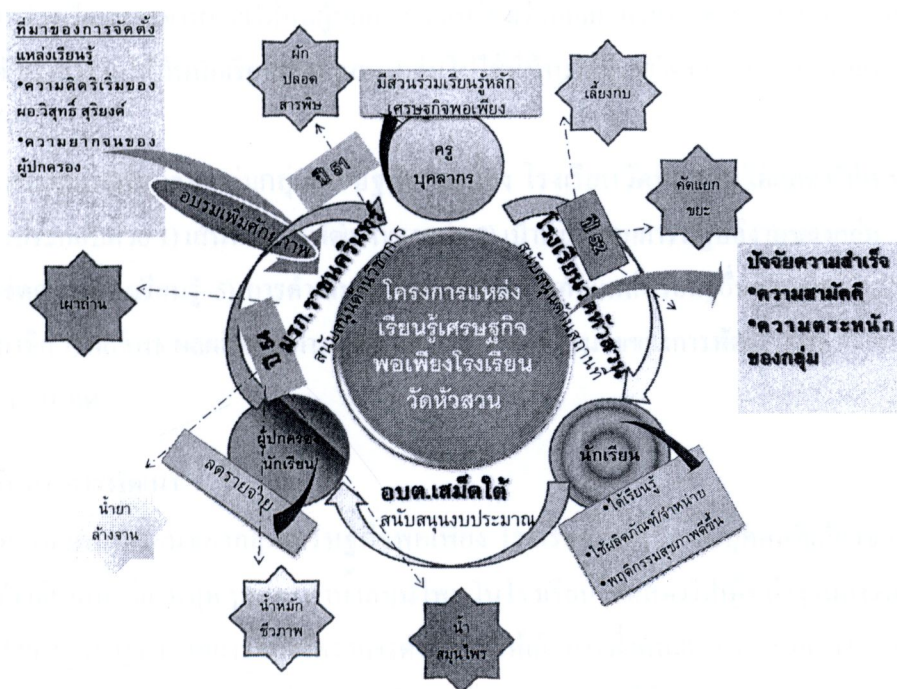
จากการถอดบทเรียนของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้ พบว่าปัจจัยหรือเงื่อนไขที่จะส่งผลให้การพัฒนากลุ่มประสบความสำเร็จได้นั้น ควรประกอบด้วย

- 1) ผู้นำที่เข้มแข็ง
- 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน
- 3) วินัยการเงิน
- 4) ผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ
- 5) การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 6) ความเสียสละเพื่อส่วนร่วม

9.แนวทางที่จะพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคต

จากแนวคิดของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสม็ดได้ ในการพัฒนาเพื่อการต่อยอด คือมีการรับสมัครเพิ่มอย่างต่อเนื่องเพื่อขยายกองทุนให้เกิดความยั่งยืน และจดทะเบียนขึ้นเป็นกองทุนสาธารณะประโยชน์จากองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อรับการสนับสนุนด้านต่างๆ เกิดเป็นสภาองค์กรชุมชน มีแนวโน้มเพิ่มสวัสดิการในการกู้ยืม

กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนวัดหัวสวน

แผนภาพที่ 1 เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนวัดหัวสวน

บทนำ

โรงเรียนวัดหัวสวน มีการดำเนินงานในระบบกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงภายในโรงเรียน เป็นการลดรายจ่ายให้กับนักเรียน ผู้ปกครองและบุคลากรภายในโรงเรียน โดยเริ่มจาก ผู้อำนวยการโรงเรียนได้เข้ารับการฝึกอบรมจากวิทยาลัยสารพัดช่างฉะเชิงเทราในเรื่องการทำผลิตภัณฑ์ รวมทั้งเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่มจร.ราชนครินทร์ จึงเล็งเห็นความสำคัญที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปแก้ปัญหาเรื่องความยากจนให้กับผู้ปกครองนักเรียนได้ จึงริเริ่มโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนวัดหัวสวน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้และคุณธรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีนโยบายเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชากิจกรรมในทุกระดับชั้น เน้นในกลุ่มระดับชั้น ป.4 – 6 และดำเนินการประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจก่อนที่จะเริ่มโครงการปลูกพืชผักสวนครัวเมื่อมีผลผลิตจากผักปลอดสารพิษทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นผลิตภัณฑ์ผักสวนครัวปลอดสารพิษต่างๆ ซึ่งนำมาใช้บริโภคในโรงเรียนและจำหน่ายให้กับผู้ปกครองตอนโรงเรียนเลิก ผู้อำนวยการมีแนวคิดขยายผลในด้านการเลี้ยงสัตว์เพิ่มเติมเกิดการรวมกลุ่มครูนักเรียนในการเลี้ยงกบและหมูหลุมขึ้น โดยใช้ผักที่เหลือจากการประกอบอาหารของโรงเรียนและผู้ปกครองนำมาให้มาใช้เป็นอาหารหมูหลุมเกิดรายได้จากการขายกบ และหมูหลุม ซึ่งผลผลิตที่ได้ป้อนจากหมูหลุม ซึ่งนำมาใช้ใส่แปลงผักปลอดสารพิษจากโครงการที่มีอยู่แล้วโดยไม่ต้องพึ่งสารเคมี

ต่อมาท่านผู้อำนวยการส่งเสริมให้มีการบริโภคน้ำสมุนไพรและลดการบริโภคน้ำอัดลมซึ่งจะเกิดผลเสียของร่างกายซึ่งได้รับความร่วมมือจากป้าสมนึก บุญเจริญ ซึ่งเป็นผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านการทำน้ำสมุนไพร ทำน้ำหมักชีวภาพ รวมถึงการฝังเข็มแก้ปัญหาลาซวกา โดยป้าสมนึก มีความรู้จากการเข้าอบรมตั้งแต่ปี 2529 ป้าสมนึกเข้าร่วมเป็นวิทยากรในเทคนิคการสอนการผลิตน้ำสมุนไพร น้ำหมักชีวภาพ น้ำยาล้างจาน การเผาถ่าน การคัดแยกขยะ ซึ่งนำมาใช้ในโรงเรียน ผลผลิตภัณฑ์สมุนไพรต่างๆ ซึ่งนำไปใช้ในโรงเรียน เช่น น้ำสมุนไพรซึ่งนำมาบริโภคในโรงเรียนและจำหน่ายให้กับผู้ปกครองคอนโรงเรียนเล็ก น้ำหมักชีวภาพเพื่อนำมาใช้เพื่อการเกษตร น้ำยาล้างจานซึ่งนำมาขายให้กับนักเรียนสามารถนำกลับไปใช้ที่บ้านได้มีรายได้จากการขายถ่านและนักเรียนนำถ่านกลับไปใช้ที่บ้าน

โดยการถอดบทเรียนจากกลุ่มกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนวัดหัวสวนได้แสดงให้เห็นถึงผลการศึกษา โดย 5 ส่วน ซึ่งประกอบด้วย 1) เส้นทางพัฒนาของกลุ่ม 2) เป้าหมายจากการปฏิบัติงานของกลุ่ม 3) ศักยภาพแหล่งเรียนรู้ 4) การจัดการแหล่งเรียนรู้ 5) การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น 6) รูปธรรมบทบาทหน้าที่ของแกนนำและสมาชิก 7) ผลลัพธ์/ผลผลิตจากการพัฒนา 8) ปัจจัยเงื่อนไขของการพัฒนา และ 9) แนวทางที่จะพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคต

1. ที่มาและเส้นทางพัฒนา

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนวัดหัวสวนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทำปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงกบ เลี้ยงหมูหลุมและทำน้ำสมุนไพร ในโรงเรียนได้แสดงให้เห็นถึงฐานการพัฒนาจนเกิดเป็นกลุ่มการเรียนรู้ของและวิธีการจัดการของโครงการดังกล่าว ให้เกิดการพึ่งตนเอง เรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิต เน้นการประหยัดและรู้จักใช้วัตถุดิบเหลือใช้ เช่น นำเศษผักมาเลี้ยงหมู ไม้ที่ไม่ใช้นำมาเผาถ่านแสดงให้เห็นถึงฐานการพัฒนาจนเกิดเป็นกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้บุคคลในชุมชนของโรงเรียนพึ่งตนเองได้ ลดค่าใช้จ่าย ซึ่งสามารถสรุปเป็นเส้นทางพัฒนาได้ดังนี้

การเรียนรู้การปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงกบ การเลี้ยงหมูหลุม และการทำสมุนไพร

เมื่อช่วงประมาณ ปี พ.ศ. 2551 ผู้อำนวยการเข้ารับการฝึกอบรม ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่ มรภ.ราชนครินทร์ และได้เห็นความสำคัญที่สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปแก้ปัญหาในเรื่องการลดค่าใช้จ่ายให้กับผู้ปกครองของนักเรียนได้ จึงมีริเริ่มที่จะจัดทำโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนวัดหัวสวนขึ้น โดยการปลูกพืชผักสวนครัวเมื่อมีผลผลิตจากผักปลอดสารพิษทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งนำมาใช้บริโภคในโรงเรียนเป็นอาหารกลางวัน

เมื่อช่วงประมาณ ปี พ.ศ. 2552 เมื่อมีผลผลิตจากผักปลอดสารพิษทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ผู้อำนวยการมีแนวคิดขยายผลในด้านการเลี้ยงสัตว์เพิ่มเติมเช่นการเลี้ยงกบและหมูหลุมขึ้น โดยใช้ผักที่เหลือจากการประกอบอาหารของโรงเรียนและผู้ปกครองนำมาให้มาใช้เป็นอาหารหมูหลุมเกิดรายได้จากการขายกบ และหมูหลุม ซึ่งผลผลิตที่ได้ไปจากหมูหลุม ซึ่งนำมาใช้ใส่แปลงผักปลอดสารพิษจากโครงการที่มีอยู่แล้วโดยไม่ต้องพึ่งสารเคมี

ต่อมาช่วงประมาณปี พ.ศ. 2554 ท่านผอ.มีความคิดที่จะส่งเสริมให้มีการบริโภคน้ำสมุนไพรและลดการบริโภคน้ำอัดลมซึ่งจะเกิดผลเสียของร่างกายได้รับความร่วมมือจากป้าสมนึก บุญเจริญ ซึ่งเป็นผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านการทำน้ำสมุนไพร การทำน้ำหมักชีวภาพ รวมถึงการฝังเข็มแก้ปัญหาลาซวกา โดยป้าสมนึก มีความรู้จากการเข้าอบรมตั้งแต่ปี 2529

กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงทำให้จำนวนการเรียนรู้ในการปลูกพืชผักสวนครัว พืชสมุนไพร การเลี้ยงกบ และหมู หมูทำให้ชุมชนในโรงเรียนมีการพึ่งตนเองและเกิดความยั่งยืน กลุ่มสามารถต่อยอดการตลาด จัดรูปแบบการหีบ ห่อให้สวยงามสะอาดตาต่อไปได้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 3

2. เป้าหมาย

ผลิตภัณฑ์ผักสวนครัวปลอดสารพิษต่างๆ ซึ่งนำมาใช้บริโภคในโรงเรียน

ครูและนักเรียนและผู้ปกครองเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญในการใช้ชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. ศักยภาพแหล่งเรียนรู้

ศักยภาพของชุมชนที่มีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

1) โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา

สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงและแหล่งประโยชน์

(1) สถานที่หลักในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ โรงเรียนวัดหัวสวน และวัดหัวสวน

2) โครงสร้างทางสังคมที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา

(1) มีผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนกลุ่ม ตลอดจนเป็นผู้ชี้แนะในการคิด

(2) มีปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้ เช่น การทำน้ำสมุนไพร น้ำหมักชีวภาพ น้ำยาล้างจาน น้ำส้มควันไม้ ฯลฯ

(3) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเงินทุน จำนวน 50,000 บาท รวมทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดสนับสนุนเงินทุน จำนวน 100,000 บาท เป็นทุนตั้งต้น

4. การจัดการแหล่งเรียนรู้

1) การจัดการงานมีความสามารถในการจัดการหาวัตถุดิบ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นของกลุ่ม นอกจากนี้ผู้บริหารให้การสนับสนุนรวมทั้งขับเคลื่อนกลุ่มอยู่ตลอดเวลา

2) การจัดการคน ผอ. ครู บุคลากรในโรงเรียน นักเรียนชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงการได้มา

- นักเรียนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ โดยเสริมในรายวิชากิจกรรมของนักเรียนในทุก ระดับชั้น แต่เน้นในระดับ ป.4-6 ในเวลาเรียนชั่วโมงกิจกรรมจะให้นักเรียนที่เรียนในชั่วโมงนั้นรับผิดชอบในการทำกิจกรรมหรือผลิตผลิตภัณฑ์ของแหล่งเรียนรู้โดยมีครูเป็นผู้นำในการร่วมทำกิจกรรมการพัฒนา

- นักเรียนในชุมชนจะมีการเรียนรู้ อบรมเพิ่มเติมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในศาสตร์ต่างๆ ตามความสนใจของนักเรียน โดยมีป้าสมนึก เป็นผู้ให้ความรู้

- ผอ. ครู ป้าสมนึก จะเข้ารับการอบรมด้านเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมเป็นระยะเพื่อเสริมองค์ความรู้ใหม่ซึ่งสามารถนำมาใช้พัฒนาศักยภาพของนักเรียนในชุมชนได้

3) การจัดการทรัพยากรทุน/เงิน

ทรัพยากรทุน/เงิน ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการลงทุนของโครงการ สำหรับใช้ในการลงทุนจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ใช้ในการบริหารจัดการด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร เลี้ยงกบ เลี้ยงหมูหลุม จากเงินทุนซึ่งเป็นของส่วนตัว-การกู้ยืม- และการนำเงินหมุนเวียนมาจากการขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร และจากเงินสนับสนุนของรัฐ(อบต.อบจ.) เพื่อนำมาใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการบริหารจัดการกลุ่มดังกล่าว

4) การจัดการงาน

การจัดการงานของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง มองจากภาพรวมของการผลิต ซึ่งจะสามารถแบ่งออกเป็น

5. การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น

จากการดำเนินงานของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนหนึ่งได้แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานที่มีการเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ระบบย่อยอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการพัฒนาของตำบลในภาพรวม โดยมีการเชื่อมโยงกับระบบอื่น ๆ ดังนี้

- 1) ชุมนุมดนตรีไทยโรงเรียนวัดหัวสวน อาจารย์และนักเรียนในชุมนุมนเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนวัดหัวสวนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมนุมนดนตรีไทยโรงเรียนวัดหัวสวน คือ ร่วมฝึกเรียนรู้การเล่นดนตรีไทย ดนตรีกลองยาว
- 2) ศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดหัวสวน นักเรียนและอาจารย์ในชุมนุมนเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนวัดหัวสวนได้เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดหัวสวน คือ อบรมฝึกปฏิบัติธรรม

6. รูปธรรมบทบาทหน้าที่ของแกนนำ สมาชิก และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง ได้สะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ คือ ประสานงานจัดหาแหล่งทุนชุมชน จัดสรรงบประมาณในการใช้จ่ายภายในชุมชน ผลักดันให้มีการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับนักเรียนในช่วงกิจกรรมของนักเรียน
- 2) ป้าสมนึก มีบทบาทหน้าที่ คือ สอนการผลิตน้ำสมุนไพร การหมักน้ำหมักชีวภาพ การทำน้ำยาล้างจาน น้ำส้มควันไม้ ให้กับนักเรียน
- 3) คุณณณิรัตน์ หุดเจริญมีบทบาทหน้าที่ คือ เป็นผู้ช่วยป้าสมนึกในการดูแลนักเรียนให้ผลิตน้ำสมุนไพร การหมักน้ำหมักชีวภาพ การทำน้ำยาล้างจาน น้ำส้มควันไม้ ได้อย่างถูกต้อง และเป็นผู้สอนนักเรียนในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากการเลี้ยงกบ คือ การทำยากบสำหรับจำหน่ายในงานต่างๆ ที่ได้รับเชิญไปทางโรงเรียน
- 4) คุณอำไพ คุณแสน มีบทบาทหน้าที่ คือ เป็นผู้ช่วย ผอ.วิสุทธิ ในการดูแลนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมนุมนเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการปลูกผักปลอดสารพิษ การเลี้ยงกบ การเลี้ยงหมูหลุม การเผาถ่าน

7. องค์การที่เกี่ยวข้องของแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

(1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่ เป็นผู้สนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับเงินทุนรวมทั้งเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ และเป็นผู้ประสานระหว่างบุคคลภายนอกกับแหล่งเรียนรู้ เมื่อมีผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานและเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

7. ผลผลิต ผลลัพธ์

1) ผลผลิต

- น้ำหมักชีวภาพ
- น้ำยาล้างจาน
- ผักปลอดสารพิษ
- กบ
- หมูหลุม

2) ผลลัพธ์

- เกิดความสามัคคี
- สร้างการมีส่วนร่วม (การทำรองเท้านี้แตะยักษ์)
- สร้างรายได้ ลดรายจ่าย
- อาชีพเสริม

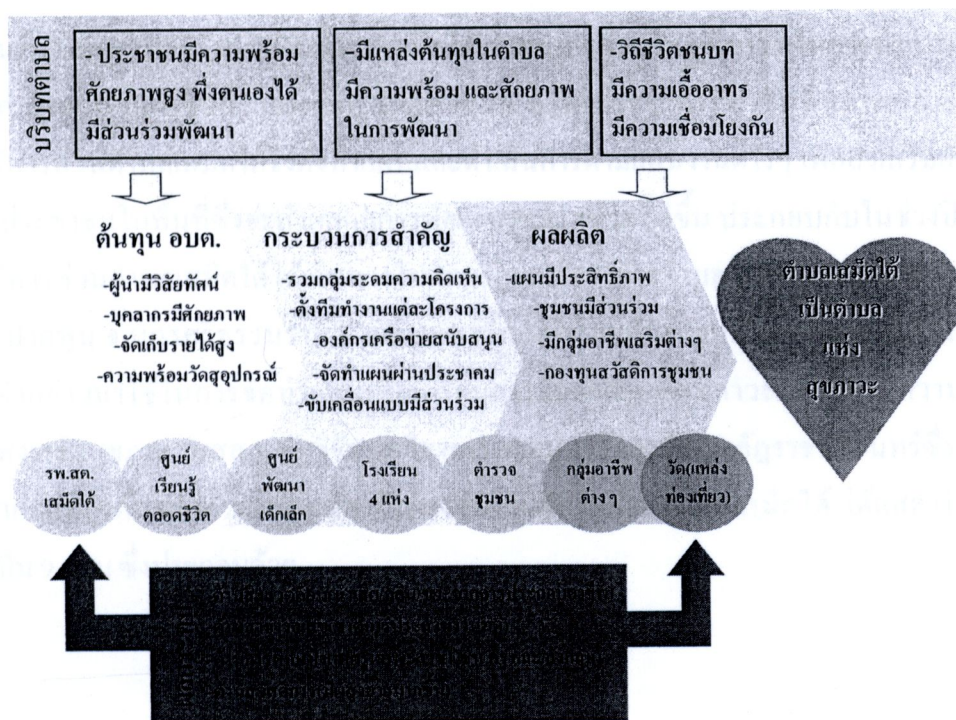
8. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าปัจจัยหรือเงื่อนไขที่จะส่งผลให้การพัฒนากลุ่มประสบความสำเร็จไปนั้น ควรประกอบด้วย 1) การผลักดันของผู้บริหาร 2)การบริหารจัดการที่ดี 3ความขยัน/อดทน

9.แนวทางที่จะพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคต

จากแนวคิดของกลุ่มของกลุ่มในการพัฒนาเพื่อการต่อยอด คือต้องการให้ทางมหาวิทยาลัยเข้ามาช่วยในเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ การตลาด

กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แผนภาพที่ 1 ความคิดรวมของกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลและมีฐานะเป็นนิติบุคคลเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ.2538 สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ตำบลเสม็ดใต้มีสภาพพื้นที่แต่เดิมเป็นมีต้นเสม็ดขึ้นเป็นจำนวนมากและมีลักษณะเป็นป่าชายเลนทำให้เกิดดินเปรี้ยวเป็นส่วนมาก สภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่มเหมาะแก่การทำนาและทำสวน แต่การผลิตข้าวยังมีผลผลิตต่ำมากเพราะดินเปรี้ยว จุดเด่นที่สำคัญคือในเขตพื้นที่ตำบลเสม็ด ก็คือจะมีต้นเสม็ดขึ้นตามป่าชายเลนในสมัยก่อนเป็นจำนวนมาก จึงเป็นที่เรียกขานในนาม ตำบลเสม็ด ภายหลังอำเภอบางคล้าได้ขยายการปกครอง และได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ตำบล คือ ตำบลเสม็ดเหนือและตำบลเสม็ดใต้ โดยใช้คลองวังซุงเป็นเส้นแบ่งเขตเป็นเหตุให้เกิดตำบลเสม็ดใต้ขึ้นใหม่ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ปัจจุบันตำบลเสม็ดใต้ได้แบ่งเขตพื้นที่การปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านวังสีทอง, หมู่ที่ 2 บ้านหนองโสน, หมู่ที่ 3 บ้านหนองโพรง,

หมู่ที่ 4 บ้านสนามช้าง, หมู่ที่ 5 บ้านวังโคลน และหมู่ที่ 6 บ้านคอนทับไก่อำหรับการแบ่งส่วนการบริหารแบ่งเป็น 6 ส่วน ประกอบไปด้วย สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล, ส่วนการคลัง, ส่วนโยธา, ส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และส่วนสวัสดิการสังคม โดยมีสมาชิกคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสิ้น 10 คน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสิ้น 12 คน

พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพในการทำเกษตร เลี้ยงกุ้ง ปลา ไก่ ทำสวน ปลูกพืชผัก และยังทำนาบางส่วน ทำให้ประชากรมีอาชีพที่หลากหลาย ดังนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้จึงจัดทำแผนและดำเนินการตามแผนงานต่างๆ เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านต่างๆ ของประชาชนในพื้นที่ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ประกอบกับในช่วงปี พ.ศ. 2553 องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ได้เดินทางไปศึกษาดูงานโครงการตำบลสุขภาวะ ณ พื้นที่ อบต.ขุนทะเล และ อบต.ปากพูน จ.นครศรีธรรมราช ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครศรีธรรมราชและได้นำแนวทางของโครงการดังกล่าวมาใช้ในการจัดทำแผนเพื่อเตรียมการจัดตั้งตำบลสุขภาวะ โดยได้รับความร่วมมือกับสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ (สสส.), นักวิจัย นักวิชาการ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครศรีธรรมราชซึ่งจากการถอดบทเรียนจากกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ ได้แสดงให้เห็นถึงผลการศึกษาเป็น 9 ส่วน ซึ่งประกอบด้วย

- 1) เส้นทางการพัฒนาของกลุ่ม
- 2) เป้าหมายจากการปฏิบัติงานของกลุ่ม
- 3) ศักยภาพแหล่งเรียนรู้
- 4) การจัดการแหล่งเรียนรู้
- 5) การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น
- 6) รูปธรรมบทบาทหน้าที่ของแกนนำและสมาชิก
- 7) ผลลัพธ์/ผลผลิตจากการพัฒนา
- 8) ปัจจัยเงื่อนไขของการพัฒนา
- 9) แนวทางที่จะพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคต

1. ที่มาและเส้นทางการพัฒนา

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ทั้งบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเสม็ดได้ ศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตตำบลเสม็ดได้ จากการจัดเก็บข้อมูลแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของการพัฒนาจนเกิดโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับงานภารกิจพื้นฐานขององค์การบริหารส่วน

ตำบลเสม็ดได้ คือ ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และด้านสวัสดิการสังคม ซึ่งสามารถสรุปเป็นเส้นทางการพัฒนาได้ดังนี้

1.1 การปรับเปลี่ยนระบบการทำงานและการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของตำบล

ปลายปี พ.ศ. 2550 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ นายกิตติพงศ์ สีเหลือง ได้เข้ารับตำแหน่งการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในขั้นตอนแรกของการทำงานคือ การจัดทำประชาคมของประชาชนในพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการของประชาชนตำบลเสม็ดได้ เพื่อนำข้อมูลมาจัดทำแผนพัฒนาตำบล 3 ปี

1.2 การดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ที่วางไว้

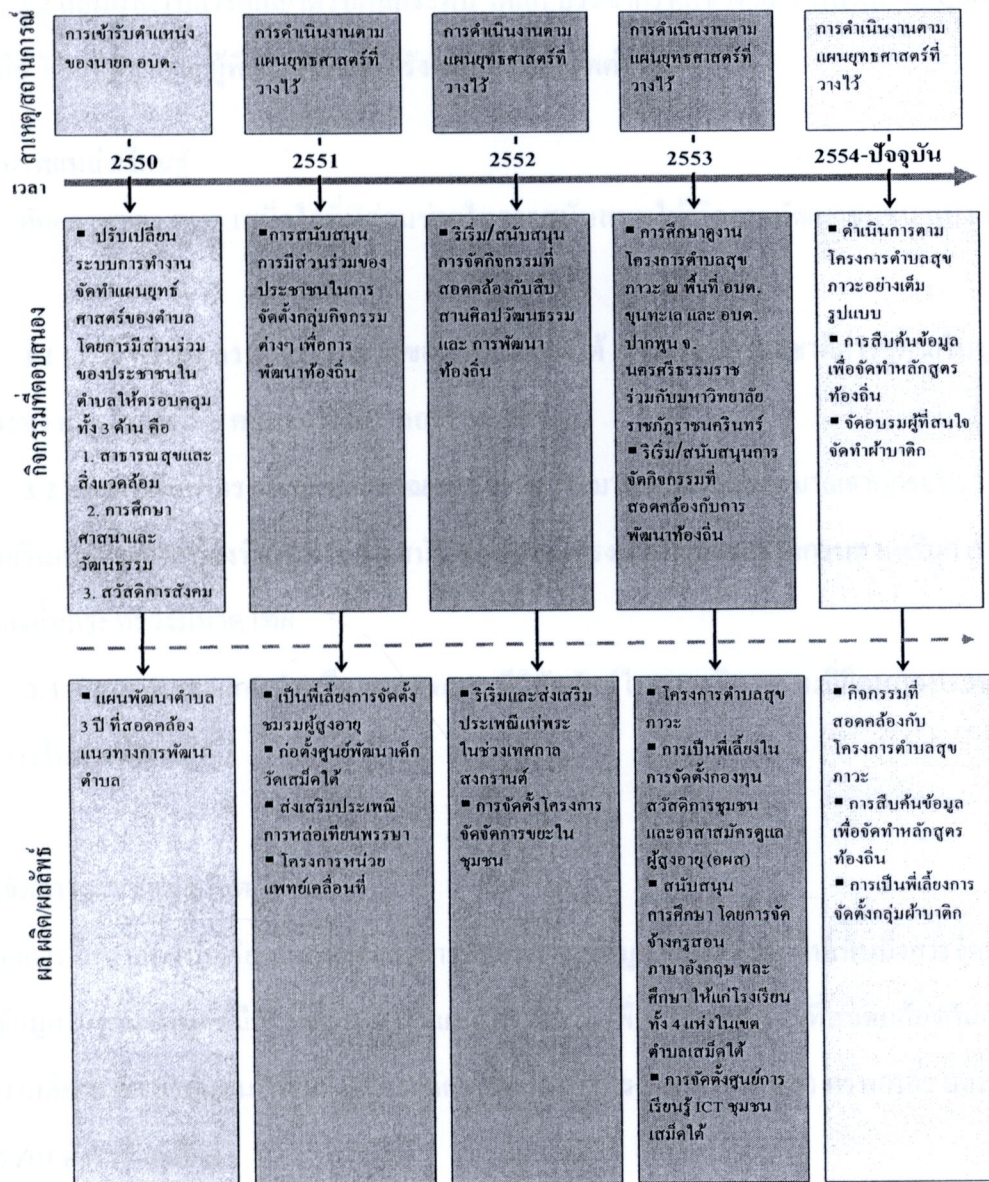
ปี พ.ศ. 2551 การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งกลุ่มกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การเป็นพี่เลี้ยงการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ การก่อตั้งศูนย์พัฒนาเด็กวัดเสม็ดได้ การส่งเสริมประเพณีการหล่อเทียนพรรษา การจัดตั้งโครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่

ปี 2552 การริเริ่มและสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับสืบสานศิลปวัฒนธรรมและการพัฒนาท้องถิ่น เช่น ริเริ่มและส่งเสริมประเพณีแห่พระในช่วงเทศกาลสงกรานต์ การจัดตั้งโครงการจัดจัดการขยะในชุมชน

ปี 2553 อบต.เสม็ดได้ ได้เดินทางไปศึกษาดูงานโครงการตำบลสุขภาวะ ณ พื้นที่ อบต.ขุนทะเลและ อบต. ปากพูน จ.นครศรีธรรมราช ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนินทร์ เพื่อเตรียมการจัดทำตำบลสุขภาวะ นอกจากนี้ยังได้ริเริ่มและสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาท้องถิ่นด้านต่างๆ เช่น การเป็นพี่เลี้ยงในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนและอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส) การสนับสนุนการศึกษา โดยการจัดจ้างครูสอนภาษาอังกฤษ พลศึกษา ให้แก่โรงเรียน ทั้ง 4 แห่งในเขตตำบลเสม็ดได้ และการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชนเสม็ดได้

ปี พ.ศ. 2554-ปัจจุบัน การดำเนินการตามโครงการตำบลสุขภาวะอย่างเต็มรูปแบบ ตลอดจนการสืบค้นข้อมูลเพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และการจัดอบรมผู้ที่สนใจจัดทำผ้าบาติก และเป็นพี่เลี้ยงในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพผลิตผ้าบาติก

การทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 เส้นทางการพัฒนาของกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. เป้าหมาย

กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้ สรุปเป้าหมายของกลุ่มเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตำบลแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มผู้ใช้ข้อมูล ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้จากหน่วยงานย่อย 4 ส่วน ได้แก่ สำนักปลัด, กองคลัง, กองช่าง, กองสาธารณสุข 2) ผู้นำท้องถิ่น คือนายกองการบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้ และคณะกรรมการบริหาร 3) ผู้นำท้องที่ คือ ผู้ใหญ่บ้าน 4) เจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพ คือ เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย

2.2 กลุ่มผู้ได้รับการดูแล/ได้รับผลกระทบ ได้แก่ ประชากรทุกช่วงวัยในพื้นที่หรือกลุ่มผู้ต้องการความช่วยเหลือ ได้แก่ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง และกลุ่มอาชีพต่างๆ

3. ศักยภาพแหล่งเรียนรู้

ศักยภาพของ อบต.เสมีดใต้ที่มีส่วนช่วยในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาชุมชน แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

3.1 แหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติของตำบลเสมีดใต้ เช่น คลองธรรมชาติต่างๆภายในชุมชน ได้แก่ คลองวังซุง คลองซวดผักชี คลองบางไผ่ คลองซวดเสมีด

3.2 แหล่งทรัพยากรทุน งบประมาณ มาจากงบประมาณตามปีงบประมาณจากกระทรวงมหาดไทย การเก็บเงินค่าบำรุงจากท้องที่และการสนับสนุนตามโครงการที่ร้องขอจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย

3.3 ศักยภาพของแกนนำหรือ นายก อบต. มีวิสัยทัศน์ในการบริหารงานที่ยึดหลักประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

4. การจัดการฐานข้อมูลอบต.

จากการศึกษาถอดบทเรียนแหล่งเรียนรู้การจัดการฐานข้อมูล อบตง แสดงให้เห็นถึงการจัดการเพื่อนำมาใช้ข้อมูลในฐานข้อมูลที่มีลักษณะการวางแผนการทำงาน เพื่อสร้างแผนงานที่สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของชุมชน ได้แก่ 1) การจัดการข้อมูล 2) การจัดการทุนคน 3) ทรัพยากร และ 4) การจัดการงาน ดังรายละเอียด

4.1 การจัดการข้อมูล ประกอบด้วย

- ลักษณะข้อมูล เป็นข้อมูลในระดับ บุคคล ครอบครัว และชุมชนข้อมูลจากการบอกเล่าของคนในชุมชน ข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ ที่ให้บริการแก่ประชาชน ข้อมูลจากการทำประชาคมหมู่บ้าน เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนในหมู่บ้านนั้น
- การได้มาของข้อมูลโดยการสำรวจและการจัดทำประชาคม
- การนำใช้ข้อมูลเพื่อการจัดบริการให้แก่ประชาชนและเป็นพื้นฐานในการจัดทำแผนตำบล

4.2 การจัดการทุนคน ประกอบด้วย

- การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำฐานข้อมูลอบต.
- การรับสมัครแกนนำในการสำรวจข้อมูล
- การเสริมศักยภาพแกนนำโดยการจัดอบรมพัฒนาทักษะในการจัดทำฐานข้อมูล

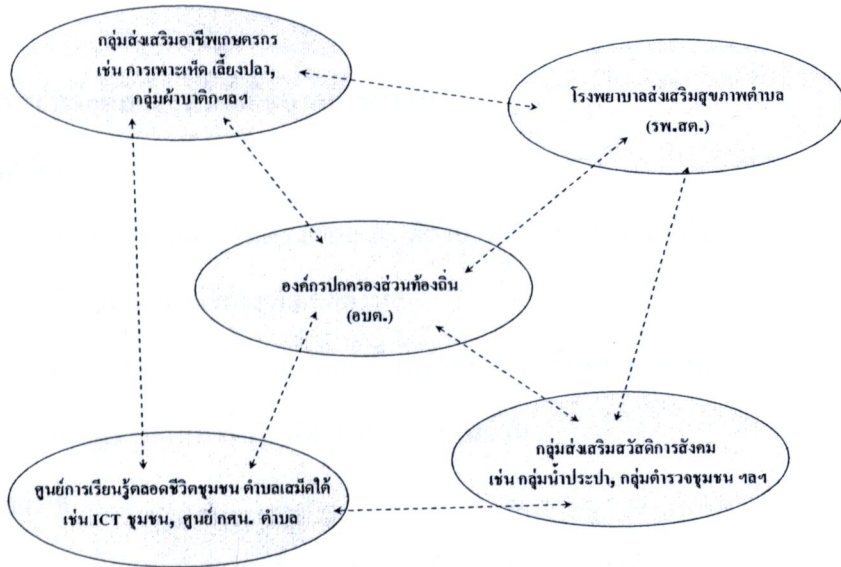
4.3 การจัดการทุนทรัพยากร โดย อบต.สนับสนุนเงิน และอุปกรณ์การจัดทำฐานข้อมูล

4.4 การจัดการงาน เป็นลักษณะของงานเดี่ยวตามภารกิจหลักของ อบต. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการบริหารในองค์กร และงานเชื่อมระหว่างอบต. โรงเรียน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดฐานข้อมูลตำบลและนำไปใช้ในการพัฒนาตำบล

5. การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น

จากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ สะท้อนให้เห็นความเชื่อมโยงกับการจัดการอื่นๆในชุมชนซึ่งมีความเชื่อมโยงทั้งตัวคน และกิจกรรมที่ทำ ดังนี้

ระบบย่อย	ความเชื่อมโยงของแหล่งเรียนรู้
ระบบสาธารณสุข	● การนำใช้ข้อมูลด้านสุขภาพของประชาชนในการจัดบริการสุขภาพ และวางแผนในการตอบสนองความต้องการของประชาชน
สวัสดิการชุมชนองค์กรชุมชน	● ใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดบริการแก่ผู้สูงสูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส
ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม	● การใช้ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน
ระบบการสื่อสาร	● การใช้ข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ
ระบบการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเด็กและเยาวชน	● การใช้ข้อมูลด้านการศึกษาเพื่อวางระบบการศึกษา และพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก พัฒนาศักยภาพครูพี่เลี้ยง

แผนภาพที่ 3 ปฏิบัติการของกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน

6. รูปแบบบทบาทแกนนำ สมาชิกและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

6.1 บทบาทของผู้นำ

1. กลุ่มผู้นำมีการกำหนดวิสัยทัศน์ มีนโยบายที่ชัดเจน มีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามนโยบาย

2. สนับสนุนงบประมาณตามแผนงานโครงการ
3. สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของบุคลากรและประชาชน
4. เผยแพร่และประชาสัมพันธ์
5. ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

6.2 บทบาทของสมาชิก

1. สนับสนุนกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และนโยบาย
2. ดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนงานโครงการ
3. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์

6.3 องค์กรและภาคที่เกี่ยวข้อง

1. สนับสนุนและให้ความร่วมมือและกิจกรรมตามแผนงานโครงการ

2. ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประมวลผลผลงานของอบต.

7. ผลผลิต/ผลลัพธ์หรือผลกระทบที่เกิดจากการทำงาน

7.1 ผลผลิต

- เกิดการวางแผนให้ตรงกับความต้องการและสถานการณ์ตำบล
- เกิดยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบล
- เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายภายในตำบล
- เกิดกระบวนการการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

7.2 ผลลัพธ์

- เกิดโครงการต่างๆเพื่อตอบสนองความต้องการของตำบล
- เกิดระบบข้อมูลเพื่อนำใช้ในการพัฒนาการบริหารในอบต.ได้ และเพื่อการพัฒนา

ตำบลสู่ตำบลสุขภาวะ

8. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

จากการดำเนินงานของ อบต.เสม็ดใต้ พบว่ามีปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ส่งผลให้การพัฒนาประสบความสำเร็จมีดังนี้ คือ ทัศนคติผู้บริหาร นโยบาย การบริหารจัดการองค์กร งบประมาณ ศักยภาพของบุคลากร ความร่วมมือของชุมชน และมีทรัพยากรที่เอื้อต่อความสำเร็จ

9. แนวทางที่จะพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคต

จากแนวคิดในการพัฒนาเพื่อต่อยอดคือต้องการให้มีการขยายงานด้านการศึกษา เช่น เสริมเยาวชนในท้องถิ่นไปศึกษาสาขาวิชาที่ขาดแคลน เช่น สาธารณสุข ครูสอนภาษา และสนับสนุนงบประมาณรองรับโดยจัดตั้งโครงการบัณฑิตคืนถิ่น

กลุ่มปฏิกิริยาชีวิต

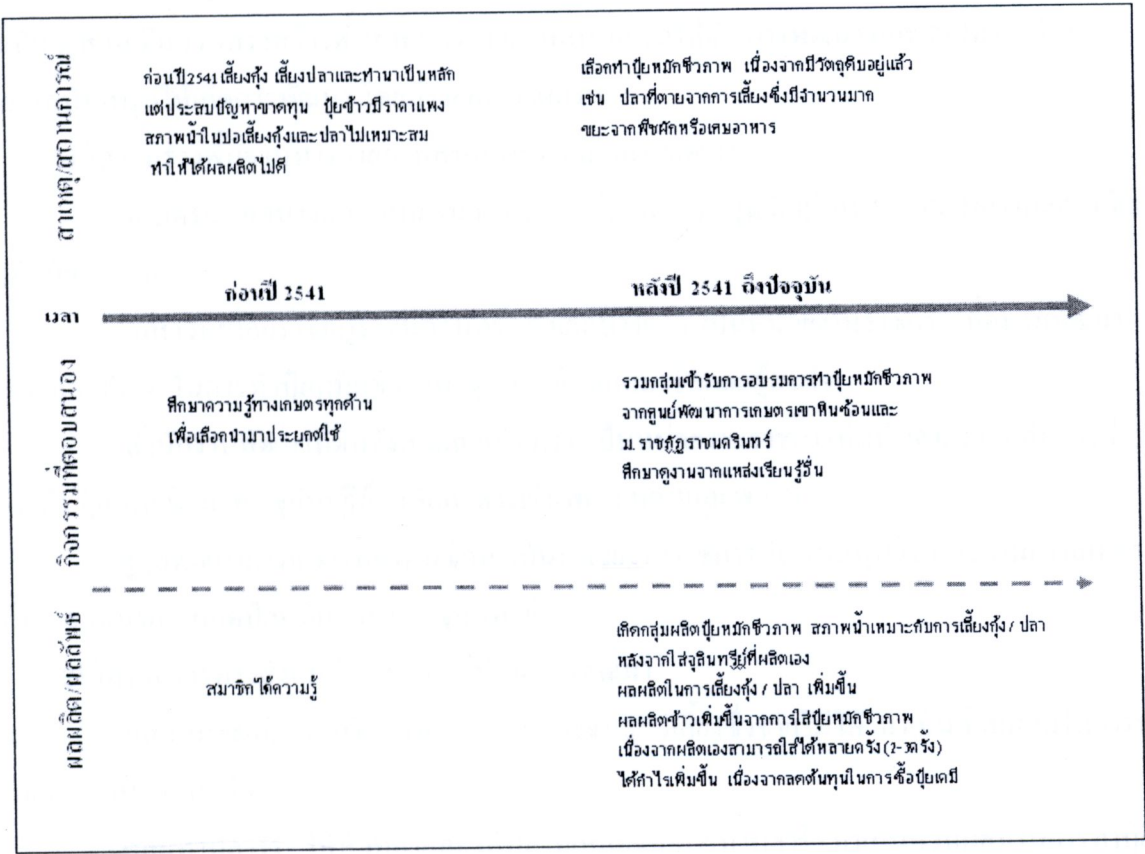
บทนำ

กลุ่มปฏิกิริยาชีวิต มีลักษณะดำเนินงานในระบบเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เป็นกลุ่มที่เริ่มต้นมาจากกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา และทำนาประสบปัญหาการตกต่ำของน้ำในบ่อเลี้ยงและปลามีสภาพที่ไม่เหมาะสมทำให้กุ้งและปลาตาย ปุ๋ยราคาแพงสภาพดินเสียเนื่องจากการทำนาทำให้ผลผลิตต่ำ และเกิดภาวะการขาดทุนจากการประกอบอาชีพดังกล่าว จึงพยายามศึกษาหาความรู้ทางเกษตรทุกด้านเพื่อเลือกนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา โดยการศึกษาค้นคว้าจากสื่อต่างๆด้วยตนเองและหน่วยงานภาครัฐเช่น เกษตรอำเภอบางคล้า สำนักงานพัฒนาที่ดิน ศูนย์พัฒนาการเกษตรเขาหินซ้อน มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณนครินทร์ ฉะเชิงเทรา ตลอดจนการศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้อื่น แล้วรวมกลุ่มกันเพื่อเลือกทำปฏิกิริยาชีวิตและจุลินทรีย์ เนื่องจากมีวัตถุดิบอยู่แล้ว เช่น ปลาที่ตายจากการเลี้ยงซึ่งมีจำนวนมาก เศษหัวปลาและไส้ปลาจากกลุ่มทำปลาร้า ขยะจากพืชผักหรือเศษอาหารครัวเรือนและสามารถนำผลผลิตที่ได้ไปใช้ในการปรับสภาพน้ำให้เหมาะกับการเลี้ยงกุ้ง / ปลา ไส้ปฏิกิริยาชีวิตในนาข้าวได้ตามที่ต้องการไม่จำกัด เนื่องจากผลิตเองสามารถใส่ได้หลายครั้ง(2-3ครั้ง) ลดต้นทุนการผลิตจากการซื้อปุ๋ยและสารเคมี นอกจากนี้ยังช่วยในการดับกลิ่นมูลสัตว์และห้องน้ำ ซึ่งถือเป็นการจัดการเพื่อการสร้างรายได้ให้กับสมาชิกภายในครัวเรือนและชุมชน โดยกลุ่มปฏิกิริยาชีวิต จะเน้นการผลิตเพื่อใช้เอง แบ่งปันและแลกเปลี่ยนในกลุ่มเครือข่ายและผู้สนใจ

โดยการถอดบทเรียนจากกลุ่มปฏิกิริยาชีวิต ได้แสดงให้เห็นถึงผลการศึกษาโดย 9 ส่วน ซึ่งประกอบด้วย

1. เส้นทางการพัฒนาของกลุ่ม
2. เป้าหมายจากการปฏิบัติงานของกลุ่ม
3. ศักยภาพแหล่งเรียนรู้
4. การจัดการแหล่งเรียนรู้
5. การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น
6. ภูมิปัญญาชาวบ้านที่ของแกนนำและสมาชิก
7. ผลลัพธ์/ผลผลิตจากการพัฒนา
8. ปัจจัยเงื่อนไขของการพัฒนา และ
9. แนวทางที่จะพัฒนาต่อบรรลุไปในอนาคต

1. เส้นทางการพัฒนา

แผนภาพที่ 2 เส้นทางการพัฒนาของกลุ่มปู๋ยหมักชีวภาพ

2. เป้าหมาย

กลุ่มรองเท้าแต่ละเป็นกลุ่มที่มีการดำเนินงานอยู่ในระบบเศรษฐกิจครัวเรือน ซึ่งจากการบริหารจัดการของผู้ประกอบการ ช่างและสมาชิกผู้ผลิตพบว่า จากการพัฒนาสามารถสรุปเป็นเป้าหมายของกลุ่มใน 4 ประเด็นคือ

- 1.การผลิตปู๋ยหมักชีวภาพ/จุลินทรีย์ เพื่อการผลิตเพื่อใช้เอง แบ่งปันและแลกเปลี่ยนในกลุ่ม เครือข่ายและผู้สนใจ
- 2. การถ่ายทอดความรู้การทำปู๋ยหมักชีวภาพ
- 3. การเพิ่มรายได้ในชุมชน

3. ศักยภาพแหล่งเรียนรู้

ศักยภาพของชุมชนที่มีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา กลุ่มผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ ทั้งนี้อาจแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา และ 2) โครงสร้างทางสังคมที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา

- เกษตรอำเภอบางคล้า เป็นหน่วยงานราชการที่สนับสนุนวัตถุดิบบางส่วนในการผลิต ได้แก่ ถังหมักปุ๋ยชีวภาพ

- มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ อำเภอบางคล้า เป็นหน่วยงานราชการ ที่อบรมพัฒนาความรู้ และทักษะในการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ/ จุลินทรีย์ แก่สมาชิกและผู้สนใจ

- สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นหน่วยงานราชการที่สนับสนุนวัตถุดิบบางส่วนในการทำ ปุ๋ยหมักชีวภาพ/ จุลินทรีย์ ได้แก่ สารเร่ง(พด.2,พด.3และพด.7)

- ศูนย์พัฒนาการเกษตรเขาหินซ้อน เป็นหน่วยงานราชการที่สนับสนุนวิชาการด้านการเกษตรทุกเรื่อง รวมทั้งการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ/ จุลินทรีย์

2) โครงสร้างทางสังคมที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา

- กลุ่มสมาชิกปุ๋ยหมักชีวภาพ นำปลาตายจากการเลี้ยงซึ่งขายไม่ได้ มาเป็นส่วนผสมในการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ/ จุลินทรีย์

- กลุ่มทำปลาร้า ให้หัวปลาและไส้ปลาที่เหลือจากการทำปลาร้า มาเป็นส่วนผสมในการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ/ จุลินทรีย์ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

- กลุ่มเกษตรกรผู้ทำนาจากแปลงยาว นำกากน้ำตาลมาแลกเปลี่ยนกับปุ๋ยหมักชีวภาพ

- กลุ่มเกษตรกรผู้ทำนาจากหมู่ 2 ดาบดเสม็ดได้ ใช้แรงงานในการซ่อมเครื่องยนต์และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อแลกเปลี่ยนกับปุ๋ยหมักชีวภาพ

4. การจัดการแหล่งเรียนรู้

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มปุ๋ยหมักชีวภาพ พบว่า ในส่วนของการจัดการแหล่งเรียนรู้ดังกล่าวการจัดการแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) การจัดการคน 2) การจัดการข้อมูล 3) การจัดการทรัพยากรทุน/เงิน และ 4) การจัดการงาน ซึ่งสามารถอธิบายเป็นรายละเอียดได้ ดังนี้

1. การจัดการคน แบ่งออกเป็นได้ 2 ลักษณะ

1.1 แกนนำกลุ่ม เป็นผู้ริเริ่มก่อนและเป็นกลุ่มหลักในการดำเนินงาน นอกจากนั้นยังเป็นผู้มีความรู้ สามารถถ่ายทอดได้

1.2 สมาชิกกลุ่มทำปุ๋ยหมัก ไม่มีการบังคับหรือการจัดกลุ่มจากใคร แต่มาจากความสมัครใจของตนเอง ซึ่งเห็นประโยชน์และผลดีจากการทำ

2.การจัดการข้อมูล

กลุ่มทำปุ๋ยหมัก มีเอกสารเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานเกษตรและถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มี 4 เรื่อง ได้แก่ การผลิตน้ำหมักชีวภาพโดยสารเร่งพด2 การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมี การผลิตเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมเชื้อสาเหตุโรคพืชโดยใช้สารเร่ง พด. และการใช้ปุ๋ยพืชสดเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ซึ่งใช้เป็น เครื่องมือในการทบทวนหากเกิดปัญหาระหว่างการปฏิบัติและใช้เป็นเอกสารเผยแพร่แก่ผู้สนใจ

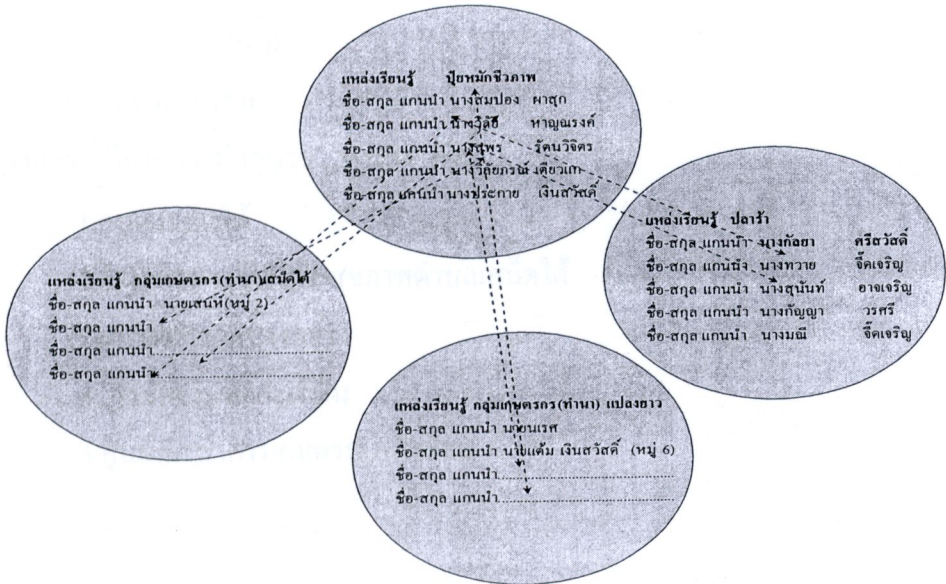
3.การจัดการทรัพยากรทุน/เงิน

การสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นการสนับสนุนในด้านของวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการผลิต แต่ไม่มีสนับสนุนเป็นเงินทุน

4. การจัดการงาน

ที่ตั้งของกลุ่ม เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ ผู้ที่ถ่ายทอดความรู้เป็นกลุ่มแกนนำ ในการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ / จุลินทรีย์ จะผลิตที่บ้านตนเองเป็นหลัก หากใครผลิตได้มากเกินไปตนเองจะต้องใช้ จะแบ่งปันผลผลิตแก่สมาชิกในกลุ่ม หรือผู้ที่ต้องการใช้

5.การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น

แผนภาพที่ 3 ปฏิบัติการของกลุ่มผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ เชื่อมโยงกับระบบย่อยอื่น ๆ

จากแผนภาพที่ 3 กลุ่มสมาชิกปู้หมักชีวภาพ นำปลาตายจากการเลี้ยงซึ่งขายไม่ได้ มาเป็นส่วนผสมในการทำปู้หมักชีวภาพ/ จุลินทรีย์ ส่วนกลุ่มทำปลาร้า ให้หัวปลาและไส้ปลาที่เหลือจากการทำปลาร้า มาเป็นส่วนผสมในการทำปู้หมักชีวภาพ/ จุลินทรีย์ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย กลุ่มเกษตรกรผู้ทำนาจากแปลงขาว นำกากน้ำตาลมาแลกเปลี่ยนกับปู้หมักชีวภาพ และกลุ่มเกษตรกรผู้ทำนาจากหมู่ 2 ตำบลเสม็ดได้ ใช้แรงงานในการซ่อมเครื่องยนต์และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อแลกเปลี่ยนกับปู้หมักชีวภาพ

6. รูปธรรมบทบาทหน้าที่ของแกนนำ สมาชิก และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มปู้หมักชีวภาพ ได้สะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แกนนำ มีจำนวน 5 คน ดังนี้

- 1.นางสมปอง ผาสุก
2. นางวิไล หาญณรงค์
- 3.นางสุพร รัตนวิจิตร
- 4.นางวิไลภรณ์ เตียวแก
5. นางประกาย เงินสวัสดิ์

2. สมาชิก มีจำนวน 7 คน ดังนี้

1. นายประจวบ แดงเจริญ
- 2.นายสำรวย เกษตรเจริญพงษ์
- 3.นายมนตรี วินิจชัย
- 4.นางชูศรี ศิริประเสริฐ
- 5.นายประทีป ธรรมณสน
- 6.นางบุญมา แซ่ลิ่ม
- 7.นางสาตี แซ่ลิ่ม

3.องค์กรที่เกี่ยวข้อง มีจำนวน 5 แห่ง ดังนี้

- 1.อบต.เสม็ดใต้
- 2.โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเสม็ดใต้
- 3.เกษตรอำเภอบางคล้า
4. สำนักงานพัฒนาที่ดิน
- 5.ศูนย์พัฒนาการเกษตรเขาหินซ้อน

7. ผลผลิต ผลลัพธ์

1) ผลผลิต

- 1.1 มีปฏิกิริยาชีวิตภาพ / จุลินทรีย์
- 1.2 สมาชิก 12 คนได้รับการอบรม

2) ผลลัพธ์

- 2.1 เกิดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- 2.2 มีผลผลิตในการเลี้ยงกุ้ง/ปลาเพิ่มขึ้น
- 2.3 ลดต้นทุนในการซื้อปุ๋ยเคมี
- 2.4 ชาวบ้านบ้านวังสีทองมีความรู้และทักษะ ในการทำปฏิกิริยาชีวิตภาพ

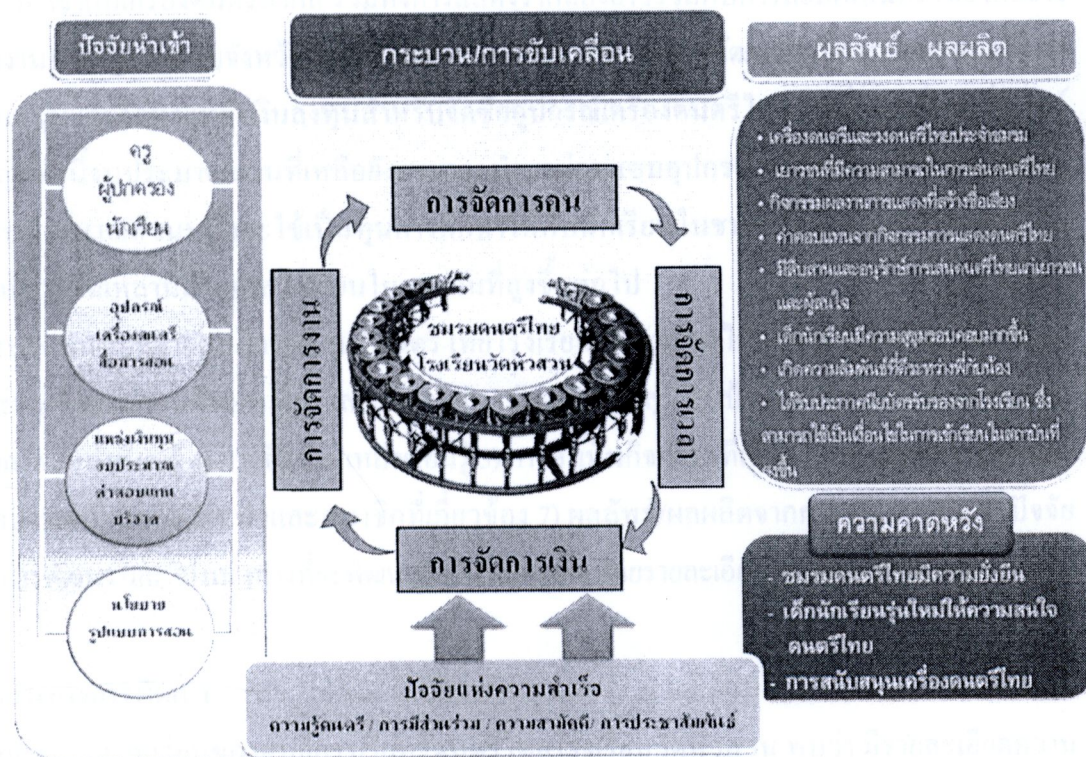
8. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มปฏิกิริยาชีวิตภาพ พบว่าปัจจัยหรือเงื่อนไขที่จะส่งผลให้การพัฒนากลุ่มประสบความสำเร็จไปนั้นประกอบด้วย ทักษะ ความขยัน อดทน ความช่างสังเกต การแบ่งปันและการสื่อสารในและนอกเครือข่าย

9.แนวทางที่จะพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคต

กลุ่มมีความเข้มแข็งในเรื่องของประสบการณ์จากการทำงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้และวัตถุดิบในเครือข่ายและผู้เกี่ยวข้อง แต่ยังต้องการการสนับสนุนทางด้านวิชาการเพื่อการรับรองมาตรฐานเพื่อต่อยอด ในเรื่องการค้า เช่น การตรวจวิเคราะห์หาปริมาณธาตุอาหารในปฏิกิริยาชีวิตภาพการทดลองปรับปรุงสูตรให้เหมาะสมกับวัตถุดิบที่มีในพื้นที่ และเพื่อประโยชน์การใช้ในรูปแบบต่างๆ

ศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวน

แผนภาพที่ 1 ความคิดรวบยอดของศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวน

บทนำ

ศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวน เป็นกลุ่มการเรียนรู้ที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2546 ตามนโยบายของผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดหัวสวน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนที่มีความสนใจด้านดนตรีไทย เข้ามาศึกษาเรียนรู้และฝึกทักษะจนสามารถเล่นเครื่องดนตรีไทยได้อย่างไพเราะ พัฒนารูปแบบการสอนและรับสมัครนักเรียนเข้าร่วมชมรมจนกระทั่งสามารถจัดตั้งเป็นวงดนตรีไทยสำหรับแสดงในกิจกรรมงานประเพณีต่างๆ ของชุมชน เช่น งานแห่เทียนเข้าพรรษา งานประเพณีวันสงกรานต์ งานวันแม่ งานวันเด็ก งานวัด และงานศพ นอกจากนี้ยังเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรม การละเล่นดนตรีไทยเดิม และดนตรีปี่พาทย์ไทย ปี่พาทย์มอญ อังกระลุง และรำกลองยาวให้อยู่คู่กับชุมชนได้อย่างผสมผสานและยั่งยืน

ในปี 2554 โรงเรียนวัดหัวสวนได้ตระหนักถึงความสำคัญของดนตรีไทย และต้องการประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้มีชื่อเสียงกว้างขวางมากขึ้น จึงดำเนินการจัดกิจกรรมโครงการรักษาดนตรีเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจด้านดนตรีไทยเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การฝึกซ้อมดนตรีไทย ในช่วงวันหยุดเสาร์-

อาทิตย์โดยมีทีมอาจารย์และนักเรียนในชมรมเป็นผู้ฝึกสอน นอกจากจะเป็นการเผยแพร่ความรู้ด้านดนตรีไทยแล้ว ยังเป็นการสร้างความรัก ความสามัคคีระหว่างคนในชุมชน เกิดกลุ่มคนเข้มแข็งและเป็นปึกแผ่นมากขึ้น นอกจากนี้ศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวนมีนโยบายการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้ถูกต้อง สมบูรณ์ และเกิดความทันสมัย โดยการปรับเปลี่ยนตัวโน้ตเนื้อเพลงและการผสมผสานเครื่องดนตรีไทยเข้ากับเครื่องดนตรีสากล รวมทั้งการแสดงรำกลองยาวร่วมกับการละเล่นดนตรีไทยได้อย่างลงตัว หน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นมีส่วนช่วยในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โดยการสนับสนุนและจัดหาแหล่งเงินลงทุนสำหรับจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องดนตรีไทย วางปีพาทย์ไทย ปีพาทย์มอญ อังกฤษ ทั้งนี้งบประมาณส่วนที่เหลือยังสามารถนำมาซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องดนตรีที่ชำรุดเสียหาย นอกจากนี้งบประมาณส่วนหนึ่งจะใช้เป็นทุนการศึกษาให้กับนักเรียนในชมรมที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อให้เยาวชนเหล่านี้มีโอกาสได้เรียนในสถาบันที่สูงขึ้นต่อไป

การถอดบทเรียนจากศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวนได้แสดงให้เห็นถึงผลการศึกษาแบ่งเป็น 9 ส่วน ซึ่งประกอบด้วย 1) ที่มาและเส้นทางการพัฒนาของกลุ่ม 2) เป้าหมายจากการปฏิบัติงานของกลุ่ม 3) ศักยภาพแหล่งเรียนรู้ 4) การจัดการแหล่งเรียนรู้ 5) การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น 6) รูปธรรมบทบาทหน้าที่ของแกนนำและสมาชิกที่เกี่ยวข้อง 7) ผลลัพธ์/ผลผลิตจากการพัฒนา 8) ปัจจัยเงื่อนไขของการพัฒนา และ 9) แนวทางที่จะพัฒนาต่อไปในอนาคต โดยรายละเอียดในแต่ละส่วนมีดังนี้

1. ที่มาและเส้นทางการพัฒนา

จากการถอดบทเรียนของศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวน พบว่า มีรายละเอียดความเป็นมาและเส้นทางการพัฒนาที่น่าสนใจ โดยปัจจัยที่เป็นตัวจุดประกายการก่อตั้งแหล่งเรียนรู้ คือ การย้ายเข้ามาศึกษาของนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถในการเล่นดนตรีไทย ทำให้ผู้อำนวยการเกิดแนวคิดการจัดตั้งชมรมดนตรีไทยโดยจัดหาอาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้กับนักเรียนกลุ่มนี้ พัฒนาจนสามารถจัดตั้งวงดนตรีไทยสำหรับแสดงในกิจกรรมงานต่างๆ ในขณะที่ค่าตอบแทนที่ได้จากการแสดงในแต่ละครั้งจะนำมาซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องดนตรีไทย การบริหารจัดการภายในชมรม และการสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับเด็กนักเรียนในชมรมเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ในด้านการเรียนแก่นักเรียนได้ ผลงานการแสดงดนตรีไทยของโรงเรียนวัดหัวสวนมีชื่อเสียง สามารถชนะการแข่งขันดนตรีไทยทั้งในระดับจังหวัด และเขต จึงสมควรอย่างยิ่งที่ต้องสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ทั้งทางด้านบุคคล ความรู้ งบประมาณ และการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ก้าวหน้าและยั่งยืน ทั้งนี้สามารถสรุปเส้นทางการพัฒนาของศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวนได้ดังนี้

1.1 การก่อตั้งชมรมดนตรีไทยภายในโรงเรียนวัดหัวสวน

เมื่อช่วงประมาณ ปี พ.ศ. 2545 นำนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถในการเล่นกลองยาวมาจัดแสดงรำกลองยาวในงานกิจกรรมของโรงเรียนวัดหัวสวน

ในปี พ.ศ. 2546 เด็กนักเรียนจากโรงเรียนอื่น ที่มีความสามารถในการเล่นดนตรีประเภทระนาด จำนวน 2 คน ย้ายเข้ามาศึกษาที่โรงเรียนวัดหัวสวน ประกอบกับโรงเรียนมีความต้องการที่จะอนุรักษ์สืบสานประเพณีด้านดนตรีไทยไว้ไม่ให้สูญหาย ทำให้ผู้อำนวยการโรงเรียนและอาจารย์ปรึกษาหารือและเกิดแนวความคิดในการก่อตั้งชมรมดนตรีไทยขึ้น โดยเปิดรับสมัครเด็กนักเรียนที่มีความสนใจในเรื่องดนตรีไทยเข้ามาเรียนรู้ ซึ่งในเบื้องต้นมีสมาชิกประมาณ 10 คน และของบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการ (จำนวน 35,000 บาท) ในการจัดซื้อเครื่องดนตรีปี่พาทย์ไทย ใช้ระยะเวลาในการฝึกซ้อมดนตรีประมาณ 3 เดือน ชมรมดนตรีไทยโรงเรียนวัดหัวสวนก็สามารถรับงานแสดงต่างๆ ในชุมชนได้ แต่อย่างไรก็ตามชมรมฯ ต้องการพัฒนาศักยภาพในด้านดนตรีไทยให้ทัดเทียมกับโรงเรียนอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียง จึงเชิญปราชญ์ชาวบ้าน (คุณจำเริญ) มาช่วยในการสอนวงปี่พาทย์ไทยให้กับนักเรียน รวมทั้งจัดหาครูผู้สอนดนตรีไทยเพิ่มเติม จำนวน 5 คน ได้แก่ อาจารย์ธานี (จากโรงเรียนเซนต์หลุยส์ อ. เมือง จ.ฉะเชิงเทรา) อาจารย์ศิริ แดงเจริญ (สอนปี่พาทย์) อาจารย์อำไพ คุณแสน (สอนกลองยาว) อาจารย์เสถียร และอาจารย์ เฉลิม บุญรอด ทำให้ชมรมดนตรีไทยเกิดการพัฒนากลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทยในที่สุด

ต่อมาช่วงประมาณปี พ.ศ. 2549 ศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทยโรงเรียนวัดหัวสวนต้องการเพิ่มความหลากหลายของการเล่นดนตรีไทยให้มากขึ้น จึงดำเนินการจัดซื้อเครื่องดนตรีที่เรียกว่า อังกะลุง รวมทั้งเชิญปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้เชี่ยวชาญในเรื่องอังกะลุง (คุณอ้วน) มาฝึกสอนการเล่นอังกะลุงให้กับนักเรียน (ปัจจุบันปราชญ์ดนตรีไทยผู้นี้ได้เสียชีวิตไปแล้วประมาณ 4 ปี)

ในปี พ.ศ. 2550 พบปัญหาเครื่องดนตรีไทยชำรุดเสียหาย รวมทั้งผู้บริหารมีนโยบายที่จะพัฒนาขยายวงดนตรีไทยให้ใหญ่ขึ้น และจัดหาวงปี่พาทย์มอญมาทดแทนเครื่องดนตรีปี่พาทย์ไทย จึงดำเนินการทำหนังสือถึงองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ในการของบประมาณแหล่งเงินทุนประมาณ 100,000 บาท ในการจัดซื้อเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญจำนวน 1 ชุด

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2551 องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้อนุมัติงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญ และรับสมัครจำนวนสมาชิกในชมรมอีกประมาณ 20 คน เพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณเครื่องดนตรีไทยที่เพิ่มขึ้น

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 – ปัจจุบัน ศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทยโรงเรียนวัดหัวสวน รับกิจกรรมการแสดงต่างๆ มากมาย เช่น งานวันแม่ งานแห่เทียนพรรษา งานวัด งานสงกรานต์ งานศพ และงานแสดงอื่นๆ ทั้งภายในชุมชนเสม็ดได้และบริเวณชุมชนอื่นๆ ใกล้เคียง เป็นการสร้างชื่อเสียงที่ดีให้กับโรงเรียนวัดหัวสวน อีกทั้งค่าตอบแทนที่ได้จากการแสดงในแต่ละครั้งสามารถนำมาใช้ประโยชน์กับชมรมได้หลายทาง ได้แก่ การปรับปรุงซ่อมแซมเครื่องดนตรีไทย การบริหารจัดการภายในชมรม การพัฒนาและผลิตสื่อการเรียนการสอน การใช้เป็นทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เป็นต้น

2. เป้าหมาย

ศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวนมีการบริหารจัดการโดยผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหัวสวน ซึ่งผลจากการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากขาดปัจจัยสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ผู้สอน ด้านการประชาสัมพันธ์ และสมาชิกในชมรมมีจำนวนไม่คงที่ ดังนั้นเป้าหมายสูงสุดของการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวนสามารถสรุปได้ 7 ประเด็น ดังนี้

- 1) การส่งเสริมด้านการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยการจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ ในด้านดนตรีไทย เช่น การประยุกต์บรรเลงเพลงที่ใช้เครื่องดนตรีไทยเข้ากับเครื่องดนตรีสากลได้อย่างผสมผสานและลงตัว การเล่นดนตรีไทยไปพร้อมๆ กับการรำกลองยาว เป็นต้น นอกจากนี้ควรเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยจากสถาบันการศึกษาอื่นๆ มาฝึกสอนดนตรีไทยให้กับนักเรียนในชมรม
- 2) การส่งเสริมในด้านการอบรม ศึกษาดูงานในด้านดนตรีไทย เพื่อเพิ่มทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล
- 3) การเพิ่มช่องทางการหาแหล่งเงินทุน โดยการให้องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว เว็บไซต์ เพื่อขยายตลาดทางด้านการแสดงมากขึ้น
- 4) การส่งเสริมทางด้านการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกชุมชน
- 5) การส่งเสริมให้ศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวน เป็นตัวแทนในการแข่งขันดนตรีไทยระดับอำเภอ และจังหวัด
- 6) การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่สมาชิกในชมรมที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษากับผู้ปกครอง
- 7) การพัฒนาระบบบริหารจัดการงานในศูนย์ฯ ให้มีความเหมาะสมและเป็นแบบแผนมากขึ้น เช่น การจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย ของชมรมให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

3. ศักยภาพแหล่งเรียนรู้

ศักยภาพของชุมชนที่มีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวน ทั้งนี้อาจแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา และ 2) โครงสร้างทางสังคมที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา

➤ แหล่งงบประมาณสนับสนุน ซึ่งจำแนกได้เป็น 3 ส่วน คือ

(1) องค์การบริหารส่วนตำบลเสมีดได้ จัดเป็นองค์กรท้องถิ่นที่มีส่วนสนับสนุน และให้การช่วยเหลือศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวนเป็นอย่างดี และอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่อง

งบประมาณการจัดซื้อเครื่องดนตรีไทย วงปี่พาทย์ไทย ปี่พาทย์มอญ อังกะลุง ฯลฯ ทำให้ศูนย์ฯ เกิดความเข้มแข็งและสามารถจัดแสดงในงานต่างๆ ได้ครบถ้วน

(2) กระทรวงศึกษาธิการ มีส่วนช่วยในระยะเริ่มแรก โดยการอนุมัติงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญชุดใหญ่ จำนวน 1 ชุด

(3) เงินบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา ได้ทั้งจากการแสดงดนตรีไทยในงานต่างๆ และจากประชาชนในชุมชนเสม็ดใต้

➤ คำตอบแทน มีการนำคำตอบแทนมาใช้ในการบริหารจัดการต่างๆ จำแนกเป็น 2 ส่วนคือ

(1) เงินกองทุนการของชมรม โดยการนำเงินคำตอบแทนมาใช้ในการบริหารจัดการต่างๆ ของชมรม เช่น ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องดนตรีไทย การเดินทางไปแสดงดนตรีไทยในสถานที่ต่างๆ รวมทั้งค่าอาหารของสมาชิกในชมรม

(2) คำตอบแทนนักเรียน โดยการนำเงินคำตอบแทนมาจัดสรรให้นักเรียนที่เป็นสมาชิกในชมรมอย่างเป็นสัดส่วนมากน้อยตามความสามารถทางการเล่นดนตรีไทยของนักเรียน

2) โครงสร้างทางสังคมที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา

➤ ความรู้ด้านดนตรีไทย นับเป็นการถ่ายทอดทางสังคมที่สำคัญและมีผลต่อความสามารถในการเล่นดนตรีไทยของนักเรียน ทั้งนี้อาจารย์ผู้สอนควรมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านดนตรีไทยอย่างแท้จริง และมีความสามารถหลากหลายสามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้อย่างถูกต้องและครอบคลุม

➤ กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน เป็นกลุ่มคนที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ด้านดนตรีไทยของสมาชิกในชมรมได้ หากผู้ปกครองมีความเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอนและช่วยในการจัดสรรเวลาให้กับนักเรียนทั้งในด้านการเรียนสายวิชาการและการเรียนดนตรีไทยได้อย่างเหมาะสมแล้วจะนำประโยชน์สูงสุดมาให้แก่นักเรียนและโรงเรียน แต่หากผู้ปกครองไม่ให้การสนับสนุนบุตรหลานที่มีความสนใจในด้านดนตรีไทยแล้ว จะเป็นการยากที่จะให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้านดนตรีไทย

➤ การประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ดนตรีไทย ผู้ที่มีส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ในด้านดนตรีไทย ได้แก่

(1) ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหัวสวน มีส่วนช่วยในการจัดหาแหล่งเงินทุน จัดหากิจกรรมการแสดง และการบริหารจัดการต่างๆ ภายในศูนย์

(2) องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้ มีส่วนช่วยในการสนับสนุนในด้านงบประมาณ แหล่งเงินทุน อีกทั้งให้การส่งเสริมในด้านการประชาสัมพันธ์ในด้านต่างๆ

(3) การกระจายข่าวสารโดยกลุ่มคนในชมรม และประชาชนในพื้นที่ เพื่อสร้างโอกาสทางการแสดงให้กับนักเรียนในชมรมดนตรีไทย

4.การจัดการแหล่งเรียนรู้

จากการถอดบทเรียนของศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวน พบว่า ในส่วนของการจัดการแหล่งเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) การจัดการคน 2) การจัดการข้อมูล 3) การจัดการทรัพยากรทุน/เงิน และ 4) การจัดการงาน ซึ่งสามารถอธิบายเป็นรายละเอียดได้ ดังนี้

1) การจัดการคน การจัดการคนของศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวน แบ่งออกเป็นได้ 3 ส่วน คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหัวสวน อาจารย์ผู้สอนดนตรีไทย นักเรียนในชมรมดนตรีไทย

(1) ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหัวสวน มีบทบาทหน้าที่ในการจัดสรรบุคลากร ครูผู้สอน รวมทั้งปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญเข้ามาทำการสอนดนตรีไทยให้กับแหล่งเรียนรู้ การจัดหาแหล่งเงินทุนในการพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ การกำหนดแผนนโยบายและหลักสูตรการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการพัฒนาในด้านดนตรีไทย เช่น นักเรียนทุกชั้นเรียนต้องเรียนวิชาดนตรีไทยสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง และมีการฝึกซ้อมดนตรีไทยทุกวัน เป็นต้น

(2) อาจารย์ผู้สอนดนตรีไทย มีบทบาทหน้าที่ในการสอนดนตรีไทยให้กับนักเรียน รวมทั้งการซ่อมแซมดูแลรักษาอุปกรณ์เครื่องดนตรีไทยให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน การกำกับดูแลนักเรียนให้อยู่ในระเบียบ การชักชวนนักเรียนที่มีความสนใจเข้ามาในแหล่งเรียนรู้

(3) นักเรียนในชมรมดนตรีไทย มีบทบาทหน้าที่ในการตั้งใจศึกษาแหล่งเรียนรู้ การฝึกซ้อมเพลงดนตรีไทย การมีความมานะอดทน ความตั้งใจ และความพยายาม รวมทั้งความสามัคคีในหมู่คณะ

2) การจัดการข้อมูล

การบริหารจัดการข้อมูลของศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย คือ สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในห้องเรียน เช่น สมุดโน้ตเพลง เครื่องดนตรีไทย เทปเพลงดนตรีไทย และสมุดบันทึกการเรียนการสอนในแต่ละวัน เพื่อสรุปองค์ความรู้ที่ได้ในแต่ละครั้งที่ทำการเรียนการสอน

3) การจัดการทรัพยากรทุน/เงิน

ทรัพยากรทุน/เงิน ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริหารจัดการ การลงทุนของศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย ในเบื้องต้นการจัดการทรัพยากรทุนของแหล่งเรียนรู้ จำแนกเป็น 3 ส่วน คือ

- ค่าตอบแทนในการแสดงแต่ละครั้ง นำมาใช้เป็นค่าบริหารจัดการส่วนกลางของแหล่งเรียนรู้เป็นค่าขนม ค่าเบี้ยเลี้ยงของนักเรียน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการเล่นดนตรีไทย

- งบประมาณการลงทุน นำไปใช้ในการจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องดนตรีไทย รวมทั้งการดูแลรักษา ปรับปรุง ซ่อมแซมเครื่องดนตรีไทยที่มีความชำรุดเสียหาย

- เงินบริจาค นำไปใช้เป็นการศึกษาของนักเรียนในชมรมที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์

4) การจัดการงาน

สำหรับการจัดการงานของศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวน สามารถแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ คือ

- การฝึกซ้อมดนตรีไทย โดยจัดทำแผนการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทยแก่นักเรียนทุกชั้นเรียน สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง และเปิดโอกาสให้นักเรียนที่เป็นสมาชิกชมรมดนตรีไทยสามารถฝึกซ้อมได้ทุกวันหลังเลิกเรียน และวันเสาร์ อาทิตย์
- กิจกรรมงานแสดงต่างๆ ในชุมชน ที่เชิญแหล่งเรียนรู้ไปจัดแสดง เช่น งานวัด งานแห่เทียนพรรษา งานวันแม่ งานวันสงกรานต์ และงานศพ
- การจัดหาเครื่องดนตรีไทย เพื่อทดแทนเครื่องดนตรีที่ชำรุดเสียหาย และการขยายวงดนตรีให้ใหญ่ขึ้น
- การซ่อมแซมเครื่องดนตรีไทยให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอย่างสม่ำเสมอ
- การก่อตั้งโครงการรักษาดนตรีไทย เพื่อให้ประชาชนผู้ที่สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาเรียนรู้ และฝึกซ้อมเล่นดนตรีไทย โดยการเปิดสอนในช่วงวันหยุด

5. การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น

จากการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวน ส่วนหนึ่งได้แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานที่มีการเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ระบบย่อยอื่นๆ ที่อยู่ในตำบล ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการพัฒนาของตำบลในภาพรวม โดยมีการเชื่อมโยงกับระบบอื่น ๆ ดังนี้

1) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนวัดหัวสวน

เนื่องจากผู้ก่อตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และศูนย์เรียนรู้ดนตรีไทย เป็นบุคคลคนเดียวกัน คือ ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดหัวสวน อีกทั้งทีมคณะกรรมการดำเนินงานก็เป็นทีมเดียวกัน ดังนั้นกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้ง 2 แหล่งเรียนรู้จะมีความสอดคล้อง เชื่อมโยงกัน โดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียนวัดหัวสวน

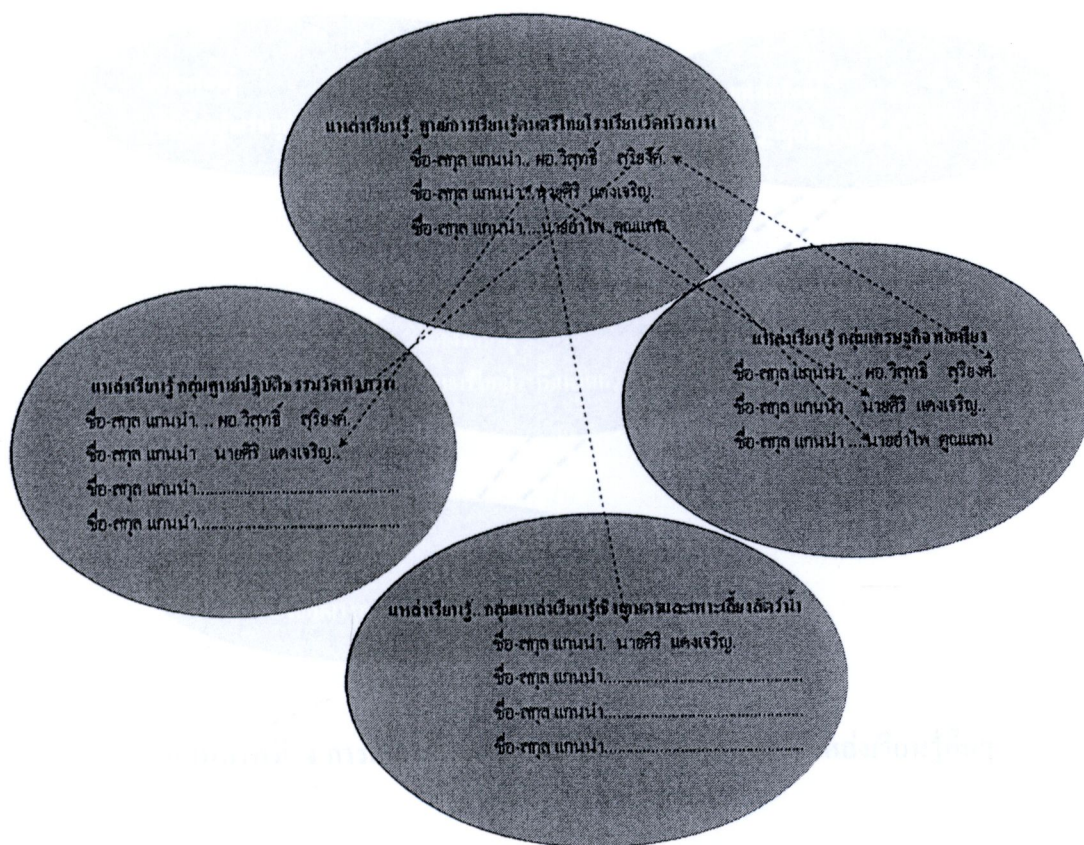
2) ศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดหัวสวน

เนื่องจากวัดหัวสวนตั้งอยู่ใกล้กับศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย ดังนั้นนักเรียนในโรงเรียนจึงเข้าร่วมปฏิบัติธรรม และอบรมฟังธรรมะ ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดหัวสวนอย่างบ่อยครั้ง นอกจากนี้ อาจารย์ผู้สอนดนตรีไทยบางท่านได้มีจิตศรัทธาในการช่วยงานกิจการต่างๆ ของศูนย์ปฏิบัติธรรม เช่น การสอนวิปัสสนากรรมฐาน การเป็นมัคทายกและสัปเหร่อในบางโอกาส

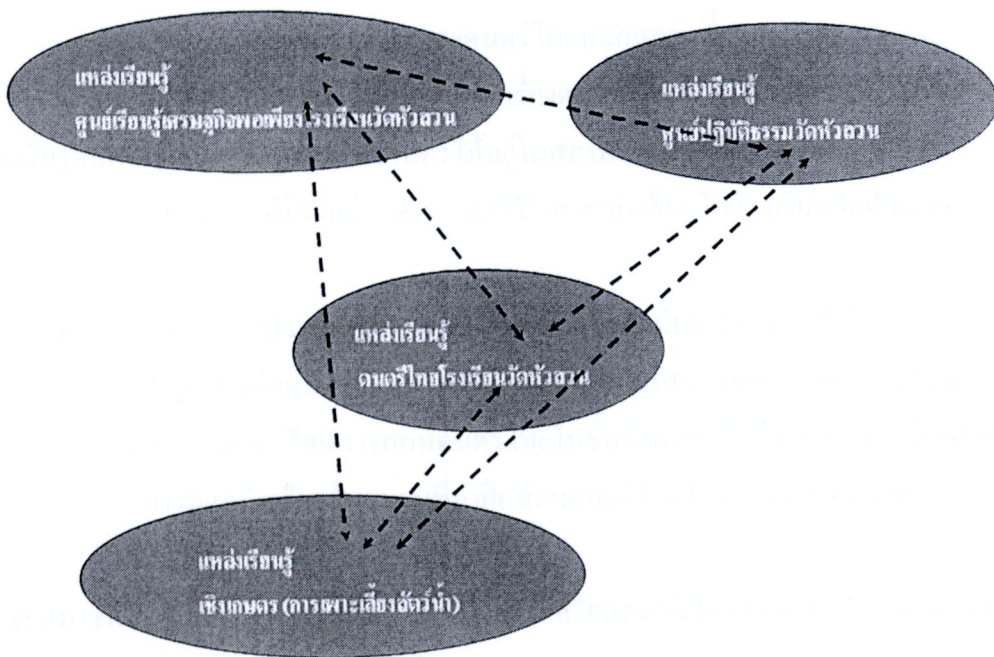
3) แหล่งเรียนรู้เชิงเกษตร (การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ)

อาจารย์ผู้สอนดนตรีไทยได้เข้าร่วมกิจกรรมการเลี้ยงกบคอนโค และกิจกรรมต่างๆ ของแหล่งเรียนรู้เชิงเกษตรในบางโอกาส

ทั้งนี้สามารถสรุปแผนภาพการเชื่อมโยงระหว่างศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวน และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ แสดงดังแผนภาพที่ 3 และแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 3 ปฏิบัติการของศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวนที่เชื่อมโยงกับระบบย่อยอื่น

แผนภาพที่ 4 การเชื่อมโยงของแหล่งเรียนรู้ดนตรีไทยกับแหล่งเรียนรู้อื่นๆ

6. รูปแบบบทบาทหน้าที่ของแกนนำ สมาชิก และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

จากการถอดบทเรียนของศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวน ได้สะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) คุณวิสุทธิ สุริยงค์ (ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดหัวสวน) มีบทบาทหน้าที่ คือ

(1) ดำเนินการประสานงานและจัดหาแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการบริหารจัดการต่างๆ ภายในศูนย์การเรียนรู้

(2) ทำหน้าที่ดูแลและจัดการงบประมาณด้านการเงินของศูนย์การเรียนรู้

(3) เป็นผู้วางแผนและบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้

(4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านดนตรีไทยของนักเรียนในโรงเรียนวัดหัวสวน โดยการชักจูงนักเรียนผู้ที่มีความสนใจเข้าร่วมศูนย์การเรียนรู้

(5) จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนด้านดนตรีไทยของโรงเรียนวัดหัวสวน โดยกำหนดให้นักเรียนทุกชั้นเรียนต้องเรียนวิชาดนตรีไทยอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

(6) การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานด้านดนตรีไทยของแหล่งการเรียนรู้ให้เป็นที่รู้จักของชุมชนและท้องถิ่น

2) คุณศิริ แดงเจริญ (อาจารย์สอนดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวน) มีบทบาทหน้าที่ คือ

(1) เป็นผู้สอนวิชาดนตรีไทยให้แก่ นักเรียน โรงเรียนวัดหัวสวน

(2) นำนักเรียนในชมรมไปแสดงดนตรีไทยนอกสถานที่

(3) มีหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยของเครื่องดนตรีไทยทั้งหมด เช่น การปรับปรุงซ่อมแซมเครื่องดนตรี การบำรุงรักษาเครื่องดนตรีให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานเสมอ

(4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านดนตรีไทยของนักเรียนในโรงเรียนวัดหัวสวน

3) คุณอำเภอ คุณแสน (ปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย) มีบทบาทหน้าที่ คือ

(1) สอนการเล่นดนตรีไทยบางประเภทให้แก่ นักเรียน เช่น กลองยาว, ตะโพน

(2) การดูแลการเรียนการสอนดนตรีไทยในชั้นเรียนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

(3) การดูแลนักเรียนในชมรมที่มาฝึกซ้อมดนตรีไทยในช่วงหลังเลิกเรียน

4) สมาชิกในศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย ได้แก่ นักเรียนดนตรีไทย นักเรียนรำกลองยาว และสมาชิกในโครงการรักษาดนตรีไทย มีบทบาทหน้าที่ คือ

(1) ฝึกซ้อมดนตรีไทยตามระเบียบเวลาที่กำหนด

(2) การร่วมแสดงดนตรีไทยในงานประเพณีต่างๆ

(3) สังเกตการณ์เครื่องดนตรีไทยที่มีความชำรุดเสียหาย แล้วแจ้งให้อาจารย์ผู้สอนดนตรีไทยได้รับทราบ

5) องค์กรที่เกี่ยวข้องของศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย

(1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้ ผู้นำชุมชน และผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้สนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องดนตรีไทย รวมทั้งการประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ให้เป็นที่รู้จัก และการส่งเสริมด้านการแข่งขันดนตรีไทยในระดับต่างๆ

(2) องค์กรภาคประชาชนในท้องถิ่น ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งได้เข้ามามีบทบาทในการร่วมประชาสัมพันธ์และสร้างเอกลักษณ์ให้กับศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวน

(3) หน่วยงานภาครัฐต่างๆ ได้ที่เข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณและการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 นอกจากนี้ยังมีสถาบันการศึกษาที่เข้ามาอบรมศึกษาดูงานในพื้นที่แหล่งเรียนรู้ คือ โรงเรียนวัดเสม็ดเหนือ

7. ผลผลิต ผลลัพธ์

1) ผลผลิต

- มีเครื่องดนตรีและวงดนตรีไทยประจำแหล่งเรียนรู้

- มีเยาวชนที่มีความสามารถในการเล่นดนตรีไทยในชุมชน
- มีกิจกรรมผลงานการแสดงดนตรีไทยที่สร้างชื่อเสียงให้กับ โรงเรียน

2) ผลลัพธ์

- ได้ค่าตอบแทนจากกิจกรรมการแสดงดนตรีไทย
- มีชื่อเสียงด้านดนตรีไทย
- สืบสานและอนุรักษ์การเล่นดนตรีไทยแก่เยาวชนและผู้สนใจ
- เด็กนักเรียนมีความสุขรอบคอบมากขึ้น
- เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพี่กับน้อง
- เด็กนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในด้านดนตรีไทยได้รับประกาศนียบัตรรับรองจากโรงเรียน ซึ่งสามารถใช้เป็นเงื่อนไขในการเข้าเรียนในสถาบันที่สูงขึ้น

8. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

จากการถอดบทเรียนของศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวน พบว่าปัจจัยหรือเงื่อนไขที่จะส่งผลให้การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ประสบความสำเร็จได้นั้น ควรประกอบด้วย

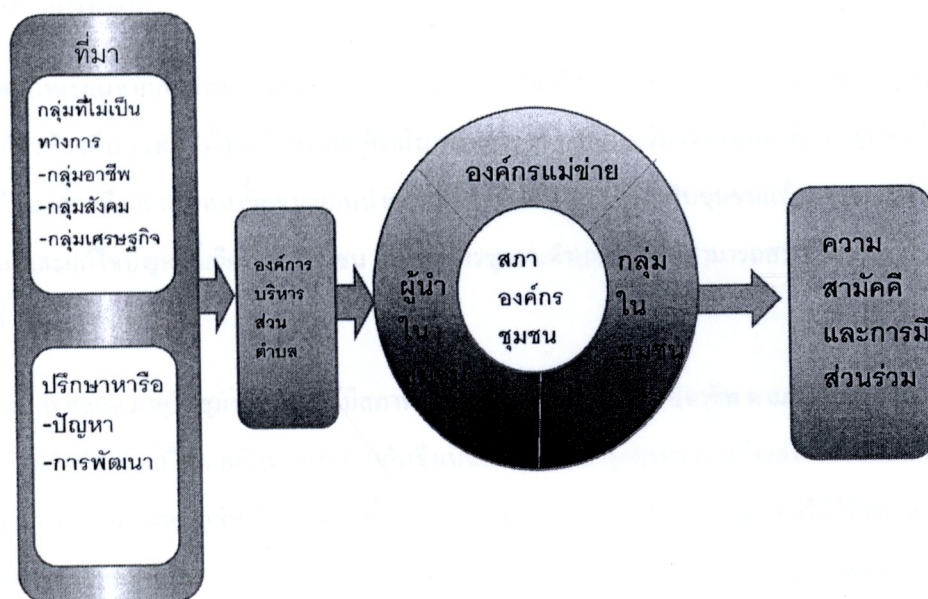
- 1) ความสามัคคีของนักเรียนและอาจารย์ในแหล่งเรียนรู้ดนตรีไทย
- 2) นโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านดนตรีไทยของโรงเรียนวัดหัวสวนที่ควรเอื้อประโยชน์ต่อแหล่งเรียนรู้ดนตรีไทยให้มากที่สุด เช่น การจัดทำหลักสูตรดนตรีไทย การส่งประกวดดนตรีไทยในระดับต่างๆ การสนับสนุนกิจกรรมการแสดงของนักเรียนในชมรมดนตรีไทย

9.แนวทางที่จะพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคต

สำหรับแนวคิดที่จะพัฒนาเพื่อต่อยอดของศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย โรงเรียนวัดหัวสวน มีรายละเอียดดังนี้

- 1) การส่งเสริมความรู้ทางด้านดนตรีไทย โดยขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ในการส่งอาจารย์สอนดนตรีไทยที่มีความเชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากรพิเศษในการสอนดนตรีไทยให้กับนักเรียนในแหล่งเรียนรู้ เพื่อเพิ่มความหลากหลายของการละเล่นดนตรีไทยในแขนงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2) การประยุกต์ใช้เครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากลมาบรรเลงเพลงไทยร่วมกันอย่างผสมผสาน เพื่อสร้างความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน ท้องถิ่นในตำบลเสม็ดได้
- 3) การจัดการฝึกอบรมโดยพานักเรียนในชมรมไปทัศนศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ด้านดนตรีไทยในพื้นที่ตัวอย่างหรือพื้นที่ต้นแบบที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี

กลุ่มสภาองค์กรชุมชนเสม็ดใต้

แผนภาพที่ 1 ความคิดรวบของกลุ่มสภาองค์กรชุมชน

บทนำ

ทศวรรษแห่งการพัฒนาชุมชนสมัยใหม่ล้วนแต่มุ่งไปสู่การเป็นชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเอง เป็นสังคมแห่งการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กระบวนการบริหารจัดการในชุมชนด้วยชุมชน อันเป็นผลมาจากกระแสแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เน้นการกระจายอำนาจการปกครองลงสู่ท้องถิ่น และให้ท้องถิ่นบริหารจัดการภายในชุมชนเอง เนื่องมาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนแต่ละแห่ง วัฒนธรรม สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ สภาพค่านิยมมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงไม่สามารถขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจากส่วนกลางได้อย่างแท้จริง

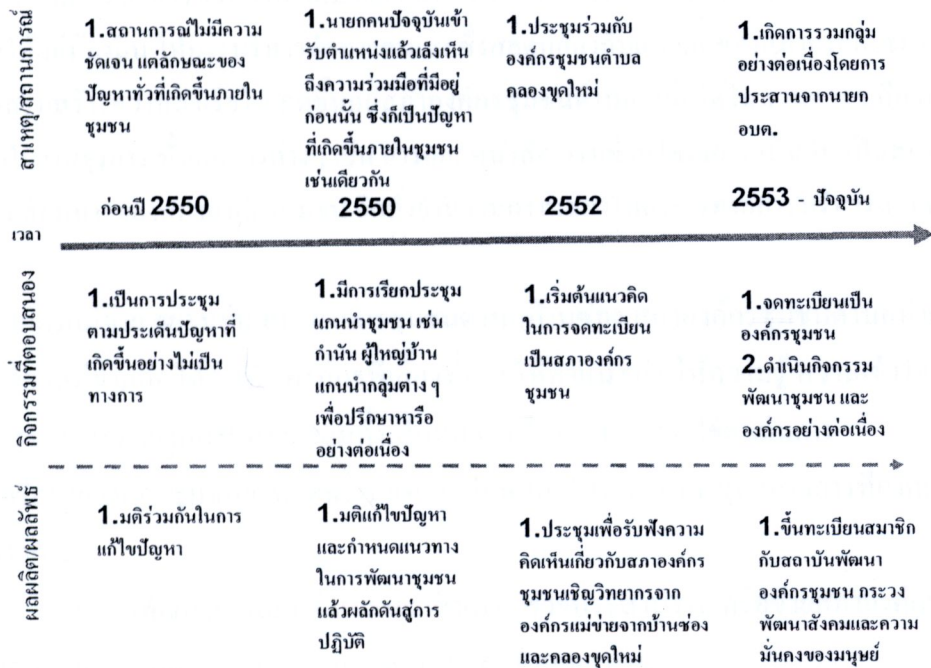
สภาองค์กรชุมชนตำบลเสม็ดใต้ เป็นสภาองค์กรชุมชนที่จัดตั้งขึ้นตาม พรบ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ.2551 โดยมีการจดทะเบียนต่อสภาพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2553 โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อเป็นสภาแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดมความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาภายในชุมชนและสร้างเป็นสังคมสมานฉันท์ สร้างความสามัคคีและมีส่วนร่วม

โดยการถอดบทเรียนจากกลุ่มสภาองค์กรเสริมได้แสดงผลการศึกษาได้ 8 ส่วนซึ่งประกอบด้วย 1) เส้นทางการพัฒนาของกลุ่ม 2) เป้าหมายจากการปฏิบัติงานของกลุ่ม 3) ศักยภาพแหล่งการเรียนรู้ 4) การจัดการแหล่งเรียนรู้ 5) การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น 6) รูปธรรมบทบาทหน้าที่ของแกนนำและสมาชิก 7) ผลลัพธ์/ผลผลิตจากการพัฒนา กลุ่มและ 8) ปัจจัยเงื่อนไขของการพัฒนา 9.แนวทางที่จะพัฒนาต่อบดต่อไปในอนาคต

1. ที่มาและเส้นทางการพัฒนา

จากการถอดบทเรียนจากกลุ่มสภาองค์กรชุมชนตำบลเสริมได้ซึ่งได้ทั้งจากบุคลากรภายในองค์กรชุมชน สมาชิกและบุคลากรที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เห็นได้ว่าเป็นองค์กรที่สนับสนุนการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างดียิ่ง อันเนื่องมาจากเป็นองค์กรที่รวมสมาชิกจากแกนนำกลุ่มที่มีความเข้มแข็งอยู่แล้วในชุมชนแล้วมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน หาแนวทางพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน สภาองค์กรชุมชนตำบลเสริมได้สามารถสรุปที่มาและเส้นทางการพัฒนาได้ดังต่อไปนี้

- 1.1 ก่อนปี พ.ศ.2550 ภายในชุมชนเสริมได้มีสภาพทางสังคมเป็นการประกอบอาชีพ ตามที่ตนเองกระทำมาในอดีตจากครอบครัวที่ทำสืบเนื่องต่อกันมา การรวมกันจึงเป็นการพบประพุดคุยกันระหว่างคนที่ประกอบอาชีพเดียวกันถึงเรื่องราวการประกอบอาชีพปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับอาชีพของตนซึ่งเป็นการพูดคุยหาผู้ที่ได้รับผลกระทบแต่ไม่ได้เป็นการรวมกลุ่มขึ้นมาอย่างชัดเจนอย่างไรก็ตามหากมีปัญหาที่มีความสำคัญ จำเป็นเร่งด่วนที่กระทบรุนแรงกับอาชีพนั้น จะมีการจับกลุ่มแบบไม่เป็นทางการเพื่อปรึกษาหารือกัน แต่ข้อสรุปที่มีได้ผลักดันสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหากันอย่างจริงจัง
- 1.2 ปี พ.ศ. 2550เกิดการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเสริมได้โดยนายกิตติพงศ์ สีเหลือง เข้าดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญกับการดึงกลุ่มต่างๆที่มีการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการนั้นจึงได้มีดำริสร้างพลังชุมชนโดยใช้กลุ่มที่มีอยู่ จึงได้เชิญกลุ่มต่างๆ ในชุมชนมีประชุมเพื่อปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นโดยเชิญผู้นำ อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู ผู้อำนวยการโรงเรียน สถานีนอนมัยเป็นต้นซึ่งการประชุมในลักษณะนี้มีเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีแต่ยังมีการจัดประชุมที่มีโครงสร้างไม่ชัดเจน
- 1.3 ปีพ.ศ.2551-2553 ภายหลังจากที่สภาองค์กรชุมชนได้ประกาศเป็นพระราชบัญญัติ ชุมชนเสริมได้ได้รับเชิญแกนนำจากแกนนำเครือข่ายสภาองค์กรตำบลคลองขุดใหม่และองค์กรชุมชนตำบลสิบเอ็ดศอก ให้เข้าร่วมประชุมสังเกตการณ์ในการดำเนินงานและประชุม หลังจากนั้นก็ได้รับการชักชวนจากองค์กรดังกล่าวให้จดทะเบียนเป็นสภาองค์กรชุมชนอย่างเป็นทางการเนื่องจากมีความเห็นว่ากลุ่มต่างๆที่รวมตัวกันในตำบลเสริมได้มีความเข้มแข็งเมื่อผู้แทนกลับจากการสังเกตการณ์จากองค์กรแม่ข่าย จึงได้เชิญแกนนำกลุ่มเพื่อรับฟังความคิดเห็นในการจดทะเบียนเป็นสภาองค์กรตำบลเสริมได้ แต่อย่างไรก็ตามการประชุมครั้งแรกยังไม่สามารถสร้างความเข้าใจแก่สมาชิกได้มากนัก รวมถึงไม่เข้าใจบทบาท และประโยชน์จากการจดทะเบียน ผู้แทนจึงเปลี่ยนกระบวนการ

แผนภาพที่ 2 เส้นทางการพัฒนาของกลุ่มผลิตรองเท้าแตะ

2. เป้าหมาย

สภาองค์กรชุมชนตำบลเสม็ดได้ จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 เมื่อ พ.ร.บ. ดังกล่าว มีจุดมุ่งหมายเป็นการเสริมสร้างองค์กรชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง ทำให้องค์กรชุมชนมีสถานะภาพที่ชัดเจนในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

จากวัตถุประสงค์ ข้างต้น เมื่อกลุ่มต่าง ๆ ในตำบลเสม็ดได้ ได้ยื่นจดทะเบียนเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลเสม็ดได้ แล้วจึงให้ตั้งเป้าหมายเพื่อเป็นทิศทางในการดำเนินงานสภาองค์กรดังนี้

1. สร้างความสามัคคี
2. สร้างการมีส่วนร่วม
3. สร้างความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง

3. ศักยภาพแหล่งเรียนรู้

การสร้างองค์กรให้เข้มแข็ง และขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายที่ได้ตั้งไว้นั้น สภาองค์กรชุมชนตำบลเสม็ดได้ได้มีปัจจัยที่สร้างเสริมดังนี้

1. องค์กรบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ กล่าวได้ว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลเกิดจากการกระจายอำนาจ การปกครองให้แก่ท้องถิ่น ให้การบริหารจัดการตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสภาองค์กรชุมชน อบต. เสม็ด ได้จึงมีส่วนเสริมสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้นแก่สภาองค์กรชุมชนตำบลเสม็ดได้ในส่วนต่างๆ คือ การเป็นที่เลี้ยง เป็นที่ปรึกษาในงานธุรการ ทั้งเอกสารต่างๆ เช่น การออกหนังสือ การเขียนโครงการ เป็นต้น เป็นสถานที่ในการจัด ประชุม อบรมสัมมนา ของสภาองค์กรชุมชน อีกทั้งยังมีสำนักงานสภาในอาคารองค์กรบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ด้วย

2. องค์กรแม่ข่าย อย่างเช่น สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านช่อง สภาองค์กรชุมชนตำบลท่าถ่าน กล่าวคือองค์กรแม่ข่ายถือได้ว่าเป็นองค์กรที่เลี้ยงที่คอยให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ความสำเร็จ เกี่ยวกับการ ดำเนินกิจกรรม ของสภาองค์กรชุมชน รวมทั้งเป็นต้นแบบในการประยุกต์ใช้ดำเนินการ

3. เครือข่ายองค์กรชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นแหล่งให้ทุนสนับสนุน โครงการที่องค์กรชุมชน เสนอขอโครงการ

4. สภาพัฒนาการเมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา ช่วยประสานงานเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนอื่น เช่น สภาองค์กรชุมชนตำบลหนองยาว สภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะขนุน

4. การจัดการแหล่งเรียนรู้

จากการถอดบทเรียนของแหล่งเรียนรู้สภาองค์กรชุมชนพบว่า ในส่วนของการจัดการแหล่งเรียนรู้ดังกล่าว การจัดการแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) การจัดการคน 2) การจัดการข้อมูล 3) การจัดการทรัพยากรทุน/เงิน และ 4) การจัดการงาน ซึ่งสามารถอธิบายเป็นรายละเอียดได้ ดังนี้

1) การจัดการคน การจัดการคนของแหล่งเรียนรู้สภาองค์กรชุมชนแบ่งออกเป็นได้ 3 ส่วน คือ

(1) การจัดคนกับงาน กล่าวคือ สภาองค์กรชุมชนเสม็ดได้ได้มีการจัดบุคลากรที่จะเข้ามาปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงหลักความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และการยอมรับของสมาชิกโดยมีตำแหน่ง สำคัญดังนี้

-ประธานสภา ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร ดังนั้นจึงต้องได้รับการยอมรับ จากสมาชิก ซึ่งคัดเลือกโดยการลงมติ

-รองประธานสภาและเลขานุการสภา ซึ่งถือว่าเป็นตำแหน่งสำคัญที่ต้องทำงานร่วมกับ ประธานสภาในการที่ผลักดันกิจกรรมต่างๆ ของสภา ดังนั้นทั้ง 2 ตำแหน่งจึงได้มาจากการ แต่งตั้งจากประธานสภา

-คณะทำงานด้านต่างๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกำลังขับเคลื่อนในภาคปฏิบัติ จึงได้มาจากมติที่ประชุมโดยการพิจารณาจากความสามารถ และประสบการณ์ อย่างไรก็ตามในคณะทำงานของสภายังได้มาจากการอาสาสมัครของสมาชิกเองด้วย

(2) การพัฒนานุเคราะห์ มีการจัดโครงการอบรมสัมมนา ทั้งในทางทักษะความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ เช่น โครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำ เป็นต้น

(3) การบำรุงรักษาบุคลากร เนื่องจากการทำงานในสภาองค์กรชุมชนมีลักษณะเป็นการทำงานเพื่อสาธารณะประโยชน์ไม่ใช่ตำแหน่งงานประจำ จึงไม่มีการจ้างเป็นเบี้ยเลี้ยงเงินเดือน อย่างไรก็ตามสภาองค์กรชุมชนก็ยังเล็งเห็นถึงคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์ผู้ปฏิบัติงาน จึงใช้วิธีการจ้างใจ และรักษาคนให้อยู่กับองค์กร โดยใช้แรงจูงใจจากภายใน เช่น กระบวนการสร้างจิตสำนึก ให้เห็นว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานของชุมชนตัวเอง และการสร้างการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม เป็นต้น

2) การจัดการข้อมูล

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สภาองค์กรชุมชน มีความจำเป็นที่จะต้องรวบรวมข้อมูล

2 ส่วน คือ

(1) ข้อมูลทางการเงิน มีการจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย เพื่อให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เนื่องจากมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสภาองค์กรชุมชนมาตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ และใช้เป็นหลักฐานการเบิกจ่ายเงิน เพื่อจัดทำโครงการจากกองทุนต่างๆ

(2) การจัดทำข้อมูลทั่วไป เช่น งานธุรการ เป็นการจัดการโดยคณะทำงานของสภา ซึ่งมีองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ

3) การจัดการทรัพยากรทุน/เงิน

ทรัพยากรทุน/เงิน ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการจัดหาวัดศุภอุปกรณ์ เครื่องมือ ที่เกี่ยวข้องในการตั้งกลุ่มสภาองค์กรชุมชนตำบลเมล็ดได้ อย่างเช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ และใช้ในการบริหารจัดการด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ ได้มาจาก 2 ส่วน คือ

(1) รายรับ ได้มาจาก 2 แหล่ง ดังนี้

-เงินสมทบ ได้มาจากองค์การบริหารส่วนตำบลเมล็ดได้เพื่อนำมาใช้ใช้ในการ

บริหารจัดการงานประชุม

-เงินสนับสนุนโครงการ ได้มาจากเครือข่ายองค์กรชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อนำมาใช้จัดดำเนินโครงการ

(2) รายจ่าย โดยส่วนมากเป็นการจ่ายเพื่อจัดประชุม อบรมสัมมนา และไปศึกษาดูงาน

4) การจัดการงาน

สำหรับการจัดการงานของกลุ่มสภาองค์กรชุมชน อาจมองจากภาพรวม ซึ่งจะสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1) การจัดประชุมประจำเดือน เป็นการดำเนินโครงการต่างๆร่วมกับองค์กรบริหาร

ส่วนตำบลเสม็ดได้

2) การจัดทำโครงการ เพื่อเสนอขอทุนการพัฒนาชุมชนจากองค์กรภายนอก เช่น เครือข่ายองค์กรจังหวัด
ฉะเชิงเทรา และมีแนวทางที่จะเสนอขอทุนจากสภาพัฒนาการเมืองในอนาคต

3) การจัดทำแนวทางการพัฒนา เนื่องจากการปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จำเป็นต้อง
มีแนวทางที่ชัดเจน และเหมาะสม ดังนั้นสภาองค์กรชุมชนเสม็ดได้ จึงมีแนวทางในการจัดทำโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม

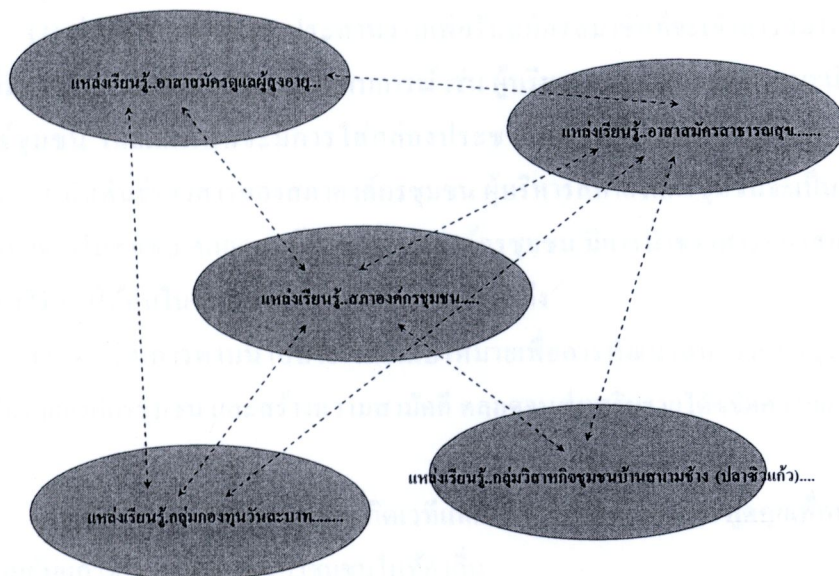
5. การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น

จากการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชน ส่วนหนึ่งได้แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานที่มีการ
เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ระบบย่อยอื่น ๆ ที่อยู่ในตำบล ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการพัฒนาของ
ตำบลในภาพรวม โดยมีการเชื่อมโยงกับระบบอื่น ๆ ดังนี้

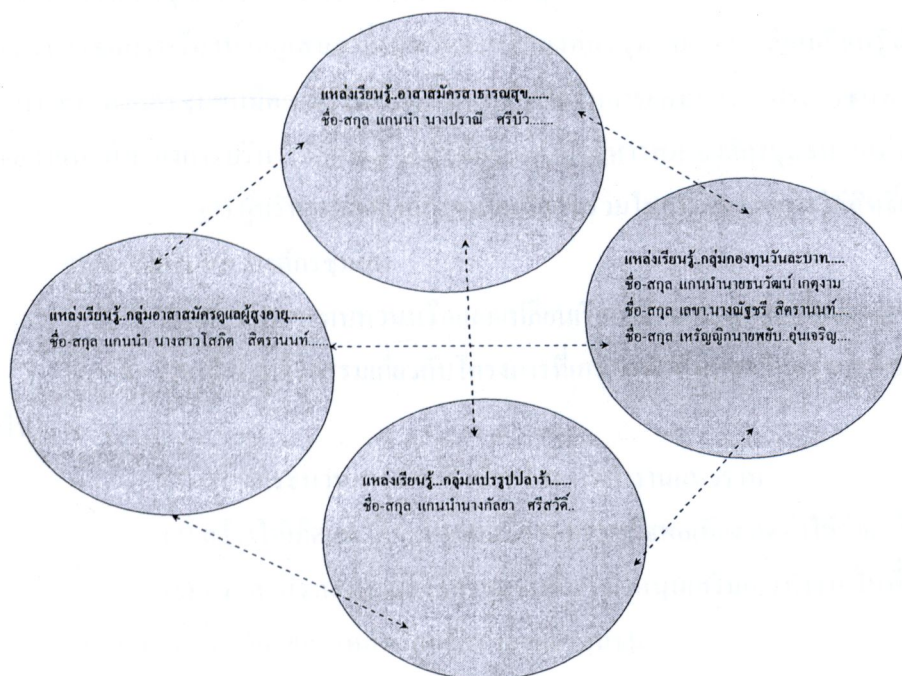
1) การบริหารจัดการส่วนท้องถิ่น และจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสภาองค์กรชุมชน จะเห็นได้
ว่าในปีแรก ที่รวมตัวก่อตั้งกลุ่ม (ประมาณปี พ.ศ. 2553) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนเข้าไป
สนับสนุนและจุดประกายในเรื่องของการสร้างสรรค์ เอกลักษณ์การต่อสู้ และพัฒนาเพื่อประโยชน์โดยตรง
ของคนในชุมชน

2) สภาองค์กรนั้นเป็นเพียง เครื่องมือส่วนหนึ่งที่ช่วยต่อรองกับองค์กรภายนอก ทำให้มีการ
เชื่อมโยงกับการดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มอื่นต่างๆ เพื่อเกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ
และการสร้างสรรค์อุดมการณ์ทางความคิด ให้การดำเนินชีวิต อย่างมีความสุข ความปลอดภัย มีความมั่นคง

3) ช่วยประสาน ต่อรองและลดขั้นตอน เดิมเดิมส่วนขาดให้กับกลุ่มสมาชิกอย่างลงตัว ไม่เสีย
ผลประโยชน์ หรือการได้รับโอกาสที่ดี

แผนภาพที่ 3 ปฏิบัติการของกลุ่มผลิตรองเท้าแต่ละเชื่อมโยงกับระบบย่อยอื่น ๆ

6. รูปธรรมบทบาทหน้าที่ของแกนนำ สมาชิก และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

จากการถอดบทเรียนของสภาองค์กรชุมชน ได้สะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ผู้บริหารสภาองค์กรชุมชน (แกนนำ) มีบทบาทหน้าที่ คือ

- (1) ส่งเสริมการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ ที่เกี่ยวข้องในการตั้งกลุ่มสภาองค์กรชุมชน

ตำบลเสม็ดได้ อย่างเช่น เครื่องคอมพิวเตอร์

(2) ประชาสัมพันธ์และประสานงานเพื่อรับสมัครสมาชิกที่จะเข้าร่วมในสภาองค์กรชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ เช่น ผู้บริหารสภาองค์กรชุมชนแนะนำการจัดทำแผนพับประชาสัมพันธ์ชุมชน โดยแผนพับจะมีการใส่กล่องประชาสัมพันธ์ไว้ที่องค์กรบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์ข่าวสารของสภาองค์กรชุมชน ผู้บริหารสภาองค์กรชุมชนจะเป็นผู้แนะนำให้สมาชิกนำแผนพับไปแจกจ่ายในชุมชน ตลอดจนผู้บริหารสภาองค์กรชุมชน มีการนำข่าวสารของสภาองค์กรชุมชน มาประกาศตามเสียงไว้สายให้คนในชุมชนได้ทราบข่าวสารอย่างทั่วถึง

(3) ดำเนินการตามนโยบาย โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาสภาองค์กรชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายองค์กรชุมชน และสร้างความสามัคคี ตลอดจนส่งเสริมรายได้ขจัดความยากไร้ให้คนไม่มีงานทำ ให้มีงานทำ

(4) จัดให้มีการทบทวนหรือเกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการพูดคุยเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น

(5) แนะนำการจัดทำบัญชีรับ – จ่าย แก่สมาชิกสภาองค์กรชุมชน เพื่อให้มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ เนื่องจากมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสภาองค์กรชุมชนมาตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ

(6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล ข่าวสารกับสมาชิกในชุมชน ตลอดจนรับฟังสภาพปัญหาของสมาชิกสภาองค์กรชุมชน เพื่อจะนำมาร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่นผู้บริหารสภาองค์กรชุมชนจะแลกเปลี่ยนเรื่องการบริหารจัดการเรื่องน้ำอยู่เสมอ ซึ่งผู้บริหารสภาองค์กรชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลในเรื่องนี้ เนื่องจากผู้บริหารสภาองค์กรชุมชนมีความรู้ในเรื่องนี้ จนทำให้ได้รับการยอมรับจากประชาชนทั่วไป โดยมีการกล่าวว่า ถ้าจะขอคำแนะนำเรื่องการบริหารจัดการเรื่องน้ำ ต้องมาหาผู้บริหารสภาองค์กรชุมชน คือท่านทองหล่อ เกษมสวัสดิ์

(7) ผู้บริหารสภาองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการรณรงค์การใช้สิทธิเลือกตั้ง ให้กับประชาชน

2) สมาชิกในสภาองค์กรชุมชน

(1) เข้าร่วมการทบทวนหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการพูดคุยเพื่อพัฒนาศักยภาพ

(2) เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับโครงการที่เสนอ เพื่อสืบทอดไปสู่รุ่นต่อไป ซึ่งเห็นว่าดีจะได้สืบทอดต่อไป

(3) สร้างกระบวนการเรียนรู้ เชื่อมโยงการทำงานแนวราบ

(4) สร้างให้เกิดแนวคิดแบบพอเพียง (เศรษฐกิจพอเพียง ลดค่าใช้จ่าย เพิ่มรายได้)

(5) ประสานงานขบวนองค์กรชุมชนอื่นๆ มาหนุนเสริมการทำงานในพื้นที่

3) องค์กรที่เกี่ยวข้องของแหล่งเรียนรู้สภาองค์กรชุมชน

(1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้สนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการในด้านการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องสภาองค์กรชุมชน เป็นองค์กรกลางมีหน้าที่ทั้งการร่วมเป็นผู้ประสานกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ซึ่งเป็นสมาชิกสภาองค์กรชุมชนในการมารวมกลุ่มกันประชุม ตลอดจนเป็นองค์กรร่วมที่เป็นผู้เตรียมงานด้านต่างๆ อย่างเช่น การจัดเตรียมหนังสือเชิญประชุม การจัดเตรียมสถานที่ การจัดเตรียมเอกสารประกอบการประชุม ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางของสภาองค์กรชุมชน ในการมาร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้

(2) องค์กรแม่ข่าย อย่างเช่น อบต.บ้านซ่อง , อบต.ท่าด่าน, อบต. หนองแห่น , อบต. หนองไม้แก่น เป็นองค์กรที่ดูแลในด้านการให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ในเรื่องการกำหนดทิศทางของโครงการในการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดให้ดำเนินการสอดคล้อง กับระเบียบของชุมชน ตลอดจนทั้งองค์กรแม่ข่าย และสภาองค์กรชุมชนเสม็ดได้ มีโอกาสร่วมมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จึงทำให้ได้รับการชื่นชม ตั้งแต่ระดับหัวหน้าสภาองค์กรชุมชน คือท่านประธานสภาองค์กรชุมชน ท่านทองหล่อ เฉยสวัสดิ์ ได้รับการชื่นชมว่ามีการดำเนินงานที่ขับเคลื่อนการพัฒนาที่ดี ตลอดจนมีการประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร ได้เป็นอย่างดี จนทำให้เกิดผลงานที่ดี นำไปสู่ความพอใจของคนในชุมชน ระดับหัวหน้าองค์การบริหารส่วนตำบล คือท่านนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนปัจจุบัน ได้รับความชื่นชมถึง การมีภาวะความเป็นผู้นำสูง ท่านมีวิสัยทัศน์ที่ดี เล็งเห็นความสำคัญของชุมชนเป็นใหญ่

(3) เครือข่ายองค์กรชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นแหล่งให้ทุนสนับสนุน โครงการที่องค์กรชุมชนเสนอขอโครงการ โดยโครงการที่ขอเงินอุดหนุนแล้วได้รับเงินงบประมาณส่วนหนึ่งมาพัฒนาองค์กรล่าสุด คือ โครงการการพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้นำ , โครงการพัฒนากลุ่มอาชีพ,โครงการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการน้ำ

(4) ชมรมผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อแนวทางการดำเนินการของสภาองค์กรชุมชน ตลอดจนเมื่อมีการพาผู้สูงอายุไปศึกษาดูงาน อย่างเช่นล่าสุด มีการพาไปไหว้พระ 9 วัด จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งถือเป็นเส้นทางบุญ โดยการที่พาผู้สูงอายุไปในแต่ละครั้ง มีความจำเป็นต้องมีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุส่วนหนึ่งเป็นสมาชิกในสภาองค์กรชุมชน หลังจากที่ไปศึกษาดูงานมีการแลกเปลี่ยนทัศนวิสัย ของผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุชื่นชมภาพรวมของการพาไปทัศนศึกษาว่าภาพรวมมีการดูแลที่ดี เอาใจใส่ผู้สูงอายุ ตลอดจนทำให้ผู้สูงอายุที่ไม่ได้ไปมีความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการเพิ่มมากขึ้น

(5) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างจิตสำนึกเพื่อเป็นกลไกการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเสม็ดได้ ตลอดจนเมื่อมีการพาผู้สูงอายุไปศึกษาดูงาน อย่างเช่นล่าสุด มีการพาไปที่ด่านเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี โดยการที่พาผู้สูงอายุไปในแต่ละครั้ง มีความจำเป็นต้องมีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุส่วนหนึ่งเป็นสมาชิกในสภาองค์กรชุมชน หลังจากที่ไปศึกษาดูงานมีการแลกเปลี่ยนทัศนวิสัยของอาสาสมัคร โดยอาสาสมัครที่ไม่ได้ไปมีความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการเพิ่มมากขึ้น

(6) กองทุนวันละหนึ่งบาท เป็นส่วนหนึ่งในการขยายฐานสมาชิกสภาองค์กรชุมชนเสม็ดได้

7. ผลผลิต ผลลัพธ์

1) ผลผลิต

- แก้ไขปัญหาที่กลุ่มต่างๆประสบอยู่ผู้ไม่รู้หนังสือ อ่าน-เขียนไม่ได้ มีจำนวนมาก

- มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกเดือน
- กล้าแสดงออก ที่จะแสดงความคิดเห็นในปัญหาที่มี
- เชิญนักวิชาการ ผู้รู้วิทยากร อ.สุนทร พุ่มสวาย มาสอน เช่นการพูดในที่ชุมชนให้สมาชิก
- ให้คำแนะนำในการดำเนินการกิจกรรมกลุ่มอาชีพ
- เสนอโครงการพัฒนาที่จำเป็น
- แก้ไขปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม การจัดการน้ำ แก้ไขปัญหาในเรื่องที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อกลุ่มสมาชิก

2) ผลลัพธ์

- ช่วยให้สามารถอ่านออกเขียนได้
- ความสามัคคีในชุมชน
- กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ
- สมาชิกมีสภาวะการเป็นผู้นำ
- กลุ่มดำเนินกิจกรรมตามครรลองที่ถูกต้อง เช่นการขออนุญาตผลิต จำหน่ายผลิตภัณฑ์
- มีการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์จากองค์การภายนอก

ทุกเรื่องเห็นผลภายใน 3 เดือน

8. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

จากการถอดบทเรียนของกลุ่มสภาองค์กรชุมชน พบว่าปัจจัยหรือเงื่อนไขที่จะส่งผลให้การพัฒนา
กลุ่มประสบความสำเร็จไปนั้น ควรประกอบด้วย

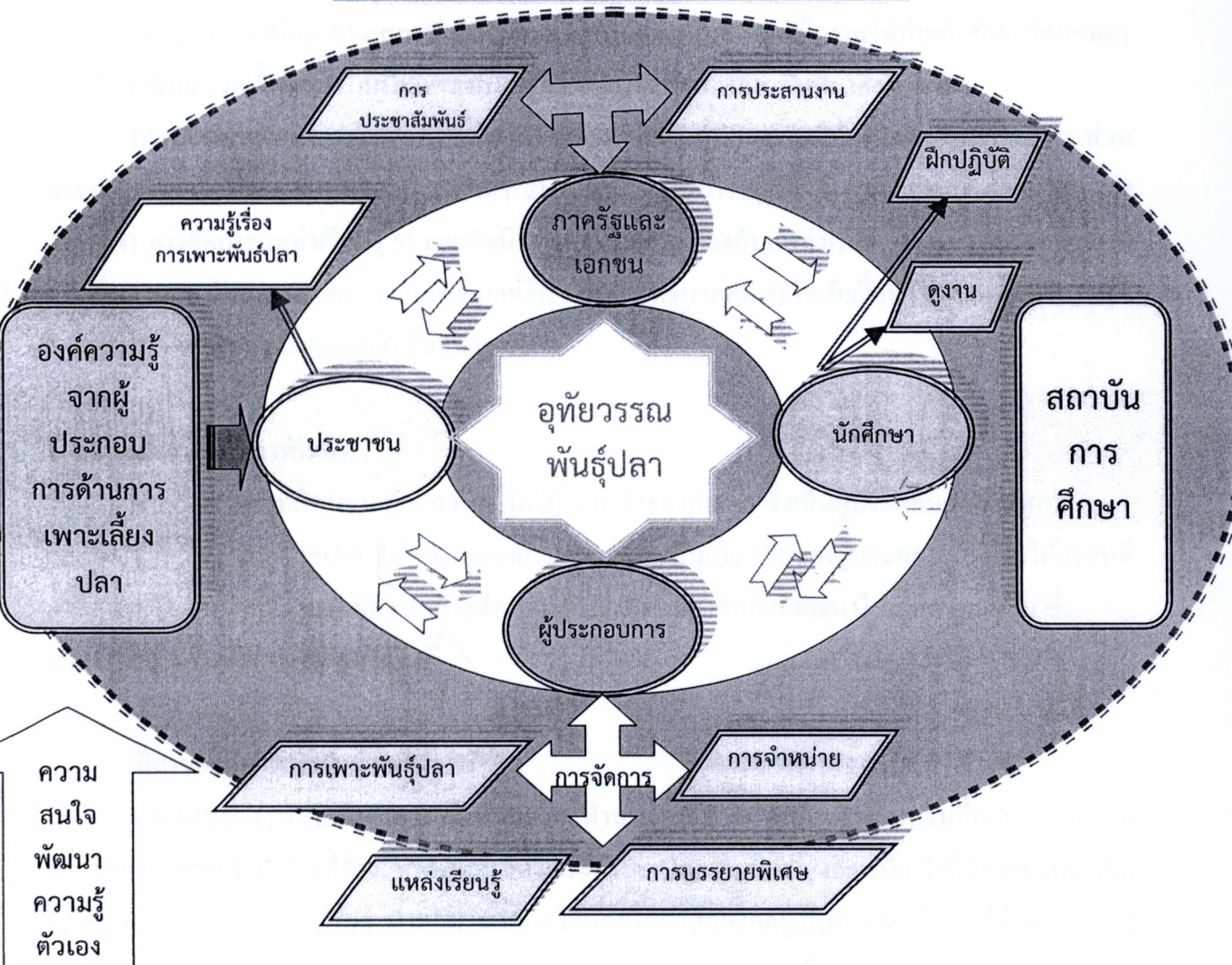
- 1) ผู้นำมีความตั้งใจจริงที่จะดำเนินการเพื่อให้องค์กรสร้างประโยชน์ในทุกด้านเพื่อประชาชน
- 2) การร่วมแรงร่วมใจของ ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการ ภาคราชการ ช่างฝีมือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3) การดำเนินกิจกรรมแบบโปร่งใส สมาชิกกลุ่ม เห็นผลงานชัดเจน มีความจริงใจ
- 4) การสร้างความรัก ความสามัคคีภายในองค์กร มีการช่วยเหลือแบ่งเบางานกัน
- 5) มีการประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ภาาติเครือข่ายภายนอก
- 6) มีการเชื่อมโยงข้อมูลกับองค์กรต่างๆ
- 7) มีความตั้งใจจริงที่ทำด้วยอุดมการณ์ทางความคิด ทำด้วยความอดทนและอดทน

9.แนวทางที่จะพัฒนาต่อบอดต่อไปในอนาคต

จากแนวคิดของกลุ่มในการพัฒนาเพื่อการต่อยอด คือต้องการให้มีการขยายกลุ่ม และ
ร่วมกันจัดการกลุ่ม และถ่ายทอดอุดมการณ์ทางความคิด มีจิตอาสา และเชื่อมโยงลักษณะภูมิปัญญาแก่คนรุ่น
หลัง เช่น การเป็นแบบอย่างให้แก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน

จังหวัดบ้านเกิด ให้สำนึกรักชุมชน ทำเพื่อชุมชนของตนเอง สงวนรักษาอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ ไม่นั่น
อุตสาหกรรม รักษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดี มีการถ่ายทอดกิจกรรมจากรุ่นสู่รุ่น
มีเอกลักษณ์ มีความเป็นตัวของตัวเอง สนใจและบำรุงศาสนสถาน การท่องเที่ยวในเชิงสร้างสรรค์
รักษาระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมที่มีให้คงอยู่ตามธรรมชาติ ไม่ทำลายหรือเปลี่ยนแปลง คิดถึงอนาคตและความ
เป็นอยู่ภายหน้า ไม่ละทิ้งอาชีพเกษตรกรรม

กลุ่มเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ อุทัยวรรณพันธุ์ปลา

บทนำ

ปัจจุบันการดำเนินงานของเกษตรกรที่เพาะพันธุ์สัตว์น้ำ อุทัยวรรณพันธุ์ปลา ไม่มีการจัดตั้งเป็นรูปของกลุ่ม แต่เกษตรกรที่ดำเนินการอยู่แล้ว คือ นายสุรพันธ์ จำสาอาจ (หรือที่ชุมชนเรียกกันว่า เสี่ยหลาน) และครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อ ภรรยา และลูกๆ ได้ดำเนินการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ โดยการอาศัยวิธีการสังเกตและจดจำ จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และจากประสบการณ์ที่ยาวนาน จนเป็นที่รู้จักและชื่นชมของคนในชุมชน ประกอบกับชุมชนมองเห็นความสำเร็จของการประกอบอาชีพของครอบครัวของนายสุรพันธ์ จึงได้มาเรียนรู้และนำความรู้กลับไปทำเอง และที่ครอบครัวของนายสุรพันธ์ ยังเป็นแหล่งจำหน่ายพันธุ์สัตว์ต่างๆ เช่น ปลา กบ วัว ม้าสวยงาม ให้กับเกษตรกรและผู้สนใจรายอื่นๆ ปัจจุบันนายสุรพันธ์ เป็นที่รู้จักและยอมรับของบุคคลทั่วไปทั้งจากภาครัฐและเอกชน และยังได้รับเชิญเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษในหัวข้อ

การเพาะพันธุ์สัตว์น้ำให้กับหลายสถาบันการศึกษา อีกทั้งยังรับเป็นสถานที่ฝึกงานให้กับนักศึกษาวิชาเกษตร และสัตวแพทย์ รวมทั้งพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กลุ่มบุคคลจากหลายพื้นที่มาศึกษาดูงาน

การถอดบทเรียนจากผู้เพาะพันธุ์สัตว์น้ำ อุทัยวรรณพันธุ์ปลาแสดงให้เห็นถึงผลการศึกษา 9 ส่วน ประกอบด้วย 1) ที่มาและเส้นทางการพัฒนา 2) เป้าหมายจากการปฏิบัติงานของกลุ่ม 3) ศักยภาพแหล่งเรียนรู้ 4) การจัดการแหล่งเรียนรู้ 5) การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น 6) รูปธรรมบทบาทหน้าที่ของแกนนำและสมาชิก 7) ผลลัพธ์/ผลผลิต จากการพัฒนากลุ่ม 8) ปัจจัยเงื่อนไขของการพัฒนา และ 9) แนวทางที่จะพัฒนาต่อในอนาคต

1. ที่มาและเส้นทางการพัฒนา

จากการถอดบทเรียนจากผู้เพาะพันธุ์สัตว์น้ำจากเจ้าของกิจการ ซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่ทำการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำหลายประเภท ให้เห็นพัฒนาการของการดำเนินกิจกรรมของผู้ประกอบการที่ทำให้ครอบครัว อาชีพ รายได้ มีหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะต้องร่วมกันประกอบอาชีพและพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งสามารถสรุปเส้นทางการพัฒนาได้ดังนี้

ที่มาของการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ

ดั้งเดิมนายสุรพันธ์ จำสออาจ เป็นเกษตรกรทำนาและมีการประกอบอาชีพเสริมอื่น ๆ ด้วย เช่น การเลี้ยงวัว เลี้ยงหมู ทำโรงสีข้าว ช่างซ่อมเครื่องยนต์ต่างๆ ปลุกผักกะเจด เลี้ยงเป็ด-ไก่ไว้ขายช่วงตรุษจีน แต่ประสบปัญหาเรื่องดินเปรี้ยว น้ำท่วม ผลผลิตได้น้อย และเสียหายอยู่เป็นประจำเมื่ออายุได้ประมาณ 22 ปี ก็แต่งงานมีครอบครัว หลังจากนั้นก็มีการประกอบอาชีพเสริมเพิ่มเติม คือ การถ่ายรูปตามงานต่าง ๆ ซึ่งช่วงนี้เอง ได้มีโอกาสในการไปพบปะผู้คนในที่ต่าง ๆ และได้มีการเก็บเกี่ยวประสบการณ์และจดจำกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ เช่น การเลี้ยงสัตว์ การดัดแปลงเครื่องมือทางการเกษตร เมื่อการทำนาไม่ประสบผลสำเร็จทำให้นายสุรพันธ์ จำสออาจ ต้องหาอาชีพเสริมอื่น โดยเริ่มจากการเลี้ยงปลาไว้ขายเอง แรกเริ่มเป็นการเรียนรู้การเพาะพันธุ์ปลาสำหรับการเลี้ยงเองโดยไม่มีการซื้อจากแหล่งอื่น เลี้ยงวัวที่บ้านเพื่อใช้แรงงานและขายพันธุ์

พ.ศ. 2531 เปิดกิจการการเพาะพันธุ์ปลาสำหรับการเลี้ยงเองและจำหน่ายให้แก่ผู้ที่มีความสนใจ โดยใช้ชื่อว่า อุทัยวรรณพันธุ์ปลา มีการเพาะพันธุ์ปลาหลาย ๆ ชนิด เช่น ปลาดุกอูย ปลาดุกบักอูย ปลานิล ปลาสร้อย ปลานิล ปลาใน ปลากด กบ โดยส่งพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ปลามาจากวังปารวณิจา แรกเริ่มมีเนื้อที่สำหรับการเลี้ยง 10 ไร่

พ.ศ. 2535 เริ่มซื้อม้าสวยงามมาทดลองเลี้ยงและทดลองเพาะพันธุ์ม้า โดยซื้อน้ำเชื้อพ่อพันธุ์จากต่างประเทศและใช้แม่พันธุ์จากประเทศไทย

2535 - ปัจจุบัน ธุรกิจการเพาะพันธุ์และการเลี้ยงสัตว์ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ปัจจุบันมีเนื้อที่ในการดำเนินงานรวม 1,000 ไร่ ทั้งจากที่ดินของตนเองจากการเช่าผู้อื่น มีหน่วยงานทั้งจาก ภาครัฐและเอกชนมาให้ความสนใจจากการประกอบอาชีพและเป็นแหล่งสำหรับการศึกษาดูงาน

2. เป้าหมายจากการปฏิบัติงานของเกษตรกร

จากการถอดบทเรียนจากผู้เพาะพันธุ์สัตว์น้ำ อุทัยวรรณพันธุ์ปลา พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระบบเศรษฐกิจครัวเรือน ซึ่งจากพัฒนา สามารถสรุปเป้าหมายของกลุ่มได้ ดังนี้ 1) ต้องการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงเกษตรนิเวศน์แบบครบวงจร 2) ต้องการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว 3) ต้องการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน 4) ต้องการพัฒนาม้าสายพันธุ์ใหม่มีศักยภาพ

3. ศักยภาพแหล่งเรียนรู้

จากการถอดบทเรียนจากผู้เพาะพันธุ์สัตว์น้ำทำให้เห็นศักยภาพแหล่งเรียนรู้ ดังนี้

3.1 โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพและสังคมที่สนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

3.1.1 มีพื้นที่ในการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำเป็นของตนเอง

เกษตรกรมีพื้นที่ในการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำเป็นของตนเอง ไม่ต้องเช่าและเสียค่าใช้จ่ายเรื่องที่ดิน หรือพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในเรื่องการเช่าที่เพื่อการทำกิจกรรมไปได้ เป็นเงินจำนวนมาก

3.1.2 มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำประเภทต่างๆ ในจำนวนที่เพียงพอ และมีอุปกรณ์การเพาะพันธุ์ปลาที่ครบถ้วน

3.1.3 มีครอบครัวที่เข้มแข็ง และเป็นแรงงานหลักในการสนับสนุนการดำเนินการ เพราะที่ผ่านมาใช้แรงงาน และความรู้ ผสมผสานกับประสบการณ์จากคนในครอบครัวทั้งสิ้น เนื่องจากครอบครัวของเกษตรกรเป็นครอบครัวที่ถือว่ามีความเข้มแข็ง และพร้อมที่จะร่วมกันประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

3.1.4 อบต. ให้การสนับสนุนประชาสัมพันธ์ เนื่องจากปัจจุบันถือว่าแหล่งเรียนรู้เชิงเกษตรทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และต่างจังหวัด ทาง อบต. จึงมีการประชาสัมพันธ์และเชิญให้เกษตรกรมาเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ ทำให้เกษตรกรได้ลูกค้าเพิ่มและเป็นที่รู้จักกว้างขวางมากขึ้น

3.2 โครงสร้างทางสังคมที่มี

เกษตรกรผู้เพาะพันธุ์สัตว์น้ำ อุทัยวรรณพันธุ์ปลา ยังไม่มีการรวมเป็นกลุ่มผู้ประกอบการ เนื่องจากการประกอบอาชีพที่เกิดจากดำเนินกิจกรรมภายในครอบครัวเท่านั้น

4. การจัดการแหล่งเรียนรู้

จากการถอดบทเรียนจากผู้เพาะพันธุ์สัตว์น้ำ พบว่า การจัดการแหล่งเรียนรู้ แบ่งออกได้ ดังนี้

4.1 การจัดการงาน

การบริหารจัดการการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำจำแนกแบบครบวงจร

- การเพาะพันธุ์และเลี้ยงปลาตู้
- การเพาะพันธุ์และเลี้ยงปลาตู้ก๊วย
- การเพาะพันธุ์และเลี้ยงปลาใน
- การเพาะพันธุ์และเลี้ยงปลาสวยงาม

- การเพาะพันธุ์และเลี้ยงปลานิล
- การเพาะพันธุ์และเลี้ยงกบ
- การเพาะพันธุ์และเลี้ยงวัว
- การเพาะพันธุ์และเลี้ยงม้าสวยงาม

4.2 การจัดการคน

มีการจัดการคนในครอบครัวที่ร่วมกันดำเนินงานในครอบครัว โดยมีการ
ดำเนินการ ดังนี้

- 1) ฝึกอบรมเพิ่มความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ด้านการปฏิบัติ
- 2) แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักวิชาการและองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น

สัตวแพทย์

4.3 การจัดการข้อมูล

4.3.1 มีการจัดบันทึกข้อมูลด้านการปฏิบัติงาน ด้านการจำหน่ายผลผลิต
เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการขยายปริมาณการผลิตต่อไป

4.3.2 มีเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เรื่องการเลี้ยงสัตว์

4.4 ทรัพยากรเงิน/กองทุน

มีการจัดการด้านเงินทุน โดยใช้เงินทุนหมุนเวียนในครอบครัว โดยเงินทุนของ
ครอบครัวจะมีรายได้มาจาก เงินจากการขายพันธุ์สัตว์ และเงินจากการจำหน่ายผลผลิต

5. การดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น

ยังไม่มีมีการการดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น เพราะว่าเป็นการดำเนินงาน
อยู่ในระบบเศรษฐกิจครัวเรือน

6. รูปธรรมบทบาทหน้าที่ของแกนนำและสมาชิก

จากการถอดบทเรียนจากผู้เพาะพันธุ์สัตว์ นายสุรพันธ์ จำสออาจ หรือชื่อร้านว่า อุทัยวรรณ
พันธุ์ปลา พบว่า สมาชิกในครอบครัวของผู้ประกอบการ มีหน้าที่ช่วยกันในเรื่องการเพาะพันธุ์และ
ผลิตปลา กบ วัว ม้า โดยที่ทุกคนจะมีหน้าที่ช่วยกันทำงานทุกงานที่ดำเนินการกันอยู่

7. ผลลัพธ์/ผลผลิต จากการพัฒนากลุ่ม

จากการถอดบทเรียนผู้เพาะพันธุ์สัตว์ อุทัยวรรณพันธุ์ปลา พบว่า มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการผลิต คือ การผลิตพันธุ์สัตว์ต่างๆ เพื่อเลี้ยงเองและจำหน่ายในที่ต่างๆ โดยเกิดผลลัพธ์โดยตรง คือ เกษตรกรมีอาชีพที่สร้างรายได้ให้ครอบครัวอย่างยั่งยืน

ส่วนผลลัพธ์ทางอ้อม คือ

1. มีศูนย์สำหรับเรียนรู้การเพาะพันธุ์สัตว์น้ำที่หลากหลายในชุมชน
2. เกษตรกรผู้เพาะและจำหน่ายพันธุ์สัตว์เป็นผู้กำหนดและสามารถแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพของตนเอง ซึ่งจะทำให้เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งในอนาคต
3. เกษตรกรผู้เพาะและจำหน่ายพันธุ์สัตว์เกิดความเชื่อมั่นในการทำงานและการเผชิญปัญหามากขึ้น
4. เกษตรกรผู้เพาะและจำหน่ายพันธุ์สัตว์เกิดความภาคภูมิใจ เมื่อได้เห็นพัฒนาการที่ดีขึ้นของการประกอบอาชีพของตำบลภายหลังจากการนำความรู้ไปปรับใช้
5. เกิดการพัฒนายุทธศาสตร์การทำงานที่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป
6. นำองค์ความรู้ที่ได้ไปจัดทำเอกสาร เผยแพร่เป็นชุดความรู้ให้กับเกษตรกรที่สนใจได้นำไปศึกษาและปฏิบัติใช้

8. ปัจจัยเงื่อนไขของการพัฒนา

จากการถอดบทเรียนผู้เพาะพันธุ์สัตว์ อุทัยวรรณพันธุ์ปลา พบว่า มีปัจจัยเงื่อนไขของการพัฒนาต่างๆ คือ

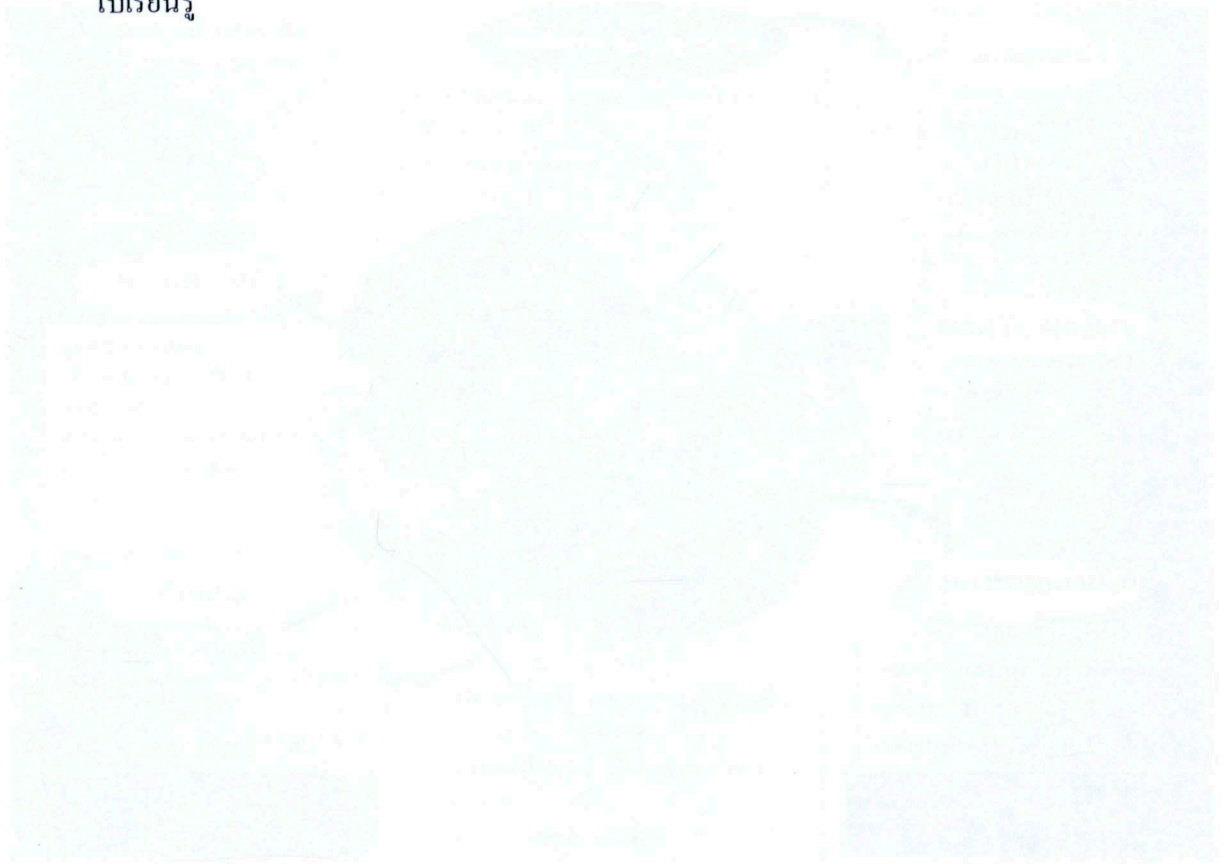
1. ความขยันขันแข็ง ความมานะอดทน ความใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา ของผู้ประกอบการเองที่เป็นคนใฝ่ที่จะศึกษาหาความรู้ เรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ความต้องการที่จะเพิ่มรายได้ เนื่องจากเดิมประกอบอาชีพทำนา และ เกิดภาวะขาดทุน เนื่องจากเกิดภาวะน้ำท่วม ผลผลิตได้น้อย ราคาผลผลิตตกต่ำ รวมทั้งต้นทุนการผลิตสูง เช่น สารเคมี ปุ๋ย จึงจำเป็นต้องสร้างอาชีพเสริมอีก
3. การจัดการงานที่ลงตัวของผู้ประกอบการ เนื่องจากสมาชิกเป็นบุคคลในครอบครัวทำให้สามารถบริหารจัดการได้ง่าย
4. คนมีคุณภาพความรู้ความสามารถ และทักษะความชำนาญของผู้ประกอบการ

9. แนวทางที่จะพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคต

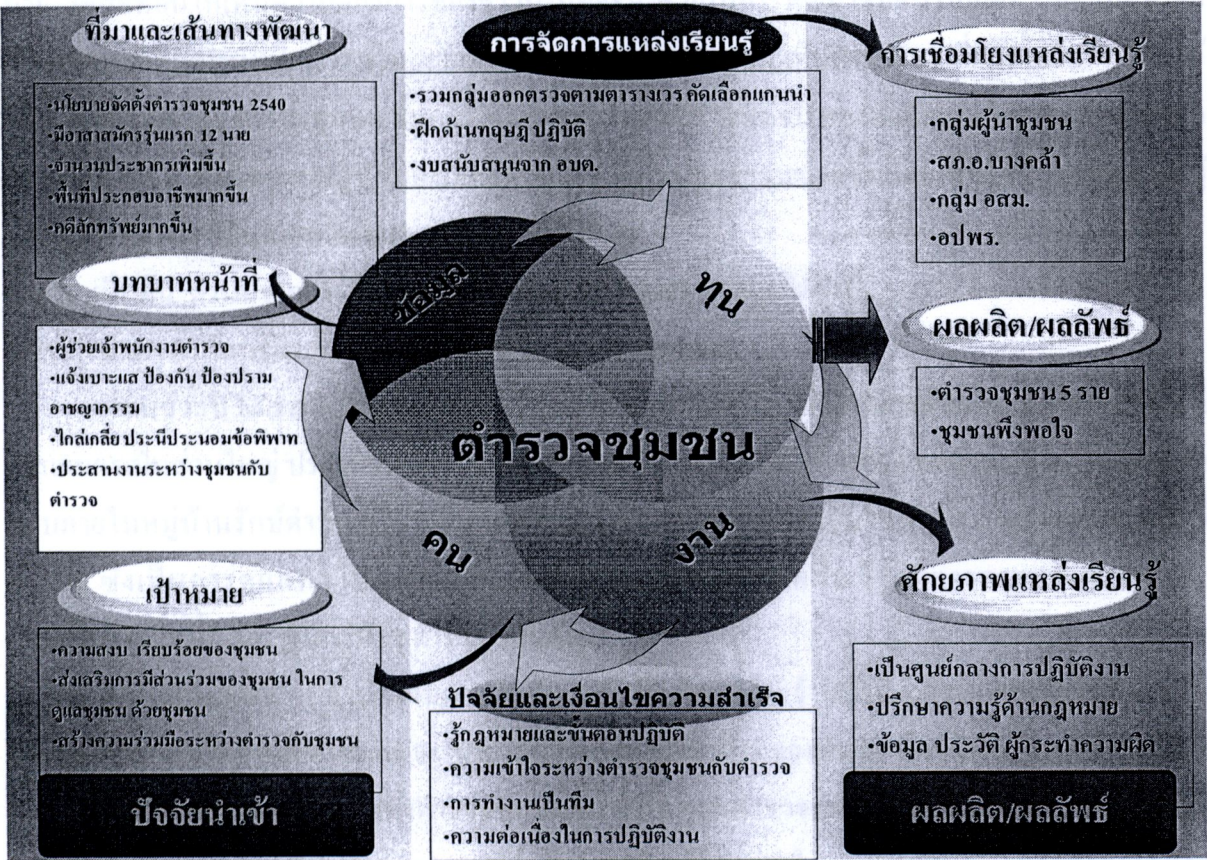
จากการถอดบทเรียนผู้เพาะพันธุ์สัตว์ อุทัยวรรณพันธุ์ปลา พบว่า

1. ต้องการพัฒนาเป็นศูนย์สำหรับเรียนรู้การเพาะพันธุ์สัตว์น้ำที่หลากหลายในชุมชน
2. ต้องการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และเพาะพันธุ์ม้าสวยงาม

3. ต้องการสร้างเป็นศูนย์เรียนรู้ในชุมชนที่คนทั่วไป นักศึกษา ผู้ประกอบการที่สนใจ ที่จะเข้าไปเรียนรู้

กลุ่มตำรวจชุมชน

บทนำ

กลุ่มตำรวจชุมชน เป็นกลุ่มที่มีลักษณะ ในการรักษาความเรียบร้อย ภายในหมู่บ้าน ๖ หมู่บ้าน ซึ่งเป็นกลุ่ม ที่เริ่มต้นจากการมีนโยบายในการจัดตั้งโครงการตำรวจชุมชนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมอบหมายให้กับตำรวจ สถานีตำรวจภูธรอำเภอบางคล้า นำไปปฏิบัติในพื้นที่ตนเอง จนมานำมาสู่การให้เจ้าหน้าที่ตำรวจกระจายอำนาจสู่ชุมชน ด้วยการไปประจำอยู่ตำบลๆละ ๒ นาย พร้อมกับเป็นผู้ประสานงานภายในตำบล ด้วยการสมัครอาสาสมัครตำรวจชุมชนประจำตำบลขึ้น เพื่อดำเนินงานในการป้องกันและปราบปราม ภายในตำบล มีผู้ที่สมัคร จำนวน ๑๒ คน และทั้ง ๑๒ คนนี้ ได้ผ่านการฝึกอบรม และเพิ่มทักษะ ในการปฏิบัติงาน ก่อนออกปฏิบัติงานจริง

หลักการ ดำเนินการตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ จนถึงปัจจุบัน กลุ่มตำรวจชุมชน ประสมปัญหาในการปฏิบัติงานตั้งแต่เริ่มแรกทำงาน จากเดิมมี สมัครอาสาสมัครตำรวจชุมชนประจำตำบล ๑๒ นาย แต่ปฏิบัติงานจริง ๕ นาย อีกทั้งขาดงบประมาณในการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ จึงทำให้การดำเนินงานประสบปัญหาเรื่อยมา

๑ ที่มาและเส้นทางพัฒนา

จากการถอดบทเรียน ของกลุ่มตำรวจชุมชน ที่มีสมาชิกรออาสาสมัครตำรวจชุมชนประจำตำบล ๑๒ นาย ได้สะท้อนให้เห็นความต้องการของชาวบ้านที่จะมาช่วยในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความสงบสุข โดยเป็นการอาสาสมัครสมาชิกที่ว่างเว้น จากการประกอบอาชีพและอยากเห็นการปรับเปลี่ยนภายในหมู่บ้านให้ดีขึ้น จึงก่อเกิดกลุ่ม ตำรวจชุมชน ขึ้นภายใต้โครงการจัดตั้งตำรวจชุมชน ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อการเกิดการร่วมมือในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจกับประชาชนมากขึ้นและเพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ประสานงาน หรือ เป็นสอดส่องดูแลแทนเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น ดังนั้นจากการศึกษาและสัมภาษณ์สามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

๑.๑ การเรียนรู้ถึงสภาพก่อนการจัดตั้งกลุ่มตำรวจชุมชน

ก่อนช่วงปี ๒๕๕๐ สภาพโดยทั่วไปของอำเภอบางคล้า โดยเฉพาะตำบลเสม็ดได้ เป็นพื้นที่การเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนประกอบอาชีพ เลี้ยงกุ้ง , เลี้ยงปลา , เลี้ยงวัว และทำนา ซึ่งการดูแลความสงบภายในหมู่บ้านรักษาดำบล เป็นหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้าน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นการดูแลทั่วไป กล่าวคือ เมื่อมีปัญหาหรือ เหตุเกิดขึ้น ใช้วิธีการการแจ้งความ และประสานงานไปที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ เป็นต้น

ครั้น ปี ๒๕๔๐ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีนโยบายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ กระจายกำลังพล ไปประจำที่ชุมชน หรือตำบล ตำบลละ ๒ นาย เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งตำรวจชุมชนขึ้น มีที่ทำการตำรวจชุมชนปฏิบัติงานโดยให้ประชาชนชาวบ้านในตำบลเสม็ดได้ ที่ว่างเว้นจากการประกอบอาชีพ มีจิตอาสาในการดูแลหมู่บ้าน และคิดอยากที่จะช่วยเหลือชาวบ้าน ภายในตำบลให้มีความปลอดภัย โดยรับสมัครคัดเลือกและได้รับแต่งตั้งจากสถานีตำรวจภูธร อำเภอบางคล้า ต่อไป หลังจากรับสมัครได้รับคัดเลือกอาสาสมัครตำรวจชุมชนประจำตำบล รุ่นแรก จำนวน ๑๒ นาย ทั้ง ๑๒ นาย ได้รับฝึกอบรมภาคทฤษฎีและปฏิบัติก่อนที่จะออกปฏิบัติหน้าที่จริงในพื้นที่ ซึ่งหัวข้อที่อบรมประกอบด้วย

๑. ความรู้ด้านกฎหมายทั่วไป

๒. การฝึกยุทธวิธีในการป้องกันตัว

๓. การฝึกการปฐมพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเผชิญเหตุ

ซึ่งหลักจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้น หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติดังนี้

๑. เป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจภูธร อำเภอบางคล้า

๒. เป็นผู้ป้องกันและป้องปรามเหตุภายในตำบล

๓. ดูแลรักษาความสงบภายในตำบล

๔. ตรวจตราพื้นที่ภายในตำบลซึ่งขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของหัวหน้าชุด

การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจชุมชนเป็นลักษณะหรือเป็นรูปแบบคณะกรรมการ ซึ่งมีทั้งหมด

๑๒ นาย ประกอบไปด้วย ประธาน กรรมการ ๑ นาย โดยได้รับการคัดเลือกจากสมาชิก ส่วนที่เหลือ ประกอบกับการเป็นกรรมการ ซึ่งประธานและกรรมการ ๑๒ นาย อยู่ภายใต้บังคับบัญชาหรือความ ครอบคลุมดูแล รับผิดชอบ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประจำอยู่ในตำบล

ช่วงปี ๒๕๔๒ สถานีตำรวจภูธรอำเภอบางคล้า ได้เลือกตั้งให้มีการฝึกอบรมทบทวนทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติสำหรับตำรวจชุมชน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย การป้องกันตัว การปฐมพยาบาล เป็นต้น ซึ่งจากการฝึกอบรมทบทวนนี้ ได้สะท้อนถึงความเข้มแข็ง ความมั่นใจ ความเชื่อมั่นของอาสาสมัครตำรวจ ชุมชนประจำตำบลแต่ละนาย ในการปฏิบัติหน้าที่มากขึ้น อบรมเสร็จมีคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับตำรวจ ชุมชน

ช่วงปี ๒๕๕๔ การปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลพื้นที่ในตำบลเสม็ดได้ ของตำรวจชุมชน ประสบ ปัญหา อุปสรรค เนื่องจากการดำเนินงานของตำรวจชุมชน เกิดจากการมอบนโยบายของสถานีตำรวจภูธร อำเภอบางคล้า และเกิดจากความสนใจ มีจิตอาสา มีปัญหาคือ

๑. การมอบนโยบายของสถานีตำรวจภูธรอำเภอบางคล้า มีการดำเนินงานที่ขาดความต่อเนื่อง จาก ผู้บังคับบัญชาระดับสูง

๒. การขาดความเอาใจใส่ดูแลทำให้ตำรวจชุมชนขาดความมั่นใจ ขาดความน่าเชื่อถือ จนทำให้ จำนวนสมาชิก ที่อาสาสมัครปฏิบัติงานจริงเหลือเพียง ๕ นาย

๓. ขาดการสนับสนุนและการส่งเสริมด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ ในการ ปฏิบัติงาน เช่น ยานพาหนะ เชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยง ชุดปฏิบัติการ เครื่องแบบ

๔. ขาดการฝึกอบรม ทบทวน และเพิ่มทักษะ

ครั้นปี ๒๕๕๐ ถึงปัจจุบัน

การปฏิบัติงานของตำรวจชุมชน ได้รับมอบหมายนโยบายในการฝึกอบรม เพิ่มทักษะใน การปฏิบัติงานอีกครั้ง ซึ่งผลที่เป็นประโยชน์แก่อสาสมัครตำรวจชุมชนประจำตำบลเป็นเรื่องเกี่ยวกับ กฎหมาย ยุทธวิธีการป้องกันตัว การปฐมพยาบาล เป็นต้นและได้รับงบประมาณการสนับสนุนจากองค์การ บริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ ในการดำเนินงานตามแผนงานโครงการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ดูแลเสนอขอ

๒. เป้าหมาย

กลุ่มตำรวจชุมชนเป็นกลุ่มที่ทำหน้าที่ป้องกันและป้องปราม ตรวจพื้นที่ในหมู่บ้าน และยังคงดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งการบริหารจัดการของกลุ่มตำรวจชุมชนพบว่า

๑. มีการรับสมัคร อาสาสมัครตำรวจชุมชนประจำตำบลแต่ต้องผ่านการพิจารณาความเหมาะสม จากหัวหน้าชุด

๒. การปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครตำรวจชุมชนประจำตำบล ๕ นาย มีความสอดคล้องกับ ความ ต้องการของชาวบ้าน

๓. ช่วยลดภาระในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

๔. เกิดความร่วมมือระหว่างอาสาสมัครตำรวจชุมชนประจำตำบลเสมอเหมือนกับเป็นตำรวจชุมชนในตำบลเสม็ดได้

๓. ศักยภาพของกลุ่มตำรวจชุมชน

ศักยภาพของชุมชนมีส่วนช่วยในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา กลุ่มตำรวจชุมชน ประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ และ โครงสร้างทางสังคมที่สนับสนุน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๑ โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ

๓.๑.๑ สถานที่หลัก เป็นสถานที่ที่เป็นการปฏิบัติงานประจำ คือ ที่ทำการตำรวจชุมชนตำบลเสม็ดได้ เป็นสถานที่รวมกำลังพล วางแผน ชี้แจงการปฏิบัติงาน กำหนดตารางเวรเป็นพื้นที่ปฏิบัติงานของอาสาสมัครตำรวจประจำตำบล

๓.๑.๒ สถานที่รองคือ สถานีตำรวจภูธรอำเภอบางคล้า เป็นสถานที่ในการประสานงานในการแจ้งเหตุต่างๆ สถานที่ฝึกอบรมเพิ่มทักษะการปฏิบัติงาน

๓.๒ โครงสร้างทางสังคมที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา

๓.๒.๑ กลุ่มองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ ให้การสนับสนุนงบประมาณ ซึ่งเป็นไปตามการเสนอของแผนงานที่เสนอแก่องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้

๓.๒.๒ ด้านเอกชนมีการดำเนินงาน

๓.๒.๓ เจ้าหน้าที่ตำรวจจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอบางคล้า จัดโครงการฝึกอบรมตำรวจชุมชน ให้มีความรู้ทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้รู้ถึงขั้นตอนการปฏิบัติงาน

๔. การจัดการแหล่งเรียนรู้

จากการถอดบทเรียนกลุ่มตำรวจชุมชน ในส่วนของการจัดการแหล่งเรียนรู้ประกอบด้วย การจัดการด้านคน การจัดการด้านข้อมูล การจัดการทรัพยากรทุน/เงิน การจัดการด้านงาน

๔.๑ การจัดการด้านคน การจัดการของกลุ่มตำรวจชุมชน มี ๒ ส่วน

๔.๑.๑ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ ในด้านกฎหมาย มีทักษะยุทธวิธีการป้องกันตัว การระงับเหตุ การบังคับบัญชา ซึ่งสิ่งนี้ จะนำไปสู่การกำหนดขั้นตอน การวางแผน ในการปฏิบัติ

๔.๑.๒ อาสาสมัครตำรวจชุมชนประจำตำบล เป็นผู้ที่มีความสนใจ และจิตอาสาเป็นตัวแทนของหมู่บ้านในการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดูแล ป้องกันสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นในตำบลเสม็ดได้

๔.๒ การจัดการข้อมูล การบริหารจัดการของกลุ่มตำรวจชุมชน พบว่าทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจและอาสาสมัครตำรวจชุมชน ต่างรวบรวมข้อมูล ที่เกี่ยวกับ ขนาดของพื้นที่ ที่แยกออกเป็นหมู่บ้าน ข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรม ตารางเวลาการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ อาสาสมัครตำรวจชุมชนแต่ละนาย เพื่อนำข้อมูลมาประกอบในการกำหนดขั้นตอนและวางแผนในการปฏิบัติงานในแต่ละวัน ซึ่งสะท้อนผลที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน

๔.๓ การจัดการทรัพยากรทุน /เงิน

ทรัพยากรทุนเป็นสิ่งสำคัญ ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ของตำรวจชุมชน ซึ่งเงินหรือทุนเหล่านี้จะนำไปใช้ซื้อเครื่องแบบ ชุดสำหรับปฏิบัติการ อุปกรณ์ และเบี้ยเลี้ยงของแต่ละนายทั้งนี้เริ่มแรกของการจัดตั้งโครงการตำรวจชุมชน ได้รับการจัดงบประมาณจาก อบต.เสม็ดใต้ สกอ.บางคล้า

๔.๔ การจัดการงาน

การจัดการงานของกลุ่มตำรวจชุมชน เริ่มจาก กรณีดังต่อไปนี้

๔.๔.๑ จัดตารางเวรปฏิบัติงาน อาสาสมัครตำรวจชุมชน ร่วมเจ้าหน้าที่ตำรวจ ออกตรวจ

๔.๔.๒ การออกตรวจตราและระงับเหตุให้เป็นไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากง่ายไปยาก

๔.๔.๓ ให้มีการประสานงานกับกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เมื่อเผชิญเหตุ

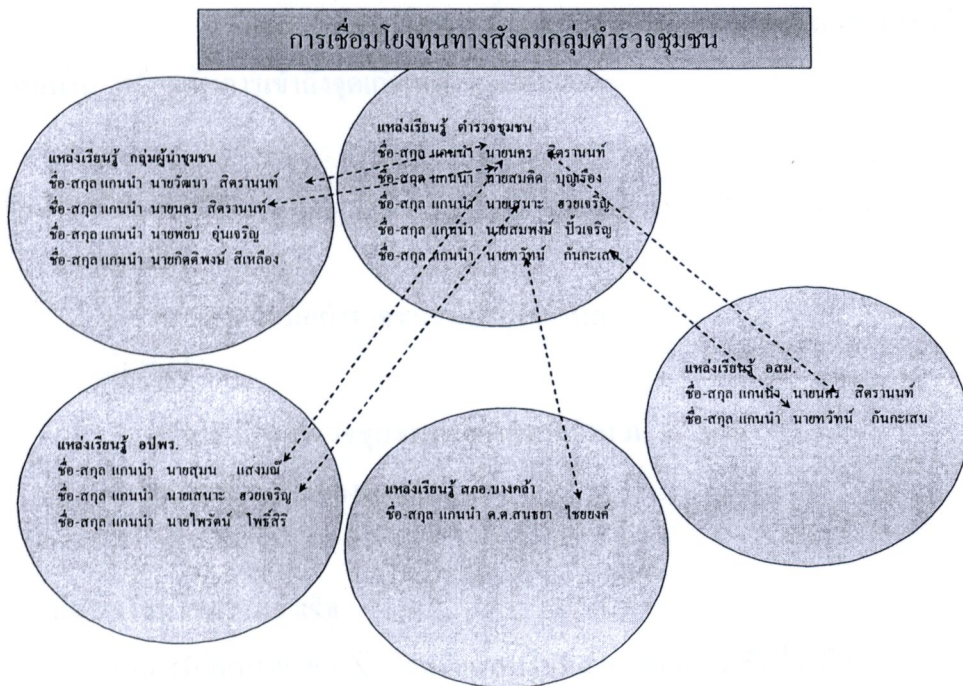
๔.๔.๔ อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติเป็นการจัดซื้อหรือดำเนินการเอง เช่น เครื่องแบบ วิทยุชุมชน ไฟฉาย ยานพาหนะ

๔.๔.๕ รายงานการปฏิบัติหน้าที่แต่ละครั้งให้หัวหน้าชุดทราบ

๕. การดำเนินงานกิจกรรมที่เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้อื่น

การดำเนินงานของกลุ่มตำรวจชุมชนที่มีความเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ที่มีอยู่ในตำบลเสม็ดได้ พบว่า

มีกิจกรรมเชื่อมโยง กับกลุ่ม อปพร. อสม. ผู้นำชุมชน สกอ.

๖. รูปธรรมบทบาทหน้าที่ของแกนนำ สมาชิก และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

การถอดบทเรียนของกลุ่มตำรวจชุมชน ได้สะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ดังนี้

๖.๑ เจ้าหน้าที่ตำรวจ มีบทบาทหน้าที่

- ผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบพื้นที่ตำบลเสม็ดได้
- พิจารณา วางแผน หรือกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานในพื้นที่
- มอบหมายภารกิจในการตรวจตรา ระวังเหตุ ให้อาสาสมัครตำรวจชุมชน
- ผู้ประสานระหว่าง อาสาสมัครตำรวจชุมชน กับท่าน ผู้ใหญ่บ้าน อบต.
- สกอ.บางกล้า

๖.๒ อาสาสมัครตำรวจชุมชน มีบทบาทหน้าที่ คือ

- เป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่รับผิดชอบตำบลเสม็ดได้
- ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนด และที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าชุด
- ป้องกัน และป้องปรามพร้อมทั้งระวังเหตุ
- ผู้ประสานระหว่าง ชุมชน กับท่าน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ตำรวจ
- ออกตรวจร่วมกับ เจ้าหน้าที่ตำรวจ หัวหน้าชุดในพื้นที่ที่รับผิดชอบ
- รายงานการปฏิบัติงานให้แก่หัวหน้าชุดในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

๖.๓ องค์กรที่เกี่ยวข้อง กับแหล่งเรียนรู้อื่น

- อปท. สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน

- ท้องที่ ให้คำปรึกษา ชี้แนะ และอำนวยความสะดวก เกี่ยวกับประวัติของ

บุคคลในหมู่บ้าน พร้อมกับการเข้าถึงจุดเกิดเหตุ

๗. ผลผลิต ผลลัพธ์

ผลผลิต

กลุ่มอาสาสมัครตำรวจชุมชนประจำตำบล

ผลลัพธ์

อาสาสมัครตำรวจชุมชนประจำตำบลจำนวน ๕ นาย

ความพึงพอใจของชุมชน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

จากการถอดบทเรียน ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จ คือ

๘.๑ การรู้ข้อกฎหมาย และขั้นตอนปฏิบัติ

๘.๒ การทำงานเป็นทีม

๘.๓ การมีส่วนร่วม

๘.๔ การให้วางใจของชุมชน

๘.๕ มีความต่อเนื่อง

๘.๖ มีความใส่ใจของสมาชิกกลุ่ม ผู้นำ

๙. แนวทางที่จะพัฒนาต่อบอดต่อไปในอนาคต

ใช้ความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ อาสาสมัครตำรวจชุมชน และชุมชน คือ ใจเขาใจเรา

6-24-43